PETRE SĂLCUDEANU

UCENICIE PRINTRE GLOANȚE

DACIA

COPERTA EXECUTATĂ DE
CORNEL POPOVICI

PETRE
SĂLCUDEANU

UCENICIE PRINTRE GLOANȚE

ROMAN

EDITURA DACIA
CLUJ 1974

Dacă Mihai Roman ar fi bănuit că, într-un fel, destinul lui urma să se asemene cu al comisarului Urlescu, ucis cu douăzeci și patru de ore în urmă de niște necunoscuți, poate că ochii lui ar fi zăbovit mai mult asupra știrii din ziar care consemna faptul. Dar Roman, după ce-și trecu privirile peste titlul gros, cules pe patru coloane, sub care se vedea fotografia cu chipul schimonosit al celui omorît, se opri îndelung la comunicatele de pe front. Se duceau bătălii grele în zona Feleacului și în Banat.

Mihai Roman ieșise din închisoare în urmă cu trei săptămîni. O săptămînă și jumătate o petrecuse într-un spital din Tîrgu-Jiu, altă săptămînă prin trenurile aglomerate ce-l aduseseră în București, iar de cîteva zile făcea naveta între pat și veceul din curte, din pricina unei diarei umilitoare. Nea Pavel, tatăl lui Roman, își hrănise fiul cu tot ce avusese mai bun în casă, iar stomacul subțiat de anii de foame, neobișnuit cu mîncărurile grase, refuza cu desăvîrșire să se supună unui regim de

alimentație străin celui cu care se familiarizase la închisoare.

„Radiodifuziunea este condusă de lacheii legionarilor. Afară cu ei!", suna un nou titlu de ziar căzut sub ochi, și acest ultim imperativ din „România liberă", cu litere de-o șchioapă, avu asupra lui Roman o influență nefastă; grăbit, nemaiavînd timp nici să arunce ziarul din mînă, alergă spre latrina din curte, desfăcîndu-și în mers cureaua de la pantaloni.

Din cutia de lemn, prin care ploaia se strecura cu ușurință peste capul descoperit al lui Roman, se auziră cîteva înjurături pipărate. După cîteva minute, ieși cu pași tîrșîiți, de om sfîrșit, și se îndreptă spre bucătărie.

Casa în care locuia Roman cu taică-său era alcătuită din două încăperi, una în față, în care dormeau, și alta în spate, folosită ca bucătărie. Roman cercetă cu atenție dulăpiorul vechi în care se aflau vasele, mirosi fiecare sticlă, dar negăsind ce căuta, deschise capacul de la pivniță și coborî cele cîteva trepte din scîndură. Într-un cotlon, pe o laviță, dădu de o damigeană în care maică-sa ținea altădată afinata și, grăbit, o scutură de cîteva ori. Se auzi un clipocit înăbușit. Bău cu poftă, zdrobi între dinți afinele stafidite și pe dată simți în stomac o căldură binecuvîntată. Mai bău un gît din lichidul dulce și tare, apoi, cu greu, clătinîndu-se, urcă din nou în bucătărie.

Mama lui Mihai Roman murise cu un an în urmă și gîndul că la atîta vreme după dispariția ei, băuse din afinata făcută de ea, îl copleși. Înghiți în sec, cu amar, simțind cum ceva sălciu i se urcă de la stomac în sus.

Cînd ieși în curte, văzu că la poartă cineva se muncește s-o împingă cu piciorul. Era Nicolae. Îl recunoscu după nasul mare și umerii înguști aduși înainte, după mustața deasă, tunsă cu grijă, de parcă singura preocu-

pare a celui venit, în acele zile de foame și mizerie, ar fi fost doar aceea de a avea grijă de podoaba de sub nas.

— Ridic-o în sus, are un sistem special de închidere, spuse Roman, dar nu făcu nici un pas în întîmpinarea lui Nicolae Savu, vechiul lui tovarăș de muncă și pușcărie.

— Pe unde umbli, mă? spuse Nicolae, după ce reuși să se strecoare în curte cu destulă greutate. Te-am căutat la uzină. Nici măcar nu știau că te-ai întors. Ce dracu e cu tine? mai întrebă Nicolae, strîngînd cu putere mîna lui Mihai.

Mihai însă nici măcar n-avu timp să se justifice în vreun fel. Își duse mîna la burtă și alergînd cu o vioiciune demnă de toată lauda se îndreptă spre fundul curții.

— Ce crezi, mă Mihai, în halul în care ești ai putea să vii cu mine? întrebă Nicolae așezîndu-se pe laița adusă din casă. Nu așteptă răspunsul lui Roman și, cu capul aplecat, cu mîinile încleștate una în alta, vorbi mai departe tot el. N-am dormit de cîteva nopți. Nu ne vedem capul de treburi. Sîntem puțini. Nici nu știm de unde s-o luăm, atîtea sînt de făcut.

— N-am avut vreme nici să mă duc la cimitir, la mama, răspunse Mihai și scoțînd din buzunar o tabacheră cu tutun își răsuci o țigară groasă. Își purtă vîrful limbii pe sub marginea foiței de proastă calitate, o lipi, apoi întinse țigara lui Nicolae. Ia-o, pun pariu că n-ai nici o țigară.

Nicolae îl cercetă pe Mihai din priviri, zîmbi ironic și scoase din buzunar un pachet de regale. Alese o țigară, o purtă pe sub nas mijindu-și ochii, apoi și-o aprinse de la brichetă. Mihai se strîmbă, nu comentă avuția lui Ni-

colae în nici un fel și își aprinse și el țigara răsucită cu atîta dichis.

— Te-ai ajuns... Cum poți fuma porcării din astea?...

— O să-ți explic mai tîrziu... Odată cu țigările mi-a fost dat un palat și o mașină ultimul tip, zise Nicolae zîmbind. După primele două fumuri aruncă țigara cît colo. Slabă, conchise el.

— Și unde ai vrea să mă duc în halul ăsta? întrebă Mihai.

— Ia-ți hîrtie să ai la îndemînă, case distruse sînt destule, la nevoie oprim, spuse Nicolae și se ridică de pe laiță. Vezi tu unde mergem... Puteai să dai un semn tovarășilor...

— L-am rugat pe tata... Nu m-am încumetat să ies din curte...

— Și bătrînul a zis, sînt sigur, „las, că nu se face gaură în cer"...

— Exact, confirmă Mihai.

— Unde-i bătrînul?

— Unde să fie... Trebuie să se întoarcă de la Craiova... L-au făcut șef de tren... Parcă l-ar fi făcut rege, așa umblă de fălos.

Mihai intră în casă, își luă haina, voi să se încheie, își dădu seama că haina n-are nici un nasture, își vîrî ziarul rupt bucăți în buzunar și îi făcut semn cu ochiul lui Nicolae.

— Să nu zici pe urmă că eu.. se scuză Nicolae.

Roman nu spuse nimic. Se uită în sus. Ploaia începea să se transforme în lapoviță. La poartă se opriră. Printre linii îl zăriră venind apăsat pe nea Pavel, tatăl lui Roman. Le făcu de departe semn cu valijoara lui de lemn, în care își ducea mîncarea la drum.

— Unde mergi, mă Mihai? întrebă el pe un ton arțăgos, dar la vederea lui Nicolae glasul i se mai domoli. ... Că uite, chiar mă gîndeam să trec azi pe la voi ... să vă spun ...

Din partea dreaptă a drumului se auzi un claxonat asemănător unui rîgîit de om gata să-și întoarcă stomacul pe dos.

— Pe cine sună ăla? întrebă Pavel.

— Pe noi, pe cine să sune, răspunse Nicolae.

— Ți-am adus niște pălincă, mă copile, spuse Pavel și grăbit deschise cufărul. Nicolae, lasă-l mă, că de trei zile ...

— O să-i treacă sau o să-l apuce mai rău ... dar eu zic c-o să-i treacă, și Nicolae trase o dușcă din sticla scoasă de Pavel. Ce mai e pe la voi? se interesă în același timp Nicolae.

— Ce să fie? ... Pe șeful de gară l-au schimbat, dar ăia de sub el ... vai, doamne ce verzi sînt; castraveți nu alta ...

— Las c-o să le vină și lor rîndul, mai spuse Nicolae și se îndreptă spre mașină.

— Ai mîncat ceva, Mihai?

Mihai ridică o mînă în sus, semn că numai de mîncare nu-i arsese și se luă după Nicolae.

Un Buick vechi, ca vai de lume îi aștepta în mijlocul drumului, împotmolit în noroi. Ușile erau legate cu sîrmă, o portieră era găurită în două locuri de puteai băga pumnul în ea, iar parbrizul, spart în partea dreaptă, era lipit cu hîrtie de ziar, pe care se putea citi un titlu mare: „Moarte fasciștilor".

Alexe, un tînăr de vreo douăzeci de ani, slab și înalt, îmbrăcat într-o scurtă de piele jerpelită, se uita la mașină ținîndu-și mîinile în șolduri.

— Cum dracu am băgat-o tocmai aici? se întrebă el mirat.

Cu toate eforturile nu putură urni mașina din loc. Numai după ce veni Pavel cu cîțiva vecini înarmați cu stinghii de lemn, mașina porni, împroșcînd cu roțile din spate nămol cu nemiluita.

2

Buickul hurducăia îngrozitor. Cu toate că Alexe acoperise pernele mașinii cu un pled, arcurile rupte ieșeau prin pielea spartă și Roman, din cînd în cînd, nu fără o oarecare jenă, se lăsa cînd pe o fesă cînd pe alta. Prin stînga și dreapta geamurilor de la portiere defilau în sens invers casele joase, rarele magazine, cozile de la brutării și măcelării. Strada pe care mergeau era animată; oameni încovoiați de spate luau ploaia în creștet și alergau care încotro, încît Alexe nu rareori își punea rîgîitoarea în funcțiune, speriind copiii. Undeva, în față, la o întretăiere de străzi, se produse o învălmășeală de oameni și primul care își dădu seama ce se petrece acolo fu Alexe. Trase mașina pe dreapta, lîngă trotuar, și deschizînd în grabă portiera se repezi și el în grupul de tineri: da, erau tineri cei care se băteau. Un teanc de ziare era împrăștiat pe jos. Lîngă el cu capul șiroind de sînge, un muncitor îmbrăcat ca vai de el se străduia în zadar să se ridice. Un găligan cu plete lungi, cu o pălărie cu borul mare, îmbrăcat într-un palton ce se încheia cu un singur nasture, ceva mai jos de buric, în pantaloni strîmți și scurți, de sub care se vedeau ciorapii albi, îl lovea cu vîrful pantofului ascuțit pe unde nime-

rea. Alexe se năpusti asupra malagambistului, îl trase de gulerul paltonului spre el, apoi cu un pumn noduros îl lovi sub bărbie cu sete. Pletosul căzu pe spate cît era de lung.

— Azi pentru a doua oară m-a lăsat baltă și s-a dus să se bată, zise Nicolae supărat.

— Cred că ar fi cazul să-i dăm o mînă de ajutor, spuse Roman, punînd mîna pe clanța portierei.

— Las' că o să ai timp să te tot bați, spuse Nicolae și, pe urmă, ți-a cam trecut vîrsta să te încaieri cu niște mucoși...

— Unde vrei să ajungi? M-ai luat de acasă și nici măcar nu mi-ai spus unde mă duci..

— Nu ți-am spus? se miră sincer Nicolae. Înseamnă că sînt obosit din cale afară... În cartierul unde te-ai născut...

— Cum adică?

— Simplu sau chiar foarte simplu... A fost omorît comisarul de la sectorul doi, Negru... Am profitat de ocazie și am cerut să fie numit unul de-al nostru... Și comisarul ăsta vei fi tu...

În sfîrșit apăru Alexe. Își șterse mucii amestecați cu sînge, își aranjă scurta de piele și, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, porni motorul.

„Să plătească criminalii de război" se auzi vocea unui puști de afară. Alexe se săltă puțin și se uită la el pe deasupra lipiturii cu ziar, apoi trase cu ochiul.

— Nu sînt burjui, nea Alexe? întrebă puștiul, arătînd spre Roman și Nicolae.

— Nu sînt, mă muceo, și ar fi cazul să învățați să vă bateți...

— Oricît am învăța, nea Alexe, sînt mai mulți ca noi...

— Nu-i nimic, mă, în curînd vom fi noi mai mulți, mai spuse Alexe și dădu drumul la mașină.

— Ar fi cazul să mă anunți și pe mine, Alexe, cînd îți vine cheful să te bați.

— Păi n-ați văzut, tovarășe Nicolae, că erau în minoritate?

Trecură de pe drumul neasfaltat pe altul, pavat cu piatră cubică și Roman se putu așeza comod pe arcurile noduroase și ascuțite la capete. Mașina tușea mai tot timpul. Alexe, se vedea cît de colo, nu era un prea mare cunoscător în ale condusului, altfel la fiecare schimbare de manetă Buickul n-ar fi scrîșnit din cutia de viteze...

— Adică eu comisar, spuse Mihai, aducîndu-și aminte de știrea morții comisarului Urlescu, peste care trecuse în grabă, ca peste un lucru neinteresant.

— Dacă ți-e frică, poți să spui, tot n-avem cu cine te schimba... așa că, tot tu o să rămîi... E sarcină de partid... Nu trebuie să pierdem nici o șansă, nici un moment, Mihai... Și pentru noi e o șansă... Domnul subsecretar de stat de la interne asta și așteaptă, să ne răzgîndim... să-i dăm apă la moară... Nu mă întrerupe... Știi ce se întîmplă în sectorul doi Negru?... Jafuri, crime, violuri... Pînă la sosirea ta ține locul unul... Mutulea... Butulea... în sfîrșit, naiba știe cum îl cheamă... De cum a rămas postul vacant, Petre Drăgan s-a gîndit la tine... A zis că ești de-acolo. Cunoști, oamenii, locurile, o să-ți fie mai ușor...

— Bine, omule, pentru numele lui dumnezeu, se porni Roman, simțind cum îl apucă crampele la stomac, dai eu...

— Știu, habar n-ai... Nu te pricepi. Nu ne pricepem la foarte multe... Înveți!... Poftim ordinul de numire, și Nicolae scoase din buzunar o hîrtie, se uită la ea să

vadă dacă într-adevăr era hîrtia cu pricina, apoi i-o întinse lui Mihai. Şi acum ascultă-mă bine... În comisariat nu te apuci să faci politică, luptă de clasă şi aşa mai departe... Acolo eşti singurul comunist... Auzi, singurul...

— Alexe, opreşte maşina, spuse Mihai, dar Alexe după ce se uită la faţa lui Roman, apoi la Nicolae şi mai ales nevăzînd nici un semn pe chipul acestuia din urmă că ar trebui să oprească, îşi văzu mai departe de drum.

— Mihai, să ştii că n-am prea mult timp de pierdut cu tine, zise de data asta cu gravitate Nicolae. Nu m-am jucat niciodată cu sarcinile de partid şi te-aş sfătui, băiete, să nu te joci nici tu... Şi nu uita ce ţi-am spus... Ordinea în cartier... Ordinea... Asta e sarcina ta politică... Asta cere partidul de la tine... Să le arătăm că ne pricepem la orice dacă trebuie, mai bine ca ei... E clar?

— Al dracului de clar şi de uşor...

— Unde opresc, tovarăşe Nicolae? întrebă Alexe, ajungînd la o bifurcaţie.

Vatmanii a două tramvaie se certau de zor, socotind fiecare în parte că el are prioritate şi că celălalt trebuie să-i lase cale liberă.

— Ia-o la dreapta şi opreşte la colţul străzii, spuse sec Nicolae, uşor enervat de toată disputa cu Mihai.

— De ce nu mi-ai spus de toate astea cînd eram acasă... să audă şi tata, mai zise Mihai, neştiind nici el prea bine de ce anume ar fi trebuit neapărat să vorbească faţă de Pavel Roman.

Din partea unde se afla Nicolae, Mihai nu auzi nici un răspuns. Adormise ca un copil, cu capul rezemat de portiera maşinii.

— Lasă, tovarăşe Mihai, că e frumos, eu dacă aş fi membru de partid şi nu aşa tînăr, că sînt numai utecist şi am nouăsprezece ani, aş fluiera de bucurie să mi se dea aşa o sarcină... Ce poate fi mai frumos decît să te baţi cu bandiţii, în numele cauzei noastre?!... Lenuţa m-ar săruta de bucurie, mai zise Alexe şi îndreptă fotografia fetei, la locul ei sub parbriz. În primăvară ne luăm... Şi ea vrea şi eu vreau, continuă Alexe, uitîndu-se cu admiraţie la chipul fetei din poză.

— Uite, de-aia nu mă bucur, că eu n-am o Lenuţă, spuse Mihai, voind să fie ironic.

Dar sau nu fusese destul de ironic sau Alexe nu înţelegea ironiile, pentru că şoferul ridică din umeri, apoi se întoarse cu toată faţa spre Mihai.

— Păi, asta-i floare la ureche, tovarăşe Roman!... Diseară o rog pe Lenuţa să mai găsească o Lenuţă, zise Alexe şi opri atît de brusc încît Nicolae sări în sus ca ars.

— Am ajuns, tovarăşe Nicolae... La cinci sute de metri e comisariatul.

Nicolae îl privi pe Roman zîmbind, apoi îi căută mîna şi i-o strînse.

— Succes şi felicitări pentru promovarea în muncă, zise el. Apoi coborî drept într-o băltoacă.

— Cum... dar... bîigui Mihai, neînţelegînd de ce coborîse Nicolae.

— Maşina îţi rămîne ţie... face impresie... Şi Alexe îţi rămîne... El nu face nici o impresie... E cel mai prost şofer din Europa...

— Lasă, tovarăşe Nicolae, că tot timpul mă iei în şuturi şi nu mă încurajezi...

— Nici carnet de şofer n-are...

— Parcă asta contează? se burzului sincer Alexe.

— Las' că-ți eliberează unul nou și original domnul comisar Roman, spuse Nicolae și ridicîndu-și gulerul de la haină, zgribulit, se pierdu în înserarea săracă a orașului.

— Trag la scară, tovarășe Roman? întrebă Alexe și Mihai, neștiind ce să răspundă, ridică din umeri.

— Fire-ar a dracului de treabă, zise Mihai și se uită la haina jerpelită de pe el.

— V-o dau pe a mea, tovarășe Roman, e de piele, oricum și am văzut într-un film sovietic că așa poartă comisarii, cu toate că ăia sînt altfel de comisari, că ei nu mai au burjui și exploatatori, se lansă Alexe, cuprins de bucurie că Roman nu-i refuzase propunerea cu haina. Alexe se dezbrăcă și făcu schimb cu haina lui Mihai.

— Aveți în buzunar o scrisoare, tovarășe Roman, spuse Alexe, și-i întinse un plic destul de mototolit.

Roman luă scrisoarea, se uită la ea, rămase o clipă pe gînduri, își aduse aminte de unde era și descrețindu-și fruntea o băgă în buzunarul hainei de piele.

— Nici nu vă e prea strîmtă, comentă Alexe fericit că putuse să-i fie de folos proaspătului comisar. La umeri vă e cam mică, dar e ruptă sub brațe, așa că la nevoie se face ea și mai largă... Poftiți și pieptănul, se oferi șoferul văzînd că părul lui Roman era năclăit de sudoare. Și nu vă fie teamă... Purtați-vă cu ei, 'tu-le mama lor, ca cu niște burjui... că eu cînd am sfieli, mă gîndesc că noi vom fi mai tari și dintr-o dată capăt puteri, tovarășe Roman.

— Trage la colțul clădirii, Alexe, și să fie într-un ceas bun! spuse Roman și fără să vrea își făcu o cruce cu limba în cerul gurii, așa cum își făcea cînd era mic, înaintea unei bătăi cu cine știe ce golan din cartier.

3

Sediul Comisariatului de poliție al Sectorului doi Negru, era o clădire cu trei etaje, vopsită cîndva în galben. Din pricina fumului de cărbune, acum era cenușie, murdară.

Ferestrele de la parter erau dublate de grilaje groase din fier forjat, vopsite în negru, la fel ca și geamurile de la demisol. Roman trecu pe lîngă cele trei scări de la intrare, dar cine știe din ce motive nu intră. Merse pînă la colțul imobilului cu mîinile înfundate în buzunare, se uită în stînga și-n dreapta, apoi se întoarse cu pași șovăielnici. Din mașina oprită la cîțiva zeci de metri, Alexe îi făcea cu mîna semne de încurajare. Nu era vorba de frică și cu atît mai puțin de jenă, dar un sentiment ciudat pusese stăpînire pe Roman. Cu mai bine de cinci ani în urmă tot așa intrase, într-o clădire asemănătoare, ce-i drept escortat: intrase cu destulă dezinvoltură, aproape bravînd, ca la numai o săptămînă după aceea simțurile să-i fie dominate de ură față de tot ce văzuse acolo. Și acum era obligat, da, acesta era termenul, obligat, să intre iarăși, de data asta într-o calitate, ce numai cu două ore înainte i-ar fi produs o scîrbă fără margini. Nu, această numire nu va putea să i-o ierte niciodată lui Nicolae.

Din mașină, Alexe continua să facă semne disperate cu mîna, neînțelegînd ce anume se petrecuse cu proaspătul comisar. El, Alexe, în locul lui, ar fi intrat cu capul sus, hotărît și disprețuitor. Nu înțelegea de unde atîta panică la noul lui șef, față de care pînă atunci avusese o stimă deosebită. Pe drum, pînă la casa unde locuia Roman, Nicolae îi povestise șoferului ceva din viața acestuia, i-l dăduse ca exemplu, ca acum, dintr-o dată,

Alexe să vadă că, de fapt, Roman n-avea nici curajul să intre în sediul al cărui șef era.

Cît timp mai stătu în fața clădirii, Roman privi trecătorii. Mulți din ei, după ce se uitau la firma din partea dreaptă a clădirii, își iuțeau pașii și poate tocmai această teamă a lor îi dădu lui Roman curaj. Își scoase mîinile din buzunare, urcă cele cîteva trepte, își frecă tălpile bocancilor de ștergătorul de metal — gest pe care îl regretă imediat — și deschise ușa grea de stejar. Nici nu apucă să facă primul pas în interiorul coridorului cu miros ascuțit de amoniac — și în fața lui apăru un gardian. Roman voi să treacă mai departe, dar gardianul îi ațînu calea și se postă în fața lui cu un aer deloc prietenos.

— Hei, bă, intri ca în grajdu' lui tactu? Unde mergi?

Voia bună apăru pe chipul lui Roman. Se uită cîtva timp la chipul gardianului, zîmbi suav cînd observă negul mare de pe nasul ușor strîmbat într-o parte, și scoțîndu-și hîrtia din buzunar, o despături încet, în așa fel ca gardianul să vadă de la început antetul Ministerului de Interne, imprimat în colțul din stînga al hîrtiei, cu litere groase, de culoare albastră.

— Am onoarea să vă salut, domnule gardian, zise Roman și-i întinse hîrtia, apoi la fel de încet, buletinul de identitate.

Gardianul cercetă hîrtia, se uită la Roman nevenindu-i să creadă, apoi, gîndindu-se la un anumit lucru căscă gura și luă poziția de drepți.

— Să trăiți, domnule com... bîigui el, nefiind în stare să pronunțe cuvîntul pînă la capăt.

— Unde e subcomisarul?

— La stand, să trăiți, azi e zi de antrenamente, vă conduc să trăiți, nu știam că sînteți deghizat, cu toate

că trebuia să-mi închipui de cînd a fost omorît domnul Urlescu, să trăiți...

Gardianul se repezi la ușă, o închise cu cheia, apoi grăbit o luă înainte, urcînd alte cîteva scări acoperite cu un covor de culoare verde, murdărit și cu urme de pași.

— Pe aici, la dreapta, în beci, să trăiți, mai spuse el și mergînd pe-o parte, ca să n-aibă credința că merge cu spatele la comisar, coborî o spirală de scări metalice. Scările lovite de tălpile bocancilor scoteau un zgomot sec, scrîșnit.

După ce trecură pe lîngă cîteva celule, păzite de doi gardieni, Roman coborî alte scări, de data asta de beton. De undeva din adînc răzbăteau pînă la el zgomote înfundate de armă. Pe măsură ce se apropiau de sala de tir, zgomotele începeau să capete contururi clare. Nu era nici o îndoială, se trăgea cu pistolul.

Roman își duse o mînă la pîntec. O ușoară transpirație îi apăru pe frunte. Trase de cîteva ori aerul jilav pe nări și durerea care-l săgetase cu cîteva clipe înainte dispăru ca prin farmec. O ușă metalică se dădu la o parte și în fața ochilor îi apăru o sală dreptunghiulară, fără ferestre, luminată destul de puternic de două becuri mari atîrnate de tavan și acoperite cu o plasă groasă de sîrmă. Nimeni nu luă aminte la intrarea lui. Un bărbat înalt, slab, întors cu spatele, trăgea foc după foc într-o țintă fixă, așezată pe peretele din fundul sălii. Șase cartușe, trecute prin țintă cam în același loc, atestau fără putință de tăgadă că cel ce trăgea era un as în meserie.

— Domnule Patulea, strigă gardianul, dar văzînd că nu este auzit, mai făcu doi pași pînă ajunse în fața subcomisarului, loc de unde arătă cu mîna spre ușă.

Subcomisarul se întoarse și dădu cu ochii de Roman.

— Dumneata? întrebă comisarul, în timp ce cu mîna întinsă aştepta ca un copil să-i dea celălalt pistol, gata încărcat.

— Să trăiţi, se grăbi gardianul, dînsul este noul comisar şef, în locul domnului Urlescu.

— Poftiţi ordinul de numire, spuse Roman încet, din vîrful buzelor, fără să-şi poată dezlipi privirile de pe chipul încruntat, dintr-o dată, al subcomisarului.

— Mulţumesc, nu e nevoie, am fost anunţat, spuse subcomisarul şi-l măsură calm pe Roman din cap pînă în picioare.

Subcomisarul îşi scoase batista din buzunarul de la piept, îşi şterse moale palmele, apoi îi întinse mîna lui Roman.

Mihai zăbovi cîtva timp, apoi cu destulă greutate îi strînse mîna.

— Patulea Radu, dacă nu mă înşel ne-am mai văzut undeva, spuse Patulea şi luînd din nou pistolul, comandă: Ţintele mişcătoare.

Civilul se grăbi spre fundul sălii. Coborî cîteva scări ascunse privirilor şi, după cîteva clipe, în faţa peretelui alb începură să se agite cîteva ţinte: contururi umane de carton, mişcate cu agilitate de omul coborît în şanţul de securitate.

— Numai o clipă, domnule Roman, spuse Patulea şi, ridicînd la orizontală mîna, începu să tragă calm.

Roman se uită încă o dată la chipul subcomisarului dar nu văzu pe el nici urmă de crispare. O clipă avu îndoieli că Patulea era într-adevăr omul cu care avusese de-a face zile în şir în beciurile Siguranţei. Dar numai o clipă. Şuviţa albă, aproape spumos de albă, din partea dreaptă a capului, era indiciul cel mai sigur că nu putea să greşească. Dealtfel însuşi Patulea îi spusese că se mai întîlniseră undeva.

Țintele mișcătoare cădeau una după alta, fără zgomot, ca niște păpuși din vată.

— Nu vreți să încercați? întrebă Patulea pe un ton familiar, prietenos aproape, și tocmai acest ton lipsit de orice ostentație și ironie îl dezarmă pe Roman. Întinse mîna după pistol. Fură așezate țintele fixe. Roman trase cartuș după cartuș. Deasupra țintelor, nisipul din sacii de iută țîșnea prin găurile lăsate de gloanțele trimise la voia întîmplării.

— Nu-i nimic, o să vă obișnuiți... Prima încercare e mai grea, spuse Patulea concesiv, apoi făcu semn agenților să se apropie.

Abia acum văzu Roman că în partea stîngă a zidului, într-o nișă, se mai aflau cîțiva oameni îmbrăcați civil.

— Colaboratorii mei apropiați, care de astăzi, împreună cu mine, sîntem la ordinele dumneavoastră.

Roman înclină ușor capul. Avu vaga impresie că în tonul cu care rostise Patulea cuvintele, se ascundea o ușoară bătaie de joc. Strînse mîinile agenților, apoi fără jenă își șterse palma de dosul pantalonilor. Unuia dintre agenți îi transpira groaznic mîna.

„Și ăsta trebuie că mă cunoaște", își zise Roman, cînd văzu cum șiroiește sudoarea pe fața agentului. Voi să-și aducă aminte dacă într-adevăr îl mai văzuse undeva pe cel ce se recomandase cu numele de Grigurcu, dar oricît își răscoli mintea nu reuși.

— Poftiți în biroul dumneavoastră, domnule Roman, spuse Patulea. Îmi permiteți s-o iau înainte? întrebă subcomisarul pe un ton egal, fără a ascunde în el nimic subaltern și nimic superior totodată. Un ton normal, poate mult mai normal decît ar fi trebuit, își mărturisi Roman și se luă după Patulea.

Urcară spre etajul întîi, prin altă parte, ocolind culoarul cu celule. Sub pași, pe coridor, Roman simți o

mochetă cauciucată care amortiza cel mai mic zgomot și poate tocmai din această pricină vocea lui Patulea, în liniștea aceea adîncă, îl făcu să tresară ușor.

— Probabil numirea dumneavoastră e justificată de situația specială în care ne găsim. Sîntem încă în război... valorile s-au răsturnat... Lumea are arme... atacurile cu mîna armată au devenit ceva obișnuit. Cu toate acestea există o mentalitate, cum să vă spun... specială, a banditului. Îi repugnă să ucidă. Ori banda care operează acum în cartierul nostru ucide cu sînge rece... Chiar cînd nu e nevoie... Pe aici, mai spuse Patulea, arătînd spre o ușă albă, mare, cu clanță din bronz turnat.

— Aveți ceva indicii? se interesă Roman.

— Egale cu zero, spuse Patulea și deschise larg ușa.

— Aveți nevoie de mine, domnule subcomisar? se interesă Grigurcu, agentul cu mîinile transpirate, oprindu-se lîngă ușă.

— Deocamdată nu. Telefonează-i lui Miclovan în numele meu că nu pot veni la întîlnire... Explică-i, mai spuse Patulea și îl urmă pe Roman în biroul mare cu două ferestre luminoase, îndreptate spre stradă.

— După cum v-am spus, nu știm aproape nimic. Șeful se pare e unul Scorțea, la prima vedere un om onorabil, fost ofițer. Fără cazier, doar o poză de cînd era sublocotenent prin '932... Atît, și aia proastă. Informatorii noștri nu ne dau nimic. E și normal, se tem... A da, era să uit, acesta e cabinetul dumneavoastră, mai spuse Patulea, arătînd cu capul camera spațioasă, mobilată destul de sumar: un birou, un scaun în spatele lui, două fotolii în față, un dulap metalic, o sobă de teracotă, albastră, de culoarea covorului, acestea erau toate lucrurile care compuneau biroul comisarului șef.

Roman trecu repede cu privirea poate toate, mijindu-și ochii nervos.

— Deci căutăm acul în carul cu fîn, spuse Roman fără a urmări un fir anume, mai mult din dorința de a mima interesul față de subcomisar...

— Exact cum ați spus... Lucrați de mult în poliție?

— Nu, răspunse sec Roman.

— Vă rog să mă scuzați, n-am vrut să fiu indiscret... Da, era să uit, aceasta este camera de odihnă... Am folosit-o din cînd în cînd și eu, cum sînt convins că o veți folosi și dumneavoastră... Veți petrece multe nopți aici...

„S-o crezi tu", își spuse Roman, „mai mult de opt ore n-o să fac pureci în comisariatul vostru împuțit", își mărturisi el mai departe în gînd, uitînd de fapt că „șeful acestui comisariat împuțit", cum îl definise, nu era altul decît el. Cînd văzu că încăperea numită de odihnă are și o nișă cu duș și cu un W.C., se liniști pe dată, sudoarea încetă să-i mai răsară pe frunte și avu, o clipă, chiar un sentiment de înțelegere pentru Patulea, care se arăta din cale afară de amabil.

— Să chem șoferul care va...

— Nu, mulțumesc... Am mașină și șofer, spuse Roman, nu fără o oarecare mîndrie. Mă scuzați o clipă, zise el și închizînd ușa de la camera de odihnă, intră în nișa alăturată. Stătu o clipă pe gînduri, apoi dădu drumul la robinet.

Apăru după cîteva minute, ud pe față și cu prosopul în mîini, degajat și cu un zîmbet de satisfacție superior în colțul drept al gurii.

— Cazurile, în afară de cel amintit, nu sînt deosebite... Aș putea spune derizorii... De Scorțea, ca și de alte cazuri de acest fel se ocupă în direct brigada antigang, condusă de domnul Miclovan... dar deoarece ac-

ţionează pe teritoriul sectorului nostru, indirect sîntem răspunzători şi noi...

Roman aruncă prosopul pe un fotoliu, răsfoi un dosar aflat pe masă, apoi cu acelaşi zîmbet de satisfacţie, prezent încă pe faţă, zise:

— Domnule Patulea, să nu uităm că sîntem în război, că trebuie să ajutăm frontul... Economatele sînt goale, specula e în floare, clasa muncitoare rabdă de foame, burjuii îşi fac de cap, pe spinarea cui crezi dumneata? Şi acestea sînt problemele noastre, sau greşesc poate...

— Domnule Roman, acestea sînt probleme care nu intră, după modesta mea părere, în sfera noastră de activitate... Sau dacă...

Roman se încruntă. Se uită la ceasul de la mînă, cu cureaua la închizătoare ferfeniţită, apoi îşi ţuguie buzele. Îşi dădea seama că trebuie să spună ceva, ceva important, dar nu ştia anume ce. Făcuse de la bun început imprudenţa să amestece borcanele în ceea ce priveşte atribuţiile Comisarului de poliţie, dar de dat înapoi n-avea de gînd să dea. Ce-are a face că poliţia nu se ocupase pînă atunci de economate şi de clasa muncitoare? N-avea decît să se ocupe de aici înainte. Ar fi vrut să-i spună acest lucru subcomisarului, dar pînă la urmă renunţă.

— Mă întorc într-o oră, pînă atunci, vă rog, să-mi selecţionaţi cazurile care nu suferă amînare, zise el şi ieşi pe uşă fără să se mai uite la Patulea.

4

Ajuns în stradă îi făcu semn lui Alexe şi Buickul trase la scară. Roman se urcă în maşină trîntind portiera. Alexe zîmbi în sinea lui, dîndu-şi seama de

diferența enormă dintre omul care intrase în Comisariat și cel ce ieșise acum; cu mult mai sigur pe el, ba chiar prea sigur, altfel n-ar fi trîntit ușa gata s-o smulgă din balamale.

Numai după ce mașina trecu de colțul străzii, Roman răsuflă ușurat și piatra de moară care-i atîrnase pînă atunci de gît dispăru ca prin farmec.

— Cum a mers, tovarășe Mihai? întrebă Alexe, dar acesta prins de cine știe ce gînduri numai ale lui, în loc să răspundă la întrebare, zise:

— Du-mă, măi Alexe, la mama...

Alexe încetini viteza, neînțelegînd unde anume trebuia să-l ducă.

— La cimitir, la „Izvorul nou", spuse Roman și se lăsă pe spate. Își răsuci încet o țigară, o aprinse, apoi trase cîteva fumuri cu sete.

— Dacă mi-ar fi spus cineva numai cu cîteva ore înainte, măi Alexe, că am să ajung comisar, aș fi făcut moarte de om... Spune sincer, tu ca utecist, n-ai scîrbă de mine? Dacă vrei să știi nici nu-mi vine să mă întorc acasă... Habar n-ai ce-o să zică bătrînul... ca să nu mai zic de prieteni, de oamenii de la noi de pe stradă... Am intrat într-o chestie de rușine, măi Alexe, eu, Mihai Roman, comunist... Adică să lucrez eu cu ăia care pînă mai ieri ne spărgeau capetele, loveau în noi fără milă! Și-acum să fiu calm, mama lor, să le zîmbesc și să le dau ordine... Tu ce zici, Alexe?

Alexe ridică din umeri. Într-adevăr, își dădea și el seama că proaspătul lui șef era într-o situație împuțită, da, împuțită, alt cuvînt nu se potrivea pentru situația lui.

— Dacă Partidul v-a pus, înseamnă că știe el de ce v-a pus, tovarășe Mihai, îmi dau eu cu presupusul, cu toate că nici mie, în locul dumneavoastră, nu mi-ar fi ușor... Eu, par exemplu, tovarășe Mihai, i-aș închide pe

toți, după aia i-aș da afară și mi-aș lua oameni de-ai mei, adică oameni siguri, de care să nu m-apuce scîrba și nici mila... Că față de unul de-al tău nu ți-e teamă că poți greși.

Tăcură cîtva timp, Alexe pentru că nu mai avea ce să spună, Roman pentru că nu mai avea ce să întrebe.

Mașina se strecura cu grijă printre pietonii grăbiți. Din cînd în cînd, Alexe, ca orice șofer, înjura printre dinți. Asta pînă cînd Roman se uită la el dezaprobator și atunci, emoționat, schimbă vitezele cu atîta neîndemînare, încît Roman avu impresia că dintr-o clipă în alta mașina se va rupe în două.

— Vechitură, ce mai, spuse Alexe ca să-și justifice nepriceperea.

Trecură pe lîngă un gard înțesat cu afișe. În mersul lent al mașinii, Roman citi că se preschimbă monedele de două sute de lei de argint. Instinctiv se căută în buzunare. În afară de scrisoarea pe care Alexe o găsise în haină și de buletinul de identitate, nu mai avea nimic.

— Noi nu prea avem ce schimba, Alexe, constată Mihai ca pentru el, dar șoferul nu știa la ce anume se referea șeful său.

— Ce anume să schimbăm?

— Nimic, am zis și eu așa.

Ajunseră la cimitir. Ploaia încetase. Un vînt rece bătea dinspre nord. Alexe parcă mașina în fața porții de lemn a cimtirului și neavînd ce face se uită la fotografia Lenuței. I se părea că Lenuța îi trăgea într-un fel ștrengăresc cu ochiul și, într-o bună dispoziție sufletească, începu să vorbească cu ea.

Pavel, tatăl lui Roman, îi spusese fiului său că mormîntul maică-si se află pe cea de a doua alee, cam al douăzeci și cincilea sau al douăzeci și șaselea.

Cimitirul nu era prea mare, aşa că nu-i fu greu să dea de mormîntul pe care îl căuta. Se afla între două cavouri dintre care unul, cine ştie din ce motive, era aplecat într-o parte. De la început se gîndi cu supărare la taică-său, care nu avusese nici atîta grijă să smulgă buruiana crescută din belşug şi acum uscată. Cineva luase pămînt de lîngă cruce; locul se vedea reavăn şi primul lucru pe care îl făcu fu să netezească ţărîna şi să înlăture buruienile. Crucea din lemn de stejar era în stare bună, solidă, iar scrisul de pe ea, cu toată ploaia şi zăpada din anul ce trecuse, se păstrase. Se depărtă un pas, îşi şterse mîinile de un crac al pantalonului şi privi mormîntul, mult prea mic faţă de cît o ştiuse pe mama lui. „Probabil cum au tot luat pămînt", îşi zise el.

Ar fi vrut acum ca prin minte să-i treacă viaţa lui de altădată, anii copilăriei; ar fi vrut să fie emoţionat, dar în afară de o linişte şi o pace adîncă ce-i cuprinseră sufletul nu simţi nimic altceva. Îşi aduse aminte că în ziua cînd ieşise lucrător îi promisese că la primul salariu are să-i cumpere o pereche de pantofi de lac, aşa cum văzuse el la cineva, dar la prima leafă uitase, cum uitase şi la a doua şi, pînă la urmă, nu mai apucase să-i cumpere. În ziua salariului mamă-sa îl iscodise de aproape şi pe nesimţite îi căutase şi în geanta în care dimineaţa îi pusese de mîncare, dar nu găsise nimic acolo. Roman o văzuse, dar preocupat de cine ştie ce, uitase să-i explice că n-avusese vreme să meargă în oraş şi tot uitarea fu de vină că nu-şi ceruse scuze. Glumise atunci cînd îi promisese că-i cumpără pantofi de lac; numai pantofii de lac nu se potriveau picioarelor ei bolnave şi umflate, dar, uite, el glumise şi maică-sa îl luase în serios, altfel nu şi-ar fi adus aminte dintre toate lucrurile pe care le trăiseră împreună, tocmai de acesta. Voi să se gîn-

deasca la altceva, dar amintirea îl urmărea, se dovedea mai puternică decît el. De undeva din adînc, Victoria Roman se uita la el şi nu-l apostrofa, îi spunea doar să nu-i pară rău că nu se ţinuse de cuvînt, dar lui îi părea rău, rău din cale afară. O lacrimă amară i se prelinse în mustaţa ţepoasă, în care firele albe se dovedeau a fi mai numeroase decît cele negre. „Nemaipomenit, îşi zise Roman, cum nu pot scăpa de amănuntul ăsta". Dar amănuntul se învîrtea în jurul lui, se apropia tot mai mult de el; aducea după el alte amănunte şi peste toate aceste amănunte vedea chipul calm şi zîmbitor al mamei lui. O singură dată, de un paşti, maică-sa îi promisese că-i cumpără pantaloni noi; nu ştia de ce dar de cumpărat nu-i cumpărase şi pentru asta n-o uitase ani în şir. Acum pantofii de lac se răzbunau pe el. Neputincios, se aplecă şi începu să mîngîie ţărîna umedă, care nu i se păru deloc rece.

Se uită din nou la mormîntul sărăcăcios şi mic, de parcă ar fi ascuns acolo un copil, nu un om în toată firea, şi îşi zise că la primul salariu va merge lîngă Bellu, la pietrari, şi va comanda o cruce de marmură. Se îndepărtă cîţiva paşi, apoi se uită iar la ridicătura de pămînt, dar ridicătura de pămînt nu se mai vedea din pricina cavoului din faţă, negru, din marmură, de ar fi ajuns marmura pentru patru morminte.

La poarta cimitirului îl aştepta Alexe cu mîinile în buzunare. Intrase şi el printre morminte, dar cînd îl văzuse pe Roman că se apleacă şi umblă la ţărînă se retrăsese, zicîndu-şi că în asemenea ocazii omul îndurerat e bine să fie lăsat singur.

Roman îşi scoase tabachera cu tutun, îşi răsuci o ţigară groasă. Alexe aprinse un chibrit.

— Du-mă, Alexe, în Colentina să duc scrisoarea asta, că de două săptămîni o tot port prin buzunare.

— La ordine, tovarăşe comisar, răspunse Alexe, crezînd că numindu-l pe Roman aşa are să-l înveselească.

5

Pe Rosinanda Argintaru n-o găsi la adresa indicată pe plic. Se mutase de mai bine de o lună de zile în altă locuinţă. Noua chiriaşă, într-un potop de vorbe, le spuse în cîteva minute nu numai noua adresă, dar tot ce ştia de domnişoara Argintaru: învăţătoare tare de treabă şi frumoasă şi nu uită să amintească că în urmă cu o lună de zile o ajutase la mutat şi cumpărase de la ea un dulap putred şi mîncat de carii şi o pereche de pantofi, care pe domnişoara învăţătoare o strîngeau la degete şi anume la degetul mare de la piciorul drept. Se oferi chiar să-i conducă pînă în strada Calul cu Clopoţei, mai ales cînd văzu că la poartă aşteaptă o maşină, semn că bărbatul care o căuta pe învăţătoare era om de vază. Roman refuză să fie condus. Mulţumi pentru amabilitatea cu care îl informase despre noua locuinţă a învăţătoarei şi cum Roman nu auzise în viaţa lui despre o asemenea stradă — cu toate că nu puţine străzi cu nume pitoresc îi erau cunoscute — se lăsă în voia lui Alexe, cunoscător desăvîrşit al Bucureştiului.

După zece minute de hurducături prin zloata mai multor drumuri, maşina se opri în dreptul unei case tip vagon. În fundul curţii, după datele primite, trebuia să locuiască fata lui Oarcă. De la cimitir pînă aici se gîndise de ce anume pe fata lui Oarcă o chema Rosinanda şi de

ce toți cunoscuții îi spuneau tatălui ei Oarcă și nu Argintaru, așa cum îl chema de-adevăratelea. Probabil și unul și altul și-au luat porecle de împrumut, își zise el și se întrebă unde mai auzise el de Rosinanda, deoarece avea convingerea că de acest nume mai auzise undeva.

Roman bătu la o ușă de scînduri, cu un geam la mijloc, acoperit cu o perdea din dantelă de culoare roz. La a treia bătaie ușa se deschise și în cadrul ei apăru o fată slabă, cu ochii mari, negri, ca tăciunele. Fata nu schiță nici un gest de mirare. Intră în încăperea destul de întunecoasă și trase un scaun de sub masă, semn că noul venit, din moment ce tot venise, n-avea decît să se așeze. Roman intră în camera cu miros proaspăt de săpun, se șterse la gură, își făcu ochii roată, înregistră dintr-o privire tot ce era acolo, apoi se întoarse spre fată. Nu avu timp să scoată scrisoarea din buzunar că domnișoara Argintaru, zîmbind cu gura ei mare, zise:

— De la tata, nu-i așa? În ultima vreme mi-a trimis pe cap vreo zece ca să-mi spună că se întoarce. Să știți că nu-mi face nici o plăcere, spuse ea fără să menționeze exact ce anume nu-i făcea plăcere; întoarcerea lui taică-său sau venirea lui cu vestea despre apropiata vizită a părintelui ei. N-am decît ceai, mai spuse ea și pentru că ibricul era pe soba de tuci, schiță gestul de a duce mîna spre un bufet unde se aflau cănile.

Roman nu refuză invitația și nici n-o acceptă. Fata se ridică pe vîrful picioarelor ca să ajungă la partea de sus a bufetului și de-abia atunci îi văzu picioarele de la pantofi în sus, pînă dincolo de genunchi. Zîmbi la vederea picioarelor subțiri.

Simțind privirile bărbatului, domnișoara Argintaru se întoarse brusc și zîmbi cu toată gura ei mare. Nu era supărată, era chiar bucuroasă.

— Ce te uiți așa, n-ai mai văzut picioare? întrebă ea, dar întrebarea ei n-avea nimic supărător, ba dimpotrivă, suna ca o constatare oarecare, lipsită de importanță.

— Tatăl dumitale se întoarce peste vreo două, trei săptămîni. Îmi pare rău că n-am putut veni la vreme. Am fost cam bolnav, am avut treburi. Poate ar fi mai bine să mă duc și să nu mai beau ceaiul...

— De ce să nu-l bei dacă l-am pus în ceașcă? spuse ea și dintr-un borcănel scoase o bucată de zahăr. Știu... A mai trimis pe cîțiva... v-am zis. De-aia m-am și mutat să nu mă găsească, dar guraliva aia de unde am plecat...

— Înțeleg, nu sînteți în relații prea bune...

— De ce-am fi... De la zece ani m-a lăsat în voia domnului, s-a dus și și-a văzut de ale lui... Da' ce-ți mai spun, doar știi dumneata cu ce se ocupă dacă vii de acolo de unde zici că se află și el... și domnișoara Argintaru zîmbi, de data asta cu un soi de complicitate.

— Da, și eu am fost închis, recunoscu Mihai.

— Cîți ani?

— Doi și ceva, aproape trei...

— Ar fi bine să nu vină la mine... Nu vreau să-mi aud vorbe... Cum n-a știut de mine vreme de zece ani... poate să trăiască și de acum încolo tot așa. Păcat de dumneata că ai ajuns hoț, nici nu ești urît...

Roman se uită la patul îngust, la cuvertura de pe el, apoi din nou la fata care, probabil, din pricina buzelor subțiri și a dinților mult prea puternici și albi, pentru fața aceea mică de copil, își confecționase un zîmbet egal, care părea tocmai de aceea obraznic. Fără să-i pese că alături se afla un bărbat, domnișoara Argintaru se așeză pe pat, își ridică rochia peste genunchi și își încălță ghetele. Nimic nu era calculat în mișcările ei; tot ce făcea i se potrivea. Pînă și ridicarea rochiei n-ascun-

dea altceva decît obișnuința omului singur de a nu-și controla gesturile atunci cînd mai era cineva de față.

— Tatăl dumitale, într-o anumită împrejurare, domnișoară, mi-a salvat viața. La Tîrgu-Jiu ne-au atacat legionarii, eu eram bolnav, aveam dizenterie. M-a apărat, încasînd el pentru mine...

— Eu am cursuri peste o jumătate de oră. Sînt învățătoare... Dacă veneai mai devreme îți cîntam la vioară... Cînd eram mică îi cîntam tatii din gură și el mă lua pe genunchi și mă legăna... mai spuse ea fără nici o legătură și își mută un picior peste altul, ca să se încalțe cu cealaltă gheată.

— Ce scrie tata? întrebă domnișoara Argintaru, arătînd cu capul spre plicul nedesfăcut.

— Nu știu, n-am citit-o, răspunse Roman.

— Dacă se află la școală cu ce s-a ocupat tata și de ce a fost închis, mă vor da afară... Ce crezi?

— Nu cred nimic, domnișoară... Dar dacă ai necazuri, caută-mă... Poate îți pot fi de folos...

— Dumneata nu ești hoț?

— Nu sînt, domnișoară...

— Dar unde lucrezi?

— La poliție...

Piciorul învățătoarei căzu pe podea cu zgomot surd. Rămase cu gura căscată, apoi brusc, izbucni în rîs.

— Măi, fir-ar să fie, zise ea, asta-i bună...

Roman se ridică. Ceaiul fusese bun, aromat, nu mai băuse de mult asemenea ceai, iar fata i se părea din cale afară de copilăroasă.

— Cîți ani ai, domnișoară?

— Douăzeci și doi...

— S-ar părea că n-ai mai mult de cinsprezece...

— Așa-mi zice toată lumea... Mi-ai văzut picioarele subțiri și de-aia, nu-i așa?

De data asta Roman fu acela care rîse.

— Da, domnișoară, de-aia, zise el.

Afară, Alexe ștergea parbrizul.

— Frumoasă, tovarășe Roman?

Roman nu răspunse, nici n-avea ce să răspundă.

6

În separeul unui restaurant de mîna a doua, Patulea își servea friptura. Din dosul perdelei se auzea orchestra cîntînd în surdină un vals de Strauss. Perdeaua se dădu la o parte și în separeu apăru un bărbat înalt, îmbrăcat într-un costum maron, la două rînduri. Sub gulerul imaculat al cămășii se vedea nodul cravatei, abia distinct, de mic ce era. Un ac, de aur, cu capătul înșurubat într-o perlă minusculă era înfipt elegant în cravată.

— Mănînci ceva? întrebă Patulea, dar bărbatul era preocupat; studia eticheta roșie prinsă pe sticla cu vin, roșu și el.

— Grigurcu și-a cerut transferul la mine. V-am și trimis hîrtia... Era omul înspăimîntat de moarte... Am înțeles că a avut de-a face cu noul comisar și din spusele lui se pare că nici tu nu ești străin de trecutul lui...

— Numai că eu n-am de gînd să-mi cer transferul, spuse Patulea și sorbi din paharul cu vin rubiniu. Sau tu ai proceda altfel, Miclovane!

În separeu își făcu apariția o chelneriță și Miclovan, fără jenă, o măsură din cap pînă în picioare, apoi o lovi delicat cu mîna peste spate.

— Un cașcaval pane, spuse el și își trecu palma peste buzele umezite de vin.

— N-ați mai trecut de mult pe la noi, domnule Miclovan, constată ea turnînd vin în pahare.

Miclovan nu răspunse. Se uită la pahar și femeia, dîndu-și seama că cei doi aveau de discutat, se retrase, ușor îmbujorată la obraz.

— Ar fi absurd să-ți ceri transferul... În fond unde să ți-l ceri? La urma urmei e destul de interesant să lucrezi cu un comunist...

Patulea se șterse cu șervețelul la gură și își aprinse o țigară.

— M-a recunoscut, cred, din prima clipă... Nici măcar nu mi-a ascuns-o...

— De ce să ascundă? Viitorul e al lor, Patulea, ți-o spune un om care n-a avut și n-are nici în clin, nici în mînecă cu politica... Fie că e vorba de politica lor, fie că e vorba de politica ta...

— Nici eu nu fac politică, spuse Patulea.

Miclovan rîse, dezvelindu-și dantura regulată și neînchipuit de albă.

— Nu, dragul meu, la tine lucrurile nu stau chiar așa, spuse Miclovan pe un ton dintr-o dată serios.

— N-am fost și nici nu sînt înscris în nici un partid... Mi s-ar fi părut ridicol...

Miclovan zîmbi din nou și începu să se joace cu marginea paharului.

— Pentru ce m-ai chemat, Patulea?

— Să te întreb cum ai proceda în locul meu...

Sosi caşcavalul și Miclovan, după cîteva înghițituri, dădu farfuria la o parte.

— De cînd am ajuns să fiu cotat un bun sfătuitor? Nu știam. Ascultă, Patulea, începu Miclovan după ce bău vinul din pahar, părerea mea este să te cari... Da, dragul meu, asta ar fi unica soluție.

Patulea rămase consternat. Voise să-și ducă paharul la

gură, dar cuvintele lui Miclovan veniseră mult prea direct, brutal aproape. S-ar fi aşteptat să audă orice numai un asemenea sfat nu.

— De ce te miri? Este suficient să te uiţi în jur, şi-ţi dai singur seama că un asemenea sfat este unicul raţional. Ştiu ce vrei să-mi spui, că ai familie, că puterile pînă mai ieri aliate vor crea şansa unei victorii ţărăniste sau liberale sau a alteia, pe care n-o ştiu... Dragul meu, toate astea sînt apă de ploaie...

— Bine, dar atunci tu de ce nu pleci? întrebă Patulea cu cel mai firesc ton de pe lume.

— Ţi-am spus, eu n-am făcut şi nu fac politică, mie mi se rupe în paisprezece cine vine la putere; sub orice putere, un Miclovan are ce să facă. Criminalii sînt deasupra oricărei puteri, aşa cum sînt şi eu... Tu spui că nu faci politică... Bine, am să-ţi demonstrez că nu-i aşa şi tu o ştii la fel de bine ca şi mine... În clipa cînd îţi subordonezi activitatea unei politici oarecare, faci, dragul meu, politică, asta e... N-am vrut niciodată să lucrez la siguranţa statului... Simplu... A aresta pe comunişti, pe ţărănişti, sau pe cine dracu vrei, în concepţia mea înseamnă a face politica unui partid sau a altuia, iarăşi n-are importanţă a cui. Ca să mă înţelegi mai bine, am refuzat totdeauna să arestez pe cineva fără convingere, în domeniul meu, se înţelege... Cînd unul a pus mîna pe armă, mi-am scos-o şi eu pe a mea şi am tras, fără remuşcări... Presupun că atunci cînd ai avut de-a face cu Roman ai ştiut de ce l-ai arestat.

— Adică, dacă îmi dau bine seama, nu pot conta pe tine, Miclovane... în nici un fel...

— Dragul meu, parcă m-ai cunoaşte de ieri sau de azi... Tu ştii că pe mine nu se poate conta în asemenea chestii. Mai mult, la nevoie pot fi foarte uşor împotriva ta, dacă încerci să intri în perimetrul meu apolitic.

Patulea rîse.

— Eşti caraghios, de-a dreptul...

— Asta o crezi tu, eu unul n-o cred deloc...

— În fond, nu mi-am făcut decît datoria...

— Depinde în folosul cui, asta nu vrei tu să pricepi...

— Văd că principiile tale sînt uşor vandabile, Miclovane, îmi pare rău...

— Iar te înşeli, dragul meu, nu sînt vandabile, pentru că nu le am şi îmi vine foarte greu să cred că mă voi mai putea schimba de aici înainte... Ştiu, în sinea ta zici că m-aş putea da oricînd cu comuniştii... Greşeşti... Nu mă interesează nici ei... Şi dacă mă vor lăsa să-mi fac meseria — admiţînd că vor ajunge ei la putere — am să mi-o fac conştiincios... Sufăr doar atunci cînd îmi stă pistolul mult prea multă vreme neîntrebuinţat... M-ai chemat să-ţi dau un sfat, ţi l-am dat... În plus mai pot pune o vorbă bună pe lîngă subsecretarul de stat să-ţi dea un paşaport... Nu-mi rezistă, ştie că mă culc cu nevastă-sa şi e un domn...

— Sper să n-am nevoie, dragul meu... Dealtfel, totdeauna ai fost un exagerat, trebuia să-mi închipui.

— Exagerat, dar cu nas fin, Patulea... La mine numai nasul face politică... În această privinţă am un nas de buldog, ştiu exact de unde şi cînd bate vîntul, şi ce anume miresme poartă în el.

7

Pavel Roman se întorcea de la serviciu. Însoţise, în noua calitate de proaspăt şef de tren, o garnitură militară pînă la Braşov şi de acolo, fără să se odihnească, se

întorsese înapoi cu un tren sanitar special al Crucii Roșii. Gemetele răniților se auzeau pînă la vagonul lui, atașat chiar lîngă locomotivă, iar la un moment dat, cînd se uitase pe fereastră, văzuse un boț alb cum se aruncă în gol. Trăsese semnalul de alarmă. Trenul frînase brusc, scoțînd scîntei din saboții încinși. Un sublocotenent, rămas fără picioare în luptele de la Luduș, se tîrîse pînă la ușă, dumnezeu știe cum, și sărise din tren. Căzuse cu capul pe cealaltă linie și medicul trenului nu mai avu altceva de făcut decît să constate decesul. Restul drumului, pînă la București, Pavel nu se gîndise decît la tînărul ofițer și oricît încerca să și-l scoată din minte, ochii lui larg deschiși îl urmăreau ca un vis urît. Numai cînd ajunsese pe strada lor, chipul însîngerat al sublocotenentului dispăru și în locul lui apăru cel al propriului său copil. Puțin nu lipsi ca Pavel să-și trîntească cufărul de lemn de pămînt. Aflase din gară, de la un nespălat de civil, care mai bine de o jumătate de oră îi tot dăduse tîrcoale, că Mihai ajunsese comisar de poliție. „Bine-am mai ajuns, frumos copil am crescut", își zise Pavel și grăbi pașii. În dreptul casei văzu adunată o mulțime de copii și de gură cască și, pentru o clipă, îi fu frică să nu fi luat cumva casa foc. Nu se vedea nici urmă de fum, cu toate că pocnete seci ajungeau pînă la el, ca și cum grinzi arse s-ar fi rupt una după alta.

— Nea Pavele, Mihai trage cu pistolul, se grăbi să-i relateze un pușți, venit anume în întîmpinarea lui, să-i aducă nemaipomenita veste.

— Ia căraţi-vă pe la casele voastre, ce-i aicea, bîlci? se răţoi Pavel la lumea adunată, dar oamenii după ce se rărira, se adunară din nou.

Din beciul de pămînt, care avea spre curte o răsuflătoare cît palma, se vedea ieșind un fum albăstriu, cu miros de șorici ars.

Pavel intră în casă, ridică ușa grea de lemn care acoperea pivnița și puțin îi lipsi ca belciugul de metal să-i scape din mîini și ușa să se trîntească la loc peste capul lui Roman.

— Ce faci, mă copile? întrebă Pavel alb la față ca varul.

— Mă antrenez, tată, mi-am făcut un stand, vino să vezi.

Prins de mînă, bătrînul coborî cele cîteva trepte. Prin fumul des al pivniței se vedeau două tăblii de carton, ciuruite de gloanțe și o grămadă de pămînt căzută pe jos. În pivniță nu mai rămăsese nici o sticlă, toate fuseseră sparte și acum Mihai se pregătea să facă țăndări și damigeana din care avusese mai întîi grijă să scoată afinele, atîtea cîte mai rămăseseră acolo.

Se auzi o plesnitură, dar de data asta plesnitura nu era de la glonte.

— De ce dai, tată? Dumneata dai în mine?

— Ieși imediat afară, nenorocitule, aici ți-ai găsit? Fire-ai al dracului să fii, că după rușinea pe care mi-ai făcut-o mai îmi și aduni cartierul în cap să vadă lumea ce poamă de om ai ajuns.

Roman urcă în bucătărie, lăsă ușa de la pivniță în jos și cu buzele strînse dezarmă pistolul.

Pavel se repezi la el, îi luă arma din mînă și o aruncă undeva sub sobă.

— Nu ți-ar fi rușine să-ți fie, te joci ca copiii, spuse el mai șoptit, ca și cum i-ar fi fost teamă să nu-l audă cineva de afară. Să dea numai Nicolae pe aici, că dacă nu dă mă duc eu la el și-i zic una de-o să mă pomenească cîte zile o avea...

— Da ce te-a apucat, tată?... Vii așa și dai în mine, acu' Nicolae nu-ți convine, ce te-a apucat?

— M-a apucat, că eu nu te-am făcut să ajungi la po-

liție și dacă partidul munci din astea îți dă, atunci n-ai ce căta în partid. Unde-i maică-ta, săraca, să te vadă...

— Uite, dumneata să nu vorbești de mama, ai înțeles? Că nici n-ai fost în stare să-i cureți mormîntul, și să-i pui o cruce ca lumea. Și la mine să nu te răsteşti, auzi? începu să strige de data asta Mihai, văzînd că bătrînul, la strigătele lui, rămăsese cu gura căscată. Să nu strigi la mine, auzi, că nu de plăcere m-am dus. Unde vrei să mă antrenez? Acolo la ei, să vadă că trag ca o cizmă? Sau ți-ar conveni să nu mă antrenez deloc și să mă vezi într-o bună zi scos din casă cu picioarele înainte... Dumnezeii ei de viață, azi și mîine, dacă nici propriul tău tată, comunist și ilegalist, nu-i în stare să te priceapă.

— Eu nu vreau să am copil la poliție. Nu vreau și nu vreau! Eu sînt om cinstit, de treizeci și șase de ani ceferist și nimeni nu m-a arătat cu degetul pînă ieri... Ai înțeles?

Roman scoase ligheanul de sub pat, își turnă apă în el și începu să se spele.

Se năclăi cu săpun pînă ce începură să-l usture ochii.

— Toarnă-mi puțină apă, nu vezi că nu se duce săpunul, zise Mihai și Pavel, docil, se supuse și-i turnă pe pe ceafă apă proaspătă din găleată.

Roman se șterse cu un prosop de cînepă și văzîndu-l pe bătrîn așezat pe un scaun, se apropie de el și-i vorbi calm:

— Tată, crezi că eu am vrut? Crezi că n-am știut că te superi? De ce crezi că nu ți-a spus Nicolae, aici, acasă, ce are de gînd cu mine? Îți spun eu de ce... De frică. Știa că ai să te superi, de aia... Și mie mi-a spus pe drum... Cînd am zis că nu vreau, a zis că e sarcină de partid, că partidul acum, în momentele astea grele, asta cere de la mine... Or partidul e partid, tată, și dumneata ar trebui să știi... Și pe urmă va veni vremea

cînd şi poliţia va fi comunistă, cînd toţi acolo vor fi comunişti, începu din nou să strige Roman. E plin sectorul de criminali, de hoţi... Pe cine crezi că omoară? Pe burjui? Nu, pe oamenii săraci, da, aşa să ştii...

— Şi ce să fure de la oamenii săraci, păduchii? Acu' de ce vrei să mă convingi pe mine, mă Mihai, cu prostii? Crezi că te cred...

Roman îşi şterse cu peria pantofii scîlciaţi, scuipă de cîteva ori pe ei să le dea lustru şi se îndreptă spre sobă.

— Ţi-am încălzit ciorba... Poate îmi dai, tată, o mie de lei pînă la salar... Ţi-i dau înapoi... N-am nici de ziare...

Pavel tăcu. Se ridică de pe scaun şi se aşeză pe patul de lîngă sobă.

— Chiar te-ai dus la mormînt?... Banii sînt sub saltea, în casă, mai spuse el şi pleoapele îi căzură peste ochi.

În cîteva minute, Roman îi auzi sforăitul egal. Îl descălţă de bocanci, îi urcă picioarele în pat şi-l acoperi cu o pătură de lînă.

Afară se lăsase seara.

8

Demisolul Comisariatului gemea de arestaţi. Vestea că Urlescu fusese omorît şi că în locul lui venise un comisar comunist se răspîndise cu iuţeala fulgerului printre deţinuţi. Încă de la ora şase dimineaţa uşile de metal începură să sune sub bătaia pumnilor, apoi cînd mîinile se dovediră ineficace, arestaţii începură să lovească uşile cu bocancii. Vacarmul era de nedescris. La ora aceea, în tot comisariatul, nu erau decît doi gardieni

de pază. De obicei, arestații nu rămîneau în celulele clădirii mai mult de o zi, două, atît cît durau interogatoriile, apoi erau transferați la Văcărești sau la Jilava, în așteptarea proceselor. Haosul domnea și aici, ca și în alte părți, dar deținuții, simțind că afară se petrec lucruri deosebite, mizau pe manifestațiile din stradă, cerîndu-și și ei drepturile la libertate și pîine.

Roman fusese sculat din somn. Alexe, care nu avea unde să doarmă, ocupase una din celulele libere. Își pusese acolo un pat și o masă.

Casa în care locuise cu părinții fusese distrusă de bombardamente. Zile în șir dormise prin gări și pe la prieteni, pînă ce organizația U.T.C. îi găsise un post de șofer, iar Roman, la rîndul lui, îi făcuse rost de adăpost. Alexe era în al nouălea cer.

Se trezise brusc, sculat de loviturile deținuților. Începu să înjure în gura mare că nu e lăsat să doarmă, dar pînă la urmă, interpretînd vacarmul general într-un fel aparte își zise că, arestații, la urma urmei, făceau parte din pătura de mizerie a societății și că aveau dreptate să ceară libertate și pîine. Asta îl convinse să se îmbrace în grabă, să dea drumul la motor și să meargă la Roman.

În două minute, Roman fu îmbrăcat, iar pînă la comisariat, pe străzile pustii, Alexe nu făcu mai mult de un sfert de oră. Îl găsiră pe Patulea la intrare, adus și el în grabă de un gardian.

Roman intră direct în subsol, apoi urcînd cîteva trepte murdare ajunse la coridorul unde se aflau cele zece camere de arest provizoriu. La apariția lui gălăgia încetă. La semnul lui, gardianul deschise o ușă. Un miros insuportabil îl izbi pe Roman în față, dar nu simți nici o repulsie. Era obișnuit cu tineta; ani de zile inhalase și el același miros, era familiarizat cu el, așa că asupra lui nu produsese

nici o impresie. Veni și agentul Velicu cu brațul încărcat de dosare și Roman luă cîteva dintre ele.

— Cum te cheamă? întrebă el pe un deținut bătrîn, cu o față de intelectual, care ținea încă un bocanc în mînă.

— Domnule comisar, toată viața mea am fost un exploatat... Ieri, pentru că am protestat că ni s-a adus pîine mucegăită și am dorit să ies la raport, am fost maltratat din ordinul domnului Patulea.

Roman se uită la Patulea, dar acesta nu manifestă nici un gest de apărare, de unde Roman deduse că arestatul avea dreptate.

— Te-am întrebat cum te cheamă?

— Căruțașu Vasile, domnule comisar.

Roman se uită la dosare, nu găsi numele cu pricina, dădu dosarul înapoi agentului, mulțumindu-se să-l întrebe pe Patulea:

— Pentru ce sînt arestați oamenii ăștia?

— Escrocherii, furturi în piețe și magazine, hoți de buzunare, iar dumnealui, care zice că a fost toată viața un exploatat este...

— Minte, minte cu nerușinare, strigă cel numit Căruțașu, nedîndu-i subcomisarului timp să-și ducă fraza pînă la capăt. Își ridică haina, apoi cămașa. Dungi vinete, unele încă sîngerînde, se vedeau pe spate.

Patulea îl cercetă pe gardian, dar acesta ridică din umeri. Nu știa nici el cum și cine îl bătuse pe Căruțașu.

— Dă-le drumul la toți, spuse răspicat Roman în timp ce se îndepărta.

— Domnule Roman, îmi permit să vă atrag atenția că faceți o greșeală, spuse Patulea urcînd scările în urma comisarului.

— De ce, mă rog, fac o greșeală? întrebă Roman oprindu-se pe treapta de sus a scării.

Patulea nu putu răspunde. Pe coridorul de la subsol, vacarmul produs de cei eliberați, era infernal.

Roman intră în biroul lui. Patulea voi să treacă mai departe, în camera în care lucra el, dar Mihai îi făcu semn să-l urmeze.

— V-am pus o întrebare, domnule Patulea.

— Lipsa dumneavoastră de experiență își spune cuvîntul, domnule comisar. Acești oameni, care toată viața au trăit din escrocherii și șantaje, mărunte sau mai mari, v-au escrocat astăzi și pe dumneavoastră. Pur și simplu v-au escrocat...

Gălăgia din comisariat trecuse în stradă și arestații se opriseră sub ferestre, strigînd cît îi ținea gura: „Trăiască partidul comuniștilor". Strigătele lor continuară multă vreme, făcînd dialogul dintre comisar și subcomisar, practic, imposibil. Abia într-un tîrziu, Patulea continuă. Subcomisarul ar fi vrut să spună că în aceste condiții nu-i mai rămînea decît să-și dea demisia, dar pînă la urmă își zise că n-are nici un rost ca de la bun început relațiile dintre el și comisar să se înăsprească în mod nedorit. Roman putea foarte bine să fie de acord cu demisia și în acest caz ar fi rămas pur și simplu pe drumuri. Nu, cu acest comunist încăpățînat, incapabil să deosebească o scursoare a societății de un om cinstit, trebuia să procedeze altfel, cu toate că începea să-și dea prea bine seama că nici o colaborare în termenii celui mai desăvîrșit subalternism nu va putea dura multă vreme. Era însă dator, în virtutea experienței lui, să fie concesiv, lăsînd timpul și evenimentele să lucreze în favoarea lui și împotriva lui Roman. De asta era sigur că așa se va întîmpla.

Arestații, după demonstrația de bucurie, se îndepărtaseră. Numai cîțiva continuau să rămînă sub ferestrele

comisariatului certîndu-se cine știe de ce cu gardianul de pază.

— Nu vreau să-mi încep activitatea cu oameni arestați pe baza unor criterii care mie îmi sînt străine, spuse Roman după ce își calculase bine fraza în minte ca să iasă cît mai academică, dar și cît mai tăioasă cu putință.

— Hoții sînt hoți, domnule Roman, criteriile de clasă n-au ce căuta aici.

— Ba au, se răsti Roman.

Repede își dădu seama că de fapt în el nu vorbea adevărul, ci o ciudă adîncă. Nu-l putea suporta pe Patulea datorită unor amintiri comune, dar neplăcute numai pentru el, pentru Roman, și din cauza aceasta se dovedea concesiv cu cealaltă extremă, cu pleava căreia abia îi dăduse drumul mai mult din spirit de opoziție decît de dreptate. Era convins că e așa, cu toate astea nu i-ar fi dat dreptate lui Patulea pentru nimic în lume.

Ușa se deschise brusc și în cadrul ei se ivi un om între două vîrste, purtînd un palton îmblănit și o pălărie din fetru moale pe cap.

— Domnul comisar Patulea... dacă nu mă înșel... dar e nemaipomenit... Îmi cer scuze că am intrat așa...

— Domnul avocat Petreanu, se grăbi Patulea — șeful baroului — domnul comisar Roman... Ce s-a întîmplat, domnule avocat? se interesă Patulea, oarecum bucuros de această apariție care-l scutea de o conversație prelungită, ce se impunea mai clară decît ar fi dorit, cu Roman.

— Dragul meu, dar e nemaipomenit, se lamentă avocatul. M-au furat în plină stradă, la doi pași de comisariat; ceasul de aur, ceasul meu, înțelegeți, vă rog, Omega de aur primit, în dar de la tatăl meu cu ocazia luării bacalaureatului... la doi pași de comisariat... M-au ata-

cat în plină stradă, unul m-a ţinut de mîini, altul m-a cotrobăit... da, da, mi-au luat şi portofelul, se grăbi să adauge avocatul, după ce îşi pipăi buzunarul interior de la haină... Mi-a spus gardianul că aţi pus în libertate toţi pungaşii... Domnilor, dar se poate? se adresă de data asta Petreanu lui Roman. În cazul acesta daţi măcar telefoane sau lipiţi afişe, ca oamenii cumsecade să stea acasă... Nu mi-am putut închipui că în cartierul căruia m-am devotat...

— O să facem cercetări, domnule avocat, îi întrerupse Roman lamentările şi se ridică nervos în picioare.

— Nu înţeleg, domnule comisar, văd că sînteţi supărat tot pe mine şi nu pe faptul că în urma unei hotărîri, ce nu-mi vine să cred că a fost luată fără ştirea dumneavoastră, am fost prădat în plină stradă, în plină zi... Aşa ceva... Am să mă plîng la Ministerul de Interne, mai spuse Petreanu şi, înclinîndu-se afectat, se îndreptă spre uşă.

Sună telefonul şi Patulea ridică receptorul. Notă ceva pe un carnet, apoi rupse foaia de hîrtie şi se apropie de Roman.

— A fost jefuită vila domnului Lucreţiu Miclea, fost şi probabil viitor deputat. Jaf cu mînă armată, se poate să fi fost Scorţea... Mi-a telefonat Miclovan.

Roman se uită le petecul de hîrtie, îl băgă în buzunar şi îşi luă din cuier haina de piele. Se întoarse apoi spre Patulea şi zise aproape scrîşnit:

— Mi se pare, domnule Patulea, că eu am dat dovadă de...

— Vă rog, vă rog, domnule Roman, n-are nici un sens. în cîteva zile vor fi din nou la noi, spuse precipitat Patulea, nevoind să-i dea lui Roman posibilitatea să se scuze. Ştia din proprie experienţă că oamenii primitivi au un sistem aparte de a se disculpa, urmînd ca apoi să-şi plă-

tească cu vîrf și îndesat propria lor slăbiciune. Pe Roman îl credea făcînd parte din aceeași categorie și nu voia, ca, mai pe urmă, această recunoaștere deschisă, ca un afront aproape, să fie o sursă de venin în relațiile dintre ei. Pe de altă parte, faptul că noul comisar își dăduse în petec așa de iute și numai după cîteva minute își recunoscuse greșeala, îi spunea lui Patulea că avea în fond de-a face cu un om de o simplitate maximă, ușor influențabil și din acest motiv poate și ușor manevrabil.

Coborîră scările. Alexe voi să tragă la scară, dar Patulea îl invită pe Roman în mașina comisariatului. Roman îi făcu semn lui Alexe să-l aștepte și tînărul se urcă din nou în Buick cu o mutră acră, de om opărit.

— La vila domnului deputat Miclea, spuse Patulea.

Mașina porni. Patulea îl servi pe Roman cu o țigară, dar acesta refuză îmbufnat.

— Regulamentul spune că nu se poate ține în detenție un om mai mult de douăzeci și patru de ore, reveni Roman la același subiect al arestaților, ori ei stăteau la noi de mai bine de trei săptămîni, unii chiar de două luni.

— Sper că, odată cu venirea dumneavoastră, regulamentul să se respecte, domnule comisar. Domnul Urlescu, predecesorul dumneavoastră, spunea că regulamentele sînt făcute pentru oamenii cinstiți, nu pentru hoți... De fapt a căzut victimă propriilor sale principii. A fost omorît cu un brici, de un hoț de buzunare. Am fost astăzi pe la Miclovan și, din curiozitate, am stat de vorbă cu el despre Urlescu. În timpul unei detențiuni mai îndelungate, Urlescu i-a sechestrat unui deținut țigările și hoțul i-a promis că după eliberare are să se răzbune... Desigur, fiecare om aduce în meseria pe care o exercită propriile lui calități și defecte. Nu vreau să-l acuz pe Urlescu, ar fi și ridicol, nu-i pot dori decît să-i fie țărîna

ușoară, dar avea un soi de cinism pe care nu i l-am înțeles niciodată...

— Am mai cunoscut eu și alți cinici, domnule Patulea. Dealtfel mi se pare ciudat că stăm unul lîngă altul, calmi sau numai prefăcîndu-ne calmi... Nu ți se pare?... Vreau să-ți spun în orice caz că sînt lucruri, domnule Patulea, care nu se uită, așa cum n-ai uitat cinismul lui Urlescu, cu toate că... Dar, în fond, nici nu știu de ce ți le spun toate astea acum, poate va veni vremea odată să stăm mai mult de vorbă.

Mașina derapă la o curbă din pricina noroiului cleios, așternut gros peste piatra cubică și Patulea fu proiectat în brațele lui Roman.

— De cîte ori ți-am spus... începu subcomisarul, adresîndu-se șoferului, dar acesta redresă mașina cu iuțeală și bolborosi o scuză pe care nimeni n-o auzi.

Buickul coti pe o stradă asfaltată și destul de pustie la ora aceea încă matinală. De o parte și de alta a drumului, castanii își trozneau crăcile ude. Frunzele căzute din abundență și intrate în putrefacție datorită umezelii emanau un miros ascuțit și acru. Cauciucurile patinau ușor prin mîzga neagră și ca să nu mai aibă vreo surpriză, șoferul conduse în viteza a doua pînă la capătul aleii, unde se zărea vila alb-gălbuie a fostului senator Laurențiu Miclea. Poarta mare din fier forjat era dată în lături și peste gazonul acum uscat și cenușiu se vedea alergînd un valet îmbrăcat în livrea roșie.

Buickul opri la scară și primul care coborî fu Patulea. În holul uriaș, cu scară interioară de marmură, plutea mirosul și fumul prafului de pușcă ars, dar nu fumul și nici mirosul îl țintuiră locului pe Roman, ci nemaipomenitul lux, care se trăda pretutindeni, cu toată harababura din încăpere. Parcă trecuseră pe acolo tătarii.

Tablouri cu rame masive erau aruncate la pămînt, o întreagă colecție de bibelouri era spartă, călcată în picioare, iar deasupra căminului, unde atîrna și acum un portret în ulei, urmele de gloanțe se vedeau în pînza mușcată de cîteva rafale. Niciodată nu mai văzuse Roman un asemenea interior și dezastrul nu numai că nu-i scădea din măreție, ci dimpotrivă, din pricina sumedeniei de lucruri amestecate talmeș-balmeș, o sporea în ochii lui. Îngrămădirea aceea de obiecte scumpe reprezenta pentru el ceva fabulos, cu atît mai mult cu cît era incapabil să le definească valoarea.

Se auzi strigat de sus de Patulea, și Roman, cu mîinile în buzunarele scurtei de piele, urcă treptele, două cîte două. În fața privirilor sale apărură două uși deschise: una care dădea într-un dormitor — Roman zări patul mare, cu baldachin, sculptat, din rădăcină de nuc (de fapt la început nici nu-și dăduse seama că e vorba de pat) și alta, într-un birou masiv, cu pereții îmbrăcați de jur-împrejur de rafturi impresionante pline cu cărți.

Patulea era în dormitor. O fată în casă dădea unei tinere un pahar cu apă și, probabil, un medicament, altfel fata culcată pe mai multe perne, nu și-ar fi dat capul pe spate și nu s-ar fi strîmbat așa cum și el, Roman, o făcea ori de cîte ori era obligat să înghită o pilulă amară. Și în dormitor se vedeau urmele jafului, dar altfel decît în hol. Scrinul era desfăcut, iar o casetă din fildeș era aruncată pe jos cu capacul spart. „Mai mult ca sigur, că de-acolo au luat bijuteriile", își spuse Roman, apropiindu-se de pat, unde se afla și Patulea.

Subcomisarul nota ceva în grabă, uitîndu-se în stînga și-n dreapta, în timp ce Roman nu-și putea dezlipi ochii de la fata culcată, calmă și, pare-se, nu prea bolnavă, de vreme ce după înghițirea pastilei își reluase revista franțuzească, răsfoind-o de parcă nimic nu s-ar fi întîm-

plat. La vederea lui Roman, în scurta lui de piele strîmtă, slab, mustăcios şi nu prea proaspăt bărbierit, fata avu un uşor şoc, nemaiputîndu-şi dezlipi ochii de la bărbatul care semăna mai mult a bandit decît a poliţist.

— A fost maltratată, îi şopti delicat Patulea la ureche, ca fata să nu-l audă. Dar ea îl auzise, altfel, nu i-ar fi spus bonei, cu voce tare, că au fost doi, nu unul...

De pe coridor se auziră paşi grăbiţi şi în uşă apăru o femeie cam de patruzeci şi cinci de ani, îmbrăcată într-un capot lung, negru, împrăştiind în încăpere un miros puternic de parfum.

— Maman, ţi-am mai spus că nu suport... fac idiosincrasie, spuse fiica, dar femeia nici n-o băgă în seamă. Se năpusti cu un potop de cuvinte asupra lui Patulea:

— O ruşine... Servitorii au făcut pe ei, au ridicat mîinile ca nişte zdrenţe, în timp ce îşi băteau joc de fata mea... Sub ochii lor au necinstit-o, domnule comisar... O ruşine... şi poliţia nimic...

— Domnul comisar Roman, spuse Patulea, arătînd spre Mihai şi acesta la auzul numelui său îşi scoase mîinile din buzunare şi se înclină respectuos, subaltern chiar.

Doamna Miclea îl măsură pe Roman din cap pînă în picioare, strîmbă uşor din nas, apoi se adresă din nou lui Patulea:

— Am telefonat la Prefectură, dar unde n-am telefonat... A trecut o oră pînă aţi venit dumneavoastră... De ce, domnilor, aşa de tîrziu? Ori credeţi că un demnitar nu merită atîta respect...

— Cu ce se ocupă soţul dumneavoastră? întrebă Roman şi se miră şi el pînă la urmă că pusese o asemenea întrebare cam nelalocul ei.

Doamna Miclea îl măsură din nou pe Roman cu o privire de gheaţă, apoi se întoarse spre Patulea, voind parcă să-l întrebe: „Dar golanul acesta cine mai e?“

— Domnul comisar şef Roman, se simţi Patulea obligat să facă prezentările a doua oară.

— A... bon... Soţul meu a fost deputat naţional-ţărănist şi...

— Am întrebat cu ce se ocupă, se încăpăţînă Roman.

De data asta cuvintele lui Roman erau vădit ostile şi ca să le sublinieze ostilitatea, Mihai îşi băgă din nou mîinile în buzunarele scurtei.

— Agricultor, răspunse doamna Miclea, plină de importanţă.

— Aha, se miră Roman şi începu din nou să se uite pe pereţi, ca apoi să-şi oprească privirile asupra patului, de unde fata, calmă, îl privea în continuare cu vădită curiozitate.

— Pretind, ca în cel mult trei zile, obiectele furate să-mi fie restituite. Notează, domnule, se adresă ea lui Patulea. Valută străină în valoare de peste două milioane de lei; argintărie... monede de aur... bijuteriile mele şi ale fiicei mele... Vă voi trimie o listă exactă după ce voi inventaria... Ah!... Am uitat, două servicii de masă de douăzeci şi patru de persoane din aur şi argint... Nu mi-au lăsat, în bătaie de joc, decît un cuţit şi acest bilet, domnilor, în care mi se spune că dacă îmi voi tăia gîtul cu el, nu mă voi infecta...

Roman luă peticul de hîrtie, se uită la el, apoi i-l dădu lui Patulea.

— Şi nu mai aveţi cu ce mînca? constată Roman, de data asta fără pic de răutate.

Cuvintele lui i se părură doamnei Miclea din cale afară de ironice, răutăcioase. Nu ştiu ce să răspundă şi ceru ajutorul subcomisarului, pe faţa căruia se citeau, vădit, nemulţumirea şi dezaprobarea pentru felul uşuratic cum conducea Roman ancheta.

— Glumele dumitale mi se par deplasate, domnule... nu ți-am reținut numele...

— Mihai Roman, spuse comisarul foarte calm, deloc supărat că doamna Miclea nu-i reținuse numele.

— Mulțumesc!... Mă tem că nici superiorii dumitale nu le vor aprecia... Atunci, domnule comisar, se adresă ea ostentativ lui Patulea, de parcă Roman nici n-ar mai fi existat, peste trei zile veți primi listele cu inventarul complet. Mîine se întoarce soțul meu de la conac...

În cameră își făcu apariția un bărbat cu barbă, purtînd într-o mînă o trusă mică din piele. Se înclină respectuos în fața doamnei Miclea, apoi grăbit se apropie de pat.

— Domnule profesor, ce nenorocire!... Carolina...

— Ți-am spus, mamă, că n-am nevoie de doctor... spuse fata din pat, fără să-și ia privirile de la Roman.

Patulea intră în biroul din apropiere și Roman îl urmă, mirat de privirile iscoditoare ale fetei, care nu-l slăbiseră din clipa cînd intrase în cameră.

— Vă rog, ridicați-vă cămășuța, domnișoară, se auzi din încăperea vecină vocea catifelată a medicului.

— Cîte persoane locuiesc în casa asta, stimată doamnă? întrebă Roman, cercetînd cărțile așezate în rafturi.

— De ce?

— Cîte persoane locuiesc, reluă întrebarea Roman, împins de o curiozitate de-a dreptul copilărească.

— Eu, fiica mea, soțul meu și personalul de serviciu... A... da, înțeleg, spuse doamna Miclea, și fața ei, aspră pînă atunci, se destinse ușor. Poate ar fi cazul să-i scuturați niței... Cine știe dacă nu sînt complici... În casă nu erau decît fiica mea și slugile... Eu m-am întors acum o jumătate de oră. Doamne! Dacă aș fi bănuit, în drum spre casă, în ce hal îmi voi găsi locuința și pe Carolina...

— În total? reluă Roman cu încăpățînare.

— Da, mă rog, ce importanță are, domnule comisar?

— Are o mare importanță, stimată doamnă...

— Șase persoane... Da, șase, nu, cu șoferul șapte...

— Da, mă gîndesc... mă gîndesc...

— Vă rog, vă rog, spuse doamna Miclea, bănuind că Roman a ajuns la cine știe ce concluzie importantă legată de furt.

Deodată Roman începu să rîdă, un rîs sănătos, care nu avea nimic răutăcios în el.

— Mă gîndesc că e loc pentru o sută... Îmi pare rău că nu m-am făcut și eu agricultor... Știți poezia... De ce m-ați dat de lîngă voi, de ce m-ați dat de-acasă, recită el sub privirile perplexe ale lui Patulea și ale doamnei Miclea.

— Domnule, dar dumneata nu ești normal!... zise doamna Miclea și, temătoare, se îndreptă spre ușă.

Se auzi telefonul sunînd și Patulea, ca să iasă cumva din situația penibilă în care se afla, puse mîna pe receptor cu o grabă comică.

— Da, Patulea... Cum?... Da, acum... Se jefuiește banca agricolă, domnule Roman... Un gardian a fost omorît...

Roman ieși primul, Patulea cu carnetul încă deschis, după el.

9

Mașina poliției gonea pe una din arterele principale ale Bucureștilor. Sirena, fixată lîngă portiera din față, suna prelung. Roman și Patulea, așezați pe per-

nele din spate, tăceau. Mihai privea absent strada, dar, în afară de pietonii calmi, dintre care cei mai mulți nici nu se sinchiseau de ei, nu vedea nimic deosebit. Ajunși la un colț de stradă văzură cîțiva oameni fugind. Șoferul încetini. Un gardian ascuns în dosul unui camion le făcu semne disperate cu chipiul. Mașina opri și Roman sări din mers. Alergă spre o poartă boltită și în clipa cînd se opri să se uite în lungul străzii auzi șfichiuitul unei rafale de mitralieră.

— Sînt înarmați, nu glumă, spuse Patulea ajuns lîngă Roman.

— Asta-i mitralieră, remarcă Roman și, culcat pe burtă, se tîrî afară, în stradă.

În mijlocul drumului, la nici o sută de metri depărtare de el, era o tanchetă care scuipa foc prin cele două mitraliere așezate pe turela rotativă. Roman își scoase pistolul și se tîrî mai departe pe asfaltul cleios.

În dosul tanchetei se vedea ușa zdrobită a băncii, cu grilajul îndoit în sus, de parcă o mînă uriașă se jucase cu o bucată de sîrmă obișnuită.

— Au intrat direct cu tancul, constată Patulea, culcat alături de Roman.

Pe caldarîm, un gardian căzuse în apropierea unei guri de canal și Mihai zări cum sîngele se prelinge încet printre găurile capacului. Lîngă el, un bandit, cu pistolul automat strîns la piept, zăcea culcat pe spate, mai mult ca sigur, mort și el. Deodată, Patulea observă la luminatorul unui pod, capul unui om, atîrnînd pe pervazul ferestrei. Părul lung, căzut în față îi acoperea obrazul. Un pistol automat atîrna și el de mîna omului ucis.

Roman se ridică în picioare și fugi cîțiva pași în zigzag, spre tanchetă. În clipa aceea automatul de la fereastră se ridică brusc în sus. Dacă, în aceeași secundă, Patulea n-ar fi sărit asupra lui Roman, trîntindu-l la pă-

mînt, Mihai ar fi fost ciuruit de gloanţe. Rafala trecu peste cei doi oameni culcaţi pe asfalt. Patulea ochi cu grijă şi trase. Roman văzu fruntea banditului înroşindu-se, apoi automatul căzu direct în stradă.

Tancheta se puse în mişcare, trăgînd din ambele mitraliere. La vreo cincizeci de metri, în mijlocul străzii, se opri din nou. Mitralierele mai răpăiră cîtva timp, apoi una dintre ele încetă. Se auzi un zgomot metalic înfundat, apoi pe strada pustie rămase stăpîn doar glasul mitralierei. Din turelă se trăgea acum cu intermitenţe. Roman se tîrî din nou spre poarta adîncită a unei curţi. Un gardian, cu o grenadă în mînă, stătea ascuns, cuprins de panică. Roman îi luă grenada şi se întoarse în stradă. Pîndi un moment cînd mitraliera tăcu şi făcu un salt care i se păru lui Patulea nebunesc. Mitraliera răpăi din nou, dar din unghiul ei gloanţele nu-l mai puteau atinge pe Roman. Mihai se tîrî mai departe. La nici zece metri de tanchetă aruncă grenada, apoi îşi duse mîinile la urechi şi deschise gura.

Grenada explodă exact sub şenilă şi Patulea înregistră explozia puternică din dosul zidului. Din pricina suflului, tancheta se ridică pe-o parte, apoi reveni la poziţia iniţială, zdrăngănind asurzitor. Mitraliera amuţise. Din turelă începură să iasă trîmbe de fum. Cei cîţiva gardieni aflaţi în dosul zidurilor începură să tragă cu pistoalele. Mitraliera nu răspunse. Patulea făcu un semn cu pălăria să înceteze focul, apoi, alegîndu-şi un unghi mort, între cele două mitraliere care tăceau, se îndreptă spre tanchetă. Roman se ridică şi el. Cei aflaţi în tanchetă nu mai dădeau nici un semn de viaţă. Roman voi să se caţere, dar Patulea, aşezat în genunchi şi urmărind ceva dedesubtul tanchetei, strigă la el.

— Nu mai e nevoie, domnule comisar...

Roman nu pricepu de ce nu mai era nevoie să urce. Nu-l ascultă pe Patulea și deschise turela. Un val de fum negru țîșni afară. După ce fumul se împrăștie, Mihai, cu pistolul în mînă, se uită înăuntru. În fundul tanchetei se vedea o ușă circulară care comunica direct, așa cum era deschisă, cu o gură de canal. Capacul de la canal era dat într-o parte. Abia acum înțelesese Roman de ce Patulea strigase la el „că nu mai e nevoie". Banditii opriseră intenționat tancheta acolo. Aceasta făcea parte din planul lor. Acum banditii, ieșiți în cine știe ce stradă, printr-o altă gură de canal, erau liberi. Lui Roman îi veni să se lovească cu pumnii în cap.

Pagubele băncii erau mari. Se ridicau la cîteva zeci de milioane de bancnote și cocoșei. Imensa casă de bani din subsol fusese, pur și simplu, aruncată în aer. Pe jos, prin moloz, se zăreau bancnote rupte și cocoșei stîlciți, împrăștiați de-a valma.

Un funcționar cu mînecuțe negre dădea grăbit explicații, fără ca cineva să-i fi cerut acest lucru.

— Tocmai scoteam banii pentru plățile curente, cînd în fața băncii a apărut, domnule, cine putea să-și închipuie că la noi se va sparge o bancă direct cu un tanc? Cu o jumătate de oră înainte de atac, cineva, un anonim, ne-a anunțat că se va da o lovitură la noi. Directorul era plecat la Consiliul de Miniștri și subdirectorul a anunțat paza. I-am așteptat cu puștile înarmate, stimați domni, și ei, în loc să vină ca niște banditi obișnuiți, au intrat în bancă cu tancul. Cine a mai auzit așa ceva? Tancul, după ce a spart ușa, a rămas la intrare, iar noi, noi ce mai puteam face, stimați domni? Am ridicat mîinile în sus. Mă pregăteam să le dau cheile de la seif, crezînd că n-o să le treacă prin minte să atace rezervele din subsol. Banditul m-a scuipat și mi-a rîs în nas. În-

chipuiți-vă, mi-a zis, că face ceva pe cheile mele. În clipa aceea s-a auzit bubuitura.

Roman urcă cele cîteva trepte, urmat de Patulea, iar funcționarul, mult prea preocupat de firul povestirii, vorbea mai departe de unul singur.

Ajuns la parter, Roman văzu o sumedenie de polițiști pe care nu-i cunoștea. Erau cu siguranță de la brigada anti-gang condusă de Miclovan. Într-adevăr, așa era. Pe ușa ferfenițată apăru un om între două vîrste, mai mult tînăr, cu un trenchcoat legat la mijloc cu un cordon. Trecu pe lîngă Roman fără să-l bage în seamă. Se uită de sus la dezastrul care se vedea în subsol și clatină din cap, aproape satisfăcut de felul cum operaseră banditii.

— Scorțea, zise el și fluieră a pagubă.

Miclovan dădu cîteva ordine scurte și în curînd strada fu degajată de tanchetă, iar în bancă, în afară de funcționari, nu mai rămase nimeni. Se apropie apoi de Roman și de Patulea, cu mîinile în buzunare, și spuse cu un aer degajat, ușor dezaprobator:

— Domnule Roman, trucul vechi al unui bandit era să omoare un comisar nou... Dacă nu era domnul Patulea... Și ce-ți trebuie, domnule, continuă el să-l apostrofeze pe Roman, ca și cum acesta i-ar fi fost subaltern, ce ți-a trebuit să te cațeri pe tanc?... Domnule, aici e altfel de front, un sacrificiu inutil... Sper că n-ai vrut să pozezi în curajos, tărăgănă Miclovan voit ultimul cuvînt, ca să fie și mai ironic. Un comisar bun nu se găsește pe toate drumurile...

— Cu singura observație că n-am spus despre mine că sînt un comisar bun, zise Roman fără să fie supărat de remarcile făcute de Miclovan.

— În București, la ora actuală, sînt cel puțin șapte tipi de valoarea lui Scorțea... Ar însemna să rămînă

scumpul nostru rege fără comisari, dacă prin absurd ți-ar urma exemplul... Haideți, domnilor, aici nu mai avem nimic de făcut, mai spuse Miclovan și, fără să strîngă mîna cuiva, se urcă în mașina lui de forma unei broaște. Conducea singur.

Roman se îndreptă spre ieșire. Buzele îi erau livide, strînse una în alta, iar fălcile erau încleștate, de parcă dinții ar fi vrut să spargă între cele două potcoave ale maxilarelor un obiect neînchipuit de tare. Era nemulțumit, nemulțumit de toată activitatea din ziua aceea. Hotărît, nu era bun pentru o asemenea îndeletnicire. Miclovan își dăduse seama dintr-o ochire și nu se sfiise să i-o spună pe șleau. Se uită cu coada ochiului la Patulea, fiind sigur că va citi pe fața acestuia un zîmbet de satisfacție pentru faptul că-i dăduse prilejul să-i salveze viața. Făcuse pe marele viteaz, în dorința de a anula spaima reală din clipa cînd văzuse țeava automatului îndreptată spre el. Fusese hipnotizat parcă și dacă n-ar fi fost Patulea... Voise să nu-i rămînă dator în nici un fel și simțise instinctiv dorința să braveze... Era sigur că Nicolae cînd va auzi, și era sigur că o să audă, îi va trage un perdaf clasa întîi... Acum i se părea stupid că își pusese viața în pericol pentru veniturile unei bănci care nu numai că nu era a lui, dar nu era nici a celor cărora își dedicase viața și activitatea pînă atunci... Cu toate astea trebuia să facă ordine, să apere avutul patronilor, să se dovedească devotat acestei cauze și ordinii... o cauză și o ordine care-l ținuseră la pușcărie vreme de aproape trei ani. Simți că-i plesnesc tîmplele.

Sub o poartă de beton, un puști de vreo cinsprezece ani, cu o căciulă spartă, trasă pînă la sprîncene, încălțat cu niște bocanci mult prea mari pentru picioarele lui, legați cu sîrmă groasă, striga cît îl ținea gura:

— Azi la ora cinci, Hitler la Alhambra... La Femina un film grandios... Un film rusesc cu titluri românești... Hai, neamule, să vezi „Sînge pentru sînge", la Femina...

O înserare fumurie coborîse deasupra orașului. Pe cheiul Dîmboviței trecu un șir de camioane încărcate cu echipament militar și soldați. „Totul pentru front", scrisese cineva pe primul camion, cu litere mari, de-o șchioapă. Graba fusese probabil foarte mare, deoarece pe al doilea camion aceeași mînă nu mai apucase să scrie decît „Totul pentru". Cei care nu încăpuseră în camioane mărșăluiau prin zloata străzii cu ranițele în spinare și cu armele atîrnate de umeri.

Un ofițer tînăr, abia scăpat din școala de ofițeri, numai în veston, neînchipuit de țeapăn și de important așa cum mergea înaintea trupei, dădu tonul unui cîntec soldățesc.

Militarii, proaspeți recruți, scoși din garnizoană după cîteva luni de instrucție, se îndreptau spre Gara de Nord, unde aveau să se îmbarce pentru frontul din Ardeal. Erau mai mult niște copii, mulți dintre ei neștiind încă ce-i acela brici sau lamă de ras.

Coloana se pierdu spre Podul Elefterie. Trecătorii opriți pentru o clipă își văzură de drum. Mulți dădeau pesimiști din cap, alții își acopereau capetele; salutaseră steagul tricolor care acum abia se mai vedea fîlfîind undeva în capul coloanei.

— Într-o săptămînă Ardealul va fi al nostru, zise un om pe a cărui față se vedeau lacrimile curgînd.

— Vezi-ți, domnule, de treabă, se bat de o lună la Feleac, și n-am putut să-i izgonim de acolo... Nu vezi că sînt niște copii?... După primul atac...

Omul care vorbise despre Ardeal își puse pălăria pe

cap, se îndreptă de spate și înainte de a pleca își permise să spună:

— Cu asemena lipsă de patriotism nici nu-i de mirare...

Roman întoarse capul la auzul cuvîntului patriotism, dar omul care îl pronunțase se amestecase printre ceilalți pietoni, numeroși la ora aceea de seară.

Dîmbovița șerpuia tulbure și murdară. Pe undele ei se vedeau resturi de pansament și vată, paie și bălegar de cal.

De cînd părăsiseră sediul Comisariatului, nu schimbaseră nici un cuvînt. Roman era mai mult supărat decît preocupat. Din cînd în cînd lovea cu vîrful pantofului cîte-o bucată de gunoi aruncată pe trotuar, ca și cum resturile acelea ar fi fost de vină pentru toată starea aceea a lui. Umbla cu capul afundat între umeri, iar pumnii încleștați împingeau în jos buzunarele scurtei de piele, gata să le rupă.

— Da, începu Patulea într-un tîrziu, cînd ajunseră la colțul străzii Witing, loc unde se opri ca să-și aprindă o țigară. Nu dorea să se despartă de Roman așa, fără nici o vorbă. Dealtfel, i se păruse penibil tot drumul pe care îl făcuseră împreună. Nu voia să-i lase celuilalt credința că îi e teamă de ceva și că din această cauză acceptase o companie mută. Nu, nu-i era teamă de Roman, n-avea de ce să-i fie teamă și nu voia ca șeful comisar să plece mai departe cu această falsă iluzie.

— A fost o zi grea, această primă zi a dumneavoastră... În realitate, o zi obișnuită.

Roman nu răspunse. Își răsuci o țigară și începu să pufăie alene și să se uite întrebător la Patulea. Îl privea cu un reproș nedisimulat, brutal aproape, așteptînd de la el alte cuvinte, nu acestea de circumstanță.

Patulea se simți dator să continue discuția, deși în el stăruia convingerea că pînă la urmă comisarul se va despărți de el tot fără să-i adreseze o vorbă.

Brusc, Mihai Roman aruncă țigara, o strivi cu talpa pantofului cu o furie reținută și se uită din nou la Patulea cu priviri reci, de gheață.

— Ascultă, tu crezi că am uitat, crezi că ce a fost între noi se poate uita?

Patulea mai trase un fum și se opri. Se uită la țigară, o aruncă și își vîrî și el mîinile în buzunarele trenchcoatului de culoare cenușie.

— Nu, răspunse Patulea pe un ton sec, dar în același timp încet, atît de încet încît negația sunase în gura lui mai mult ca o scuză. Și eu te-am recunoscut din prima clipă, mai zise el, ridicînd din umeri, voind prin aceasta, poate, să dovedească celuilalt că n-avea nici o vină că soarta îi obligase să se întîlnească în același loc. M-am și mirat că întîrzii atît de mult să-mi aduci aminte, continuă Patulea zîmbind într-un fel copilăresc, un zîmbet de satisfacție în același timp. În sfîrșit, discuția amînată atîta vreme, deschisă, nu mai aveau nevoie nici unul nici celălalt să se ascundă după aparențe.

— Si? întrebă Mihai, cu aceeași privire necruțătoare.

— Ce vrei să fac? Să cad în genunchi, să-ți sărut mîinile și să strig în gura mare: iartă-mă?

Roman înghiți în sec. Făcu cîțiva pași, voi să se oprească, dar văzîndu-l pe Patulea că îl urmează în același ritm, continuă să meargă.

— Aveam douăzeci și cinci de ani... M-au bătut, știi tu cum... Pe urmă ai venit tu...

Roman se opri din povestit și cînd Patulea se uită cu coada ochiului la el, îl văzu pe comisar zîmbind ironic.

— Ai venit tu, elegant, frumos, prietenos... „Spune, tinere, că ăştia te distrug şi e păcat“... Nu m-ai lăsat să dorm patru zile... N-am să uit niciodată cum ai intrat în celulă cu zîmbetul acela superior de om odihnit care s-a sculat dintr-un pat cald... În clipa aceea te-am urît din tot sufletul şi ura adormită pentru un timp, de două zile mă îneacă din nou... M-ai luat de braţ şi clătinîndu-mă m-ai dus la baie... N-aveam de unde să ştiu că în apă se aflau doi electrozi şi cînd m-aţi legat de mîini şi de picioare, gestul mi s-a părut idiot, deoarece aveam impresia că voi credeţi că mie îmi e frică sau silă să mă spăl... Am înţeles mai apoi toată perversitatea zîmbetului tău... Vrei să-ţi amintesc tot ce mi-ai făcut şi tot ce-am simţit?

— Mi-am făcut datoria, spuse Patulea stins.

— Exact... datoria ta era să mă torturezi, a mea să tac.

— În cazul acesta, amîndoi ne-am făcut datoria. Azi, cînd ăla te ochea... m-am gîndit pentru o clipă că... ar fi fost simplu, să... şi iarăşi mi-am făcut datoria...

— Şi cu asta sîntem chit, nu? Te înşeli, Patulea... Dar ceilalţi pe care i-ai torturat la fel de savant şi de neomenos ca pe mine?... Cei care n-au avut puterea să reziste şi vor purta toată viaţa, ca pe o rană, clipa aceea cînd n-au mai putut suporta... şi rîsul tău frumos, ca-n filme, în faţa neputinţei lor de a rezista şi a umilinţei lor... Totul se plăteşte şi se va plăti...

Patulea grăbi paşii. Roman trebui să facă un efort ca să-l ajungă din urmă.

— Perfect... Am lucrat la siguranţă, am torturat comunişti, i-am trimis la ocnă... Asta a fost meseria mea. Nu pot să schimb trecutul şi nici nu vreau. Mă urăşti, e clar, e limpede... Mie îmi eşti indiferent... Spune-mi sincer, ce pot să fac? întrebă Patulea şi se

opri în fața lui Roman atît de brusc, încît acesta se lovi de el.

— Nu știu, răspunse Roman după o îndelungă tăcere. Chiar dacă te-aș ierta eu, nu te iartă ceilalți... Asta e, nu te iartă istoria, dacă nu ți se pare prea mare cuvîntul, zise Roman și își văzu mai departe de drum.

Patulea îl urmă, cu toate că trecuse de mult de locul unde ar fi trebuit să se despartă ca să poată ajunge acasă.

— Da, probabil asta e, spuse Patulea, cu o singură condiție, domnule Roman... Dumneata vorbești de pe poziția învingătorului, dar aș vrea să-ți aduc aminte că intrarea dumitale în circuitul social, după mine fără merite și pe ușa din dos, nu înseamnă încă victorie... Nu vreau să-ți propun nimic compromițător, nici un pact în care n-am crede nici unul dintre noi... dar dacă istoria despre care zici că nu mă iartă va trage mai devreme sau mai tîrziu concluzii nefavorabile în ce te privește, să știi că și atunci n-o să-mi fac decît datoria.

— Ce să înțeleg, domnule Patulea? Mă amenințî în numele unor evenimente pe care le consideri favorabile dumitale?

— Dimpotrivă, domnule Roman, cel amenințat în numele unor asemenea posibile evenimente sînt eu... Și asta ți-o spune un om aflat deasupra convingerilor politice... Rămîne însă de văzut dacă vor învinge convingerile dumitale... De aceea te fac doar atent, că pînă una alta trebuie să colaborăm, indiferent de sentimentele care ne animă... Nu eu sînt de vină că ne-am întîlnit și n-am cui reproșa că soarta mi te-a adus în cale... Nici n-am de gînd să-mi dau demisia, așa cum mă hotărîsem la început, deoarece sînt convins că, cu toate insuccesele dumitale repurtate într-o singură zi, n-ai face-o nici dumneata! Atunci ce ne rămîne de făcut? Să ne pîndim unul

pe altul, în fiecare clipă, în orice împrejurare, lucru care mi se pare de nesuportat, sau să ne punem de comun acord asupra unor principii de muncă, dușmanul meu principal nefiind dumneata și sper că nici eu în această clipă... Cu alte cuvinte, îți ofer cinstit colaborarea mea în aceste condiții date și aș dori ca, fără să fiu permanent, suspectat, să-mi acorzi încrederea și să pot lucra eficient... Scorțea e dușmanul principal pentru noi și cred că prinderea lui trebuie să fie singurul nostru scop... Mi-e greu să iau pe seama mea cea mai mică răspundere în această atmosferă de suspiciune unilaterală, deoarece îți declar, domnule Roman, că din partea mea... Evenimentele ulterioare vor dovedi clar pe ce poziții va trebui să mă situez, dacă bineînțeles, un Scorțea sau altul ca el ne va da posibilitatea să mai fim printre cei care mai pot avea convingeri...

— Unde stai? întrebă Roman, direct, ca și cum pînă atunci numai la asta se gîndise.

— La cîțiva pași... Nu vrei să urci pînă la mine? Bineînțeles, dacă după discuția asta sinceră și prietenească nu te temi că o să-ți bag cianură în vin.

— Ca să fiu sincer nu m-aș mira de nimic... zise Roman zîmbind și făcînd cale întoarsă împreună cu Patulea.

10

Patulea locuia la etajul patru al unui bloc cu șapte etaje, construit în urmă cu vreo douăzeci de ani de un arhitect care se mulțumise să-și pună deasupra intrării principale, doar inițialele I. M. Urcară cu

liftul, o construcție austriacă, după cum observă Roman, atent la cel mai mic amănunt.

Apartamentul era destul de modest, față de ceea ce își închipuise Roman că va găsi. Se gîndise că Patulea, îmbrăcat totdeauna foarte elegant și cu gust, era proprietarul a cel puțin cinci camere. În realitate poposiră într-un hol nu prea mare din care se vedeau trei intrări: primele două spre dormitoare, iar a treia, spre dependințe. Era moștenirea nevestei lui Patulea, din partea tatălui ei, ofițer de cavalerie, mort, în primul an de război, undeva pe lîngă Odessa. Doamna Patulea, o femeie mică de statură, slabă, cu zîmbetul mereu pe buze, nu se miră că bărbatul i-a adus oaspeți fără să fie anunțată. Era îmbrăcată ca o gospodină oarecare, purtînd peste rochia simplă un șorț cu două buzunare mari, în formă de inimă, unul de culoare roșie, altul de culoare verde. Fără prea multe invitații, doamna Patulea așeză fața de masă și cu toate protestele lui Roman, îi puse în față o farfurie și alături tacîmuri de argint. Cîteva clipe Roman rămase singur.

Patulea intrase în una din încăperile pe care Roman le observase de la început. Din camera alăturată se auzi o voce de copil. Doamna Patulea se afla la bucătărie și Mihai își zise că numai un om smintit ca el putuse accepta, mai mult, provoca o astfel de vizită. Fusese din cale afară de curios să vadă cum locuiește Patulea, o curiozitate aproape bolnăvicioasă; în concepția lui un om ca subcomisarul trebuia să fie singur cuc, fără familie. Nici el nu știa de ce și-l închipuise așa. Nu putea realiza existența unei familii, calde, ordonate, așa cum își dădea seama că era familia lui Patulea, atîta vreme cît stăpînul ei avusese îndeletniciri care prin natura lor eliminau orice căldură. Iată-l, deci, în casa și la masa omului care-l torturase, „civilizat", nu-i vorbă, dar în

esență fără milă, deoarece, după Roman, nu contau urmele externe ale torturii — văzuse destule și din astea —, ci cantitatea de inumanitate folosită, indiferent prin ce mijloace de constrîngere, împotriva individului, pentru a-l face să mărturisească. Crezuse că Patulea era burlac, că va putea să continue discuția cu el; nu ca să-l convingă că nu avea și nu avusese dreptate; că în relațiile dintre ei, mai devreme sau mai tîrziu, avea să răbufnească trecutul, ci pentru a descoperi mecanismul lăuntric al acestui om aparent delicat, care numai cu cîteva ore înainte — trebuia să recunoască — îi salvase viața. De ce-o făcuse? Era oare convins că, într-adevăr, istoria avea să fie împotriva lui și avea nevoie, într-o situație nefericită, de mărturia umană a unui om cu care se dovedise cîndva atît de inuman? Nu, mai mult ca sigur că nu despre asta era vorba. Patulea nu putea crede că vor veni vreodată comuniștii la putere, nici n-avea de ce să creadă: evenimentele interne și externe erau departe de a-l putea convinge de o asemenea ipoteză. Dar dacă lucrurile stăteau așa, atunci în numele căror porniri acționase? Reținuse pe drum cuvintele prin care Patulea se mărturisise ca un om al datoriei, atît și nimic mai mult, dar oare putea să existe o datorie în sine, fără explicații și fără convingeri? El stătuse la închisoare și suportase tratamentul cîinesc al temnicerilor aproape cu bucurie, bucuria omului convins că va veni ziua tuturor judecăților și plăților, că țara, această țară, se va transforma într-o zi în altceva. Cum putuse Patulea să acționeze fără un crez, fără o convingere, ca un simplu executant? Dacă Patulea făcea parte, într-adevăr, din această categorie a simplilor executanți, însemna că de fapt aparținea, unei categorii umane inferioare ori lui Roman o asemenea concluzie nu i se părea nici adevărată și deci nici convingătoare. În cele două zile de cînd

venise la Comisariat se uitase peste dosarul lui: o foaie de hîrtie cu cîteva date destul de sărace. Avea studii superioare, era fiul unui şef de post dintr-o comună oarecare; deci, nimic deosebit. Atunci? După cîte îi spuseseră tovarăşii lui în închisoare, şi după cîte ştia şi el, nu existau oameni eliberaţi de o clasă sau alta, iar dacă existau, atunci mai devreme sau mai tîrziu, în focul evenimentelor, ei se vor alinia, fără doar şi poate, uneia dintre ele. Dar marile evenimente nu sosiseră oare? Şi dacă sosiseră, în ce categorie intra Patulea? Roman voi să elimine din minte cazul lui personal, considerînd că în felul acesta elimină şi doza crescută de subiectivism. Era conştient de acest lucru dar, chiar şi aşa, fără antecedentele lui, nu-l putea în nici un caz repartiza pe Patulea în categoria din care făcea el, Roman, parte şi oricît se căzni să dea dovadă de indulgenţă ajunse pînă la urmă la concluzia că evenimentele vor demonstra că subcomisarul, oricîtă paradă făcea în privinţa lipsei de convingeri politice, va adera la convingeri potrivnice comuniştilor. Se mustră că provocase şi acceptase invitaţia de a veni aici. Cedase unei curiozităţi pe care de aici înainte trebuia să şi-o refuze cu orice preţ. Poate ar fi fost cu mult mai bine să se ridice de la masă şi profitînd de absenţa gazdelor să se facă nevăzut, dar chiar în clipa aceea apăru Patulea, ţinînd de mînă un puşti de vreo zece ani, iar la cîteva minute intră şi soţia lui cu o tavă pe care sarmalele aburinde răspîndeau un miros ademenitor.

— Ţi-am mai spus, Mihai, că numai fetele fac aşa cînd se prezintă, de cîte ori să-ţi mai spun? interveni doamna Patulea, dojenindu-şi copilul fără prea multă ardoare.

— N-ai spus dumneata că ţi-ai dorit o fată şi că băieţii fac numai rele? Uite m-am purtat...

— Mihai, interveni Patulea voind să aplaneze un conflict pare-se mai vechi.

— Sînteți frînți de oboseală, constată doamna Patulea. Poate domnul comisar locuiește departe, puteți dormi aici... Vă aștern pe canapea...

— Da, strigă pușiul, voios de o asemenea perspectivă, care i-ar fi dat dreptul să nu se culce imediat. ...Și povestim toată noaptea, continuă el adresîndu-se lui Roman. Isprăvile tatii le cunosc...

— Nu pe toate, spuse cu un zîmbet straniu Patulea.

— Vă rog mult de tot, rămîneți aici, insistă băiatul frecîndu-și capul de mîna lui Roman, în dorința fierbinte de a-l convinge. Trebuie să știți o mulțime de lucruri...

— În ce clasă ești? îl întrebă Roman, încercînd să schimbe subiectul.

— În clasa a doua B, la Cantemir... Am noroc că nu mi-e mama învățătoare, că ceilalți băieți din A spun despre ea că e foarte severă... și te-au poreclit nu-ți spun cum... zise pușiul adresîndu-se de data asta maică-si. Pun pariu că nici nu știi cum te-au poreclit...

— Hai, acum pentru tine gata, la culcare, mîine la opt trebuie să fii la școală...

După ce înhață o prăjitură, Mihai Patulea se ridică de la masă și, înainte de a pleca, se apropie de Roman:

— Mai veniți pe la noi?

Roman se uită la Patulea, la soția acestuia, apoi zise:

— Du-te, e tîrziu...

— Am s-o rog eu pe mama să vă mai cheme, zise Mihai și cu aceeași reverență, ca să-i facă în ciudă maică-si, se strecură în grabă pe ușa dormitorului, urmat de doamna Patulea.

Mîncarea fusese gustoasă, iar paharul de vin îl înviorase pe Roman.

Prin ușa pe unde dispăruse băiatul apăru din nou femeia. Se uită mirată la cei doi bărbați care, de cînd se aflau în casă, nu schimbaseră o vorbă. Amîndoi tăceau,

ca şi cum s-ar fi aflat la foarte mare depărtare unul de celălalt.

De undeva din noapte se auziră cîteva împuşcături. Patulea tresări şi se ridică de pe scaun. Dădu perdeaua la o parte, dar în stradă nu se vedea ţipenie de om.

— O fi la gară, în fiecare noapte e aşa, spuse ea adresîndu-se lui Roman. Cînd pleacă de acasă nu închid ochii... În fiecare zi mă tem că... n-am să-l mai văd. Groaznică meserie v-aţi ales, conchise femeia, adunînd cu calm farfuriile de pe masă.

— Nu face omul numai ce vrea, spuse Roman cu o voce obosită.

— De cîte ori nu l-am rugat să renunţe... Oricît, are studii, ar putea deschide un birou de avocat...

— Mă tem că-i prea tîrziu, răspunse Patulea.

— Omul nu trebuie să uite niciodată că are familie, şi deci răspunderi... Dumneavoastră sînteţi căsătorit, domnule Roman? întrebă femeia şi ca să fie convinsă că n-a făcut vreo gafă se uită întrebător la bărbatul ei.

— Nu, doamnă... N-am avut cînd...

— Atunci, pentru dumneavoastră e mai simplu, cu mult mai simplu, mai ales că trăim nişte vremuri nesigure... Se spune că şi noi vom deveni...

Patulea o privi pe nevastă-sa dezaprobator şi doamna Patulea ca să nu mai facă cine ştie ce gafă preferă să plece la bucătărie.

Ochii lui Roman se închideau de oboseală. Pleoapele i se lăsau grele peste ochi.

Se ridică de la masă. Se duse pînă în uşa bucătăriei, mulţumi şi ieşi condus de Patulea.

Nu se mai urcară în lift. Paşii lor sunau pe scara de beton mozaicat, într-un fel aparte, ca două note distincte.

Pînă în faţa uşii de la parter nu schimbară nici un cuvînt. La despărţire, Patulea îi întinse mîna şi Roman

i-o strînse fără afecțiune. Făcu cîțiva pași. Se întoarse. Ar fi vrut să nu-l mai zărească pe subcomisar acolo, ca să nu-i poată spune ceea ce sincer gîndea despre el în clipa aceea. Patulea era acolo, în urma lui.

— Nu trebuia să ai familie, domnule Patulea, zise el, și, vîrîndu-și mîinile mari în buzunarele scurtei de piele, își văzu de drum.

De sub un nor apăru luna. Strada se lumină dintr-o dată, ca apoi, la numai cîteva secunde, întreg orașul să se cufunde într-o întunecime de smoală. La Grozăvești se auzi o explozie puternică și o lumină orbitoare tăie bolta în felii. De la Gara de Nord locomotivele începură să fluiere continuu.

— Un sabotaj, își explică Roman și cu grijă, să nu se împiedice, porni spre casă.

11

La cîteva ore după explozie luminile se aprinseră din nou pe străzi. Fereastra de la dormitorul lui Patulea se lumină într-o parte și subcomisarul, atras de pata aceea galbenă, se uită minute în șir la ea. Nu putuse adormi după plecarea lui Roman. Fusese și el mirat că Roman îl întrebase unde stă și aproape consternat cînd auzi că acesta, după invitația de circumstanță, primise să urce la el. Intuise că fostul lui deținut este curios și cum n-avea nimic de ascuns, gestul comisarului i se păru pînă la urmă aproape firesc. Nefirească i se păru însă întreaga lui comportare la masă și mai ales acele cîteva cuvinte la despărțire, ostentative, dacă

nu amenințătoare chiar. Cu siguranță că acea sentință nu-i venise lui Roman de la sine. Ea era urmarea unor gînduri ascunse, a unor concluzii pe care el, Patulea, n-avea de unde să știe în ce categorie de fapte să le încadreze. Încercă să rememoreze — pentru a cîta oară în decurs de două zile — felul cum se comportase cu Roman în beciurile siguranței; întrebîndu-se și acum dacă nu cumva în timpul interogatoriului sau în mijloacele de constrîngere folosite nu pusese ceva de la el, ceva în plus, acel plus de ură personală neinclusă în legi și paragrafe, capabilă să determine ura definitivă a celui supus supliciului. Căci așa cum Roman voise să ascundă adevărul, și după cum își aducea bine aminte reușise, tot așa el se străduise să-l afle. Pentru cine? Dacă Roman ar fi vorbit, lucrurile ar fi fost foarte simple: n-ar fi urmat tot ce a urmat. Oare, el, în situația lui Roman, cum ar fi procedat? Ar fi preferat să suporte umilința și durerea sau ar fi spus de la bun început, păstrîndu-și astfel integritatea corporală? „În fond, pentru numele lui Dumnezeu, ce vreau să aflu, de ce-mi mănînc nervii?" se întrebă supărat că acorda atîta importanță unui caz din multele pe care le avusese de rezolvat pînă în clipa cînd fusese transferat de la siguranță la poliție. Am fost plătit să-mi fac meseria și cred că nu mi-am făcut-o exagerînd, ca alții, lovind cu bastonul sau dînd palme. Metoda pe care i-o aplicase lui Roman făcea parte dintr-o experiență utilizată, cu rezultate favorabile, de nemți și în virtutea acestor rezultate erau obligați s-o utilizeze și ei.

Patulea se întoarse pe-o parte. Luă mîna soției de pe pieptul lui și o așeză alături, cu o oarecare nervozitate. Închise pleoapele. Ochii îl dureau. Pe măsură ce își dădea seama că de fapt încerca să se justifice în fața spiritului lui Roman, prezent pînă și în patul lui, o stare de exci-

tație greu de explicat îl făcu să-și audă bătăile inimii. Le numără cîtva timp, apoi renunță. Într-adevăr, dacă n-ar fi avut familie, lucrurile ar fi fost cu mult mai simple. Avea dreptate Roman. „Cred că-i dau prea mare importanță rahatului ăsta", își zise el și după ce pronunță cuvintele, se mai liniști. La urma urmei de ce să-i fie frică și de ce să pară concesiv față de un om, numai pentru că viața îi sortise să fie puși amîndoi în situații limită? N-avea de ce să-și facă procese de conștiință exagerate: în definitiv își slujise statul, țara, nu făcuse nimic din proprie inițiativă și după cîte știa același stat și aceeași țară — evident în alte condiții istorice — cerea de la el același lucru. Atunci? Atunci cum de a ajuns Roman comisar în locul lui Urlescu și de ce nu l-au numit pe el? O simplă concesie făcută comuniștilor sau un act de slăbiciune din partea guvernului asupra căruia se făceau presiuni de care el habar n-avea?

Neîndoios, era vorba de o slăbiciune trecătoare: poate nici nu era slăbiciune, ci pur și simplu o tactică necesară în această situație grea prin care trecea țara. Știa foarte bine că în asemenea situații importantă este libertatea națiunii, indiferent cine contribuie la salvgardarea ei. Făcînd acest șir de raționamente, Patulea avu chiar un moment de destindere. Oboseala îi fugi din trup și subcomisarul, sculîndu-se cu grijă, se duse la bucătărie și își aprinse o țigară. Dădu peste ziarul din ziua aceea. Îl citise sau mai bine zis îl răsfoise, dar pentru că tot n-avea ce face, se uită la pagina întîia. Citi cele cîteva rînduri în care se vorbea de „Audiențele de lucru ale Majestății sale Regele și printre alții citi și numele unui comunist. Unde mai auzise oare el de numele ăsta? Nu-și aducea aminte. Simți cum pe frunte îi apar bobițe mici de sudoare. Le șterse cu mîneca pijamalei și se duse la chiuvetă să se spele cu apă rece. Se șterse cu un prosop

aflat la uscat pe calorifer și, în timp ce se așeza din nou pe scaun, își zise că Miclovan știa el ce știa de vreme ce îl sfătuise să plece din țară. „Ei bine, domnule Roman, nu voi pleca", zise Patulea de data asta cu voce tare, încît nevasta lui, trezită, strigă din dormitor:

— Radule, cu cine vorbești?

— Cu nimeni, dragă, ți s-a părut, culcă-te...

— Tu de ce nu dormi?

Patulea nu răspunse și numai după cîteva secunde auzi din nou respirația egală și domoală a soției.

Trebuia să întreprindă ceva. Posibilele evenimente ce se puteau înscrie în defavoarea lui nu trebuiau sub nici o formă să-l prindă nepregătit. Numai un om nechibzuit — și el nu făcea parte din categoria acestora — se putea lăsa în voia soartei.

Nu uitase nici o clipă discuția avută cu Roman pe stradă și nu uitase remarca lui după ce plecase de la el. Tonul, deși calm, sunase în sensurile lui adînci a amenințare și proaspătul comisar comunist trebuia să înțeleagă că nu se putea discuta cu el de pe poziții de forță. Îl cunoștea pe ministrul de interne și o discuție cu el i-ar fi dat posibilitatea nu numai să se orienteze mai bine asupra mersului evenimentelor, dar i-ar fi generat și acea infuzie de energie pe care, oricît ar fi ascuns acest lucru, era limpede, o diluase în întrebări și frămîntări inutile. L-au numit comisar... să se descurce. Avea să-și facă și pe mai departe datoria, dar în limitele funcției lui, fără acea participare prostească de care dăduse dovadă la atacul băncii, participare pe care nu și-o putea explica în afara unui calcul instinctiv. De acum înainte își va refuza asemenea calcule.

Mai liniștit, se îndreptă spre fereastră. O deschise cu grijă, să nu facă zgomot. Aerul rece al nopții năvăli asupra lui ca un duș rece. Îi veni în minte Scorțea și fu

aproape fericit că banditul acționa în sectorul lui. Banda, prin natura ei, intra în preocupările directe ale lui Miclovan, dar poate tocmai acest lucru îl favoriza, dîndu-i putința să acționeze fără riscuri deosebite. Un om ca Scorțea nu strica să reprezinte rezerva lui de aur, în cazul cînd scurgerea evenimentelor l-ar fi obligat la măsuri radicale.

Afară se lumina de ziuă. Străzile începeau să se anime. Dinspre Gara de Nord se vedeau alergînd vînzătorii de ziare. Ascultă țipătul lor și cînd distinse vocea unuia dintre ei se cutremură. „Un nou guvern, subsecretar de stat la Interne un domn comunist, scoală-te din pat, neamule, și cumpără Curierul".

Patulea se îmbrăcă în grabă. Coborî în fugă scările și fugi în întîmpinarea vînzătorului. Cumpără ziarul și fără să simtă frigul citi lista noului guvern. Rămase perplex.

Patulea urcă din nou treaptă după treaptă, uitînd că liftul era alături și că nu trebuia să facă nici un efort ca să-l utilizeze. Ajuns la ușă o deschise fără precauții. Clanța de la broasca yale sună sec, neprietenos. Se culcă și stătu cu mîinile sub cap multă vreme.

12

Ieșind de al Ministerul de Interne, Patulea simți o foame cumplită. Discuția avută cu o personalitate importantă (cu toate că dacă se gîndea bine în ministerul reorganizat doar la suprafață și nu în structurile lui, pe plan ierarhic, acesta nu ocupa una din funcțiile cele mai de seamă) îi dăduse oarecare liniște în privința viitorului

şi cînd Patulea se gîndi la viitor, se înţelege, nu-l avea în vedere numai pe al lui. Intră în restaurantul lui obişnuit de lîngă poştă şi madam Silvia, o veche cunoştinţă, îl servi cu ciuperci la grătar şi cu o friptură în sînge. Cele cîteva fire de pătrunjel verde, amestecat cu unt topit, dădeau muşchiului o aromă aparte. Acest adaus de verde peste roşul crud îi aduse aminte de crăciunurile pe care le petrecuse la ţară, în sînul familiei, de cei doi porci — nici unul nu depăşea optzeci de kilograme — pe care-i tăia taică-său cu ocazia pregătirilor pentru naşterea domnului şi mai ales de obiceiul de a le băga porcilor în gură, înainte de a fi pîrjoliţi, cîte un şomoiog de paie amestecate cu tulpini de busuioc uscat, ultimele, pentru cinstirea animalelor sacrificate. Cu toate că existau în sat destui măcelari de ocazie, cu asemenea prilejuri, taică-său, Sofron Patulea, prefera să înjunghie singur porcii cu vechea lui baionetă, păstrată din primul război mondial. Fusese cinstit şi apreciat Sofron în satul lui şi după cîte îşi aducea bine aminte subcomisarul, taică-său dăduse totdeauna dovadă de o anumită diplomaţie în rezolvarea nu puţinelor treburi săteşti: mai ales că satul se afla undeva pe lîngă Şeica Mare, pe valea Tîrnavelor şi vinul aprindea repede sîngele gospodarilor. Nu uita Patulea ordinea care exista în casa lor şi nu-şi aducea aminte să fi ieşit vreodată din vorba bătrînului, om cald la suflet, dar de o disciplină severă. *Datoria* era la el înainte de toate, şi fără să crîcnească ar fi fost gata să-şi dea şi viaţa, dacă îndatoririle muncii i-ar fi cerut-o, numai să fie la înălţimea ordinelor primite de la superiori. În casa lor nu existaseră cărţi în afara unui volum de legi, ajuns ferfeniţă din pricina sîrgului cu care le cerceta bătrînul; legi săteşti, legate strîns de activitatea lui şi în afara cărora Sofron Patulea ar fi fost un

om pierdut. Numai cînd știa că acționează în virtutea unui anumit paragraf, exprimat cu claritate în tomul lui serios, cu miros de mîncare, își permitea să respire ușurat, ca și cum ar fi primit dezlegare pentru cele ce avea să facă de la un for suprem. Atunci aproape bucuros, se ducea să-și îndeplinească menirea pentru care „țara" îl pusese acolo. Patulea zîmbi la aducerea aminte. Bătrînul era acum la pensie; rămăsese în același sat ca simplu țăran „înșcolat", cum îi plăcea să spună și își petrecea viața între cele cîteva hectare de pămînt pe care le cumpărase înainte de război, și între o partidă de șeptică, duminică după masa, în compania părintelui Ghideon și a primarului Hopîrtean, ultimii doi ajunși și ei la o vîrstă respectabilă.

Friptura era nemaipomenit de gustoasă, nu era tare — doamna Silvia îi cunoștea gusturile — și pentru că mușchiul se dovedea din cale afară de fraged, Patulea, contrar obiceiului, în loc de apă minerală bău un pahar cu vin negru, sec, tot de Tîrnave.

Își aprinse o țigară și răsfoi cele cîteva ziare aflate în colecția de pe bancheta din spate. Nu voi să se uite la „Scînteia". Prea avea un ton imperativ.

Prefera *Curierul* și *Viitorul* și, pentru comparație, *România Liberă,* din această confruntare trăgîndu-și propriile sale concluzii. Evident, comuniștii exagerau, exagerau în toate, dar cu toate astea trebuia, era obligat să recunoască, că cei ce semnau acolo cunoșteau starea de spirit a capitalei și, într-o oarecare măsură, a țării, lucru deosebit de important pentru el. Din discuția pe care o avusese la Interne, înțelesese că prin schimbarea radicală a raportului de forțe, situația politică era destul de încîlcită, dar, că România, odată ieșită din război, ca participantă directă la zdrobirea fascismului, va avea

un cuvînt de spus, nu numai în Balcani, dar şi acolo unde se hotăra soarta bătrînei Europe. Ori, meritul pentru această schimbare de macaz era, în bună măsură, şi al comuniştilor, motiv pentru care forţele politice considerau că o coaliţie guvernamentală era mai mult decît dorită, în acest moment de răscruce pentru ţară şi neam. Dar de aici pînă la posibila victorie a comuniştilor era un drum foarte lung şi vegheat îndeaproape de puterile direct interesate pentru un anumit echilibru în această zonă a lumii atît de frămîntată de istorie. Deci, Roman, cu toate aerele lui de învingător, incapabil să vadă fondul lucrurilor, plutea verbal la nivelul de convingere al acelui ziar intitulat „România Liberă", pe care Patulea îl aruncă la locul lui, ştiind aproape cu exactitate, după articolul de fond, despre ce anume se vorbea în restul paginilor. Ceea ce i se păru ciudat era determinat de semnăturile unor intelectuali de prestigiu, „intelectuali subţiri" care cine ştie din ce considerente aderaseră la mişcarea plebei, sortită nu peste mult timp eşecului total.

Vinul îi dădu o stare plăcută. Lumea din restaurant i se păru lui Patulea mai veselă ca la început şi chiar el era cu mult mai în voie decît în clipa cînd trecuse pragul pensiunii familiale a doamnei Silvia.

Uşa de la intrare se trînti cu oarecare ostentaţie şi subcomisarul îşi ridică privirile de la paharul pe care tocmai îl ducea la gură. Era Miclovan. Inspectorul şef al Brigăzii anti-gang îşi roti privirile prin sala mare, căutînd pe cineva, dar dînd cu ochii de Patulea se îndreptă spre el, cu mîinile în buzunare. Patulea ştia că acest fel de a umbla al lui Miclovan nu era dovada lipsei de bună-cuviinţă — Miclovan era un om bine educat — ci pornea dintr-o necesitate. În fiecare buzunar avea un pistol, iar degetele arătătoare se aflau permanent pe

trăgaci. Nu o dată atentaseră la viața lui, fiind considerat dușmanul numărul unu al tuturor celor certați cu legea.

Miclovan se așeză la masa lui, dar în așa fel încît să fie cu spatele spre zid și cu fața spre largul salonului. Își puse o mînă pe masă, pe cealaltă o ținu în buzunar și numai după ce mai cercetă o dată minuțios încăperea, își scoase pălăria și zîmbi relaxat, arătîndu-și dantura albă și sănătoasă, despre care multe femei, care nu reușiseră să-l aducă în patul lor, spuneau că e falsă.

— Patulea, gurile rele spun că ai știi unde se află bîrlogul lui Scorțea, zise Miclovan și pocni din două degete ca să-și facă simțită prezența. Barmanul îl văzu, înclină din cap și turnă într-un pahar uzo, băutură pe care Miclovan o bea de preferință doar în acest restaurant. De fapt își avea și el, ca orice client serios, restaurantele lui, dar spre deosebire de alți colegi, niciodată nu-și permitea să bea aceeași băutură în localuri diferite.

Cu tot aerul degajat, Patulea simți că Miclovan nu era în apele lui și cu cît întîrzia mai mult răspunsul la întrebarea pusă, șeful Brigăzii anti-gang își micșora zîmbetul din colțul gurii, pînă ce acesta ajunse aproape o grimasă.

— Aceleași guri rele, reluă Miclovan, mi-au spus că ai încercat să iei legătura cu el. Ce să înțeleg din afacerea asta?

— Ce vrei, zîmbi Patulea, dîndu-și o oarecare importanță, fiind sigur că la mijloc nu era vorba de altceva decît de amorul propriu al lui Miclovan. Sau, și mai bine, dacă vrei, să nu te iei după gurile rele!

Sosi băutura și Miclovan o amestecă cu puțină apă, pînă ce lichidul se făcu alb ca laptele. Începu să soarbă din el.

— Uite ce-i, Patulea... hai să nu mai vorbim în dodii... Aseară am prins un om de-al lui la ieşirea de sub podul Elefterie. Era rănit. Numele tău a fost rostit în casă la Scorţea şi dacă a fost rostit acolo, înseamnă că tu ştii cam pe unde se află şi casa.

— Are mai multe, spuse Patulea, sorbind din vin.

— Vreau să mă înţelegi exact. Nu sufăr de gelozie. Dar mi s-ar părea absurd să facem amîndoi acelaşi lucru, mai mult, să ne încurcăm unul pe altul. Te-am anunţat de fiecare dată cînd am avut treabă în fieful tău şi n-am acţionat fără tine. Că te fereşti de mine, hai să zicem că orgoliul tău ţi-ar da dreptul la aşa ceva, deşi, în istoria relaţiilor noastre, ar fi pentru prima dată. Nu înţeleg însă de ce nu-l ţii la curent pe Roman. Este superiorul tău. Ca să mă pricepi şi mai bine, am primit dispoziţii să-l ajut şi, după schimbările care au survenit în guvern, am de gînd să-l ajut chiar dacă nu voi mai fi solicitat. Voiam să te previn să nu faci vreo prostie. Ţi-am dat un sfat şi n-ai vrut să-l urmezi. Te priveşte. Mie îmi spune nasul că nu peste mult timp vom asista la schimbări şi mai spectaculoase. Te întreb încă o dată ce ai de gînd să faci?

Patulea încetă să mai zîmbească.

— M-ai căutat special sau ai venit aici întîmplător?

— Ce importanţă are asta!

— O mare importanţă, spuse Patulea şi dădu paharul din faţa lui la o parte.

— Da, te-am căutat, te-am căutat prin toate locurile pe unde bănuiam că te pot găsi.

— Trebuie să mă simt deci fericit că Miclovan în persoană a pierdut atîta timp să mă găsească, spuse Patulea.

— Eu te-am întrebat ceva şi n-am nici timp şi nici

răbdare să continui o discuție fără sens, zise Miclovan din ce în ce mai nervos.

Patulea își aprinse o țigară și se uită fix la Miclovan.

— Nu vreau să fiu la cheremul lui Roman. Mai bine zis nu vreau să-i furnizez toate atuurile fără nici un efort din partea lui. Nimeni nu l-a obligat să accepte o asemenea funcție. Dacă a primit-o totuși, atunci să-și bată capul, așa cum mi-l bat și eu.

— Deci este adevărat că știi unde se ascunde Scorțea.

Patulea zăbovi cîtva timp cu răspunsul.

— Cred că gurile rele te-au informat greșit... Nu știu, spuse Patulea, de data asta fără nimic echivoc în glas.

Miclovan bău ultimele picături de uzo, se uită prin fereastră cum ninge afară, apoi cercetă din nou salonul.

— Patulea, cu cîteva zile în urmă mă convingeai că tu n-ai vederi politice. N-am certitudinea că mi-ai spus adevărul în privința lui Scorțea și, de asemeni, mă îndoiesc că ai fost loial cu mine atunci cînd mi-ai vorbit de apolitismul tău. Numele tău a mai fost rostit într-un loc, într-un loc destul de periculos, pentru viitorul tău...

Patulea tresări:

— Ce vrei să spui?

— Să nu te joci cu focul și să nu-ți faci din Scorțea un aliat împotriva poliției. Dacă faci asta vei avea în mine un dușman. Dacă vrei să faci politică și să intri în fel și fel de mizerii, te privește. Cu ultimul dram de amiciție, legată de profesia noastră comună, te sfătuiesc însă să nu te bagi unde nu-ți fierbe oala.

— Mă mir că nu-mi spui că ai de gînd să te înscrii la comuniști, zise cu ironie Patulea, fără să comenteze remarcile dure ale lui Miclovan.

— Ai mai insinuat o dată acest lucru și am rîs... De data asta nu mai rîd. Eu vreau să-mi fac meseria. Radule, mi se pare că de-a lungul nu prea scurtei noastre cariere ți-am amintit nu o dată acest lucru. Mi se filfîie cine mă conduce și cine-mi dă dispoziții. Atîta vreme cît un Miclovan primește dispoziții înseamnă că e viu, că e inclus în circuitul oamenilor activi, că trăiește. Mie asta îmi e de-ajuns. Pe urmă știu eu ce-mi poate mîna și capul ca să-i oblig să aibă ei nevoie de mine și nu eu de ei. Dar întrucît, prin felul tău de a acționa, atentezi la propria mea autoritate, Miclovan este dator să te prevină că n-a fost și nu va fi niciodată a doua roată de la căruță. Asta am vrut să-ți spun, Patulea.

— Dacă înțeleg bine, mă amenințI...

— Nu, îți expun doar propriile mele principii.

— Bine, Miclovane... Să nu regreți aceste principii, puse în slujba unor oameni care mîine sau poimîine vor face ceva pe toate succesele tale polițienești.

— Datoria mea este ca acest poimîine să fie cît mai tîrziu, eventual peste cît mai mulți ani.

Miclovan se ridică de la masă. Își puse pălăria, apoi cu mîinile în buzunare se îndreptă spre ieșire. Nu lăsase nici un leu pentru uzo. Cei care îl cunoșteau, știau foarte bine că Miclovan nu coboară niciodată pînă acolo încît să-și plătească consumația. Proprietarii de restaurante știau și ei acest lucru și se simțeau măguliți să-l aibă ca musafir. Niciodată nu fusese atacat sau prădat un local unde Miclovan avea obiceiul să mănînce. Asta era egal cu atacarea propriei lui case, și cum casă n-avea — schimba aproape în fiecare noapte hotelul și patul — răufăcătorii respectau cu strictețe prieteniile lui Miclovan și localurile lui de preferință.

13

La ora nouă fix sună telefonul și Mihai auzi la aparat o voce de femeie, o voce groasă, care-l solicita să se prezinte de urgență la sediul partidului, unde tovarășul Nicolae Savu avea ceva de vorbit cu el.

— Hait, am băgat-o pe mînecă, își spuse Roman și, grăbit, își îmbrăcă scurta din piele.

Dacă Nicolae ajunsese să-i transmită un mesaj printr-o femeie și nu-l sunase personal, însemna că ceva se schimbase în destinul lui și mai mult ca sigur că Nicolae avea să-l scuture mai abitir, exact de pe noile poziții dobîndite. Voi să-și închidă pistolul în sertarul biroului, dar pînă la urmă își zise că tot e mai bine să-l ia cu el. Îl băgă în tocul de piele, sub brațul stîng. Parcă avea o gîlmă sau o tumoare rece sub braț. Coborî scările în fugă, spuse agentului de pază unde se duce și ajuns în stradă, îi făcu semn lui Alexe.

Mașina trase la scară și Roman se urcă grăbit.

— La sediu, zise el și cînd Alexe auzi destinația dădu din cap. Știa și el că pentru lucrurile bune nu te cheamă nimeni, în schimb pentru celelalte...

— Poate vă cheamă să vă dea instrucțiuni, spuse Alexe, care trăsese în privința chemării lui Roman la sediu, propriile sale concluzii, mai ales că numai cu o seară înainte Roman ieșise pe la miezul nopții de la Nicolae. Atunci cu siguranță că-l instruise, acum...

Roman încercă să-și dea și el seama pentru ce anume îl putea chema Nicolae, dar pentru că nu ajunse la nici un rezultat se întrebă ce mai face oare fata lui Oarcă, Rosinanda Argintaru. Rămăsese cu acel nume ciudat în cap și nu o dată, numele fetii îi venea în minte și se cerea rostit ca o glumă bună. Și nu se plictisea

deloc dacă aceeași glumă îi revenea în minte de mai multe ori pe zi. Era aproape convins că nu s-ar fi gîndit atîta dacă ar fi știut exact unde mai auzise de el. Dar pentru că nu-și amintea, se mulțumea pur și simplu să-l rostească și să se amuze.

— Mă, Alexe, ai auzit tu vreodată de numele Rosinanda?

Șoferul încetini viteza ca să se poată gîndi cu atenție, dar pînă la urmă ridică din umeri. Același nume îl citise pe un plic, dar cum nu era sigur își permise să întrebe:

— Fata aia la care ați fost, tovarășe Roman?

— Lasă fata, eu te-am întrebat dacă înainte ai mai auzit undeva de...

— Nu, precis n-am auzit, răspunse scurt Alexe.

— Asta-i, că eu am auzit, dar nu știu unde... Adică știu unde, eram în închisoare și ne uitam pe fereastră cum un catîr căra hîrdaiele cu murdărie... Și atunci unul din celulă a zis: „Uite biata Rosinanda unde a ajuns".

— Păi nimic mai simplu, tovarășe Roman, s-o întrebăm pe ea, cine să știe dacă nu aia care poartă numele?...

Roman nu mai avu timp să-l contrazică. Mașina stopă în fața sediului și Roman, din cîțiva pași, fu la biroul de informații.

— Salut, tovarășe Roman, i se adresă omul ordinii, un fost muncitor de la Malaxa, cu care își făcuse ucenicia împreună.

— Ce faci, Anghele, nu te-am văzut de-un car de ani, se bucură Roman, dar pentru că pe coridor nu erau numai ei, Anghel deveni dintr-o dată important și îi spuse pe un ton oficial:

— Vă rog, buletinul, tovarășe Roman, știți, dușmanul de clasă...

Roman strîmbă din nas și își scoase din buzunar buletinul.

— Bravo, mă Anghele, pentru asta ți-ai lăsat tu strungul? întrebă Roman în glumă.

Anghel nu-i răspunse și Roman își văzu de drum.

Nicolae nu mai lucra în demisolul unde vorbise cu el numai cu o seară înainte. O femeie îi spuse că-l găsește la etajul întîi și Roman își zise că avusese dreptate pe drum presupunînd că intervenise o schimbare în viața prietenului său.

În anticameră dădu de o secretară pistruiată care bătea la mașină cu țigara în gură. Cîtva timp Roman nu spuse nimic, așteptînd ca scrumul cenușiu din vîrful țigării să se împrăștie deasupra claviaturii cu litere. Se vede treaba însă că femeia avea o mult prea mare experiență, deoarece exact în clipa cînd scrumul se răsuci ca un vierme, gata să cadă jos, ea se opri din bătut și își scutură mărășeasca într-o scrumieră de sticlă.

— Ce dorește tovărășelul?

Vocea îi sună cunoscut și lui Roman nu-i mai rămăsese decît să spună:

— Mi-ați telefonat să viu la tovarășul Nicolae: Roman Mihai, se recomandă el.

— Da, da, spuse femeia și făcîndu-i semn să aștepte, intră în încăperea alăturată.

Nicolae stătea la birou, cu ochelarii pe vîrful nasului, mort de oboseală. Dintr-o ochire Roman înțelese că amicul lui a primit o funcție nouă pe linie de partid, dar nu apucă să-l felicite, că Nicolae și începu să-l apostrofeze:

— Rău, foarte rău, spuse el cu vocea răgușită din pricina fumatului și a nesomnului. Și dacă apare în „Dreptatea" că domnul comisar comunist... anchetînd un jaf își manifestă solidaritatea cu banditii?... Pe motiv că cei jefuiți sînt burghezi? Minunat, te felicit... Ai înțeles perfect lupta noastră împotriva proprietății...

Roman își încleștă fălcile:

— Ascultă, Nicolae... nu m-am putut abține cînd i-am văzut pe îmbuibații ăia...

Nicolae se ridică de la birou, își îmbrăcă haina, se îndreptă spre chiuveta care se vedea în dosul unei perdele și se spălă pe față.

— Trebuia să fi luat și tu ceva din casă, în cazul ăsta, spuse Nicolae ștergîndu-se pe față cu o batistă destul de murdară, scoasă din buzunar. Asta-i una la mînă. Doi: am primit un telefon de la Interne... Te-ai apucat să-l amenințI pe Patulea cu focurile veșnice ale luptei de clasă...

Roman își încleștă pumnii și spuse cu o voce de tunet:

— Nicolae... dacă tu ai ajuns să mă critici pentru nemernicul ăsta, atunci... se înecă nemaiștiind ce să spună. Tu știi cine e acest Patulea?

— Dar tu știi cine a fost ministru de interne cînd ai fost arestat? Tu știi care partid era la putere atunci? Păi, hai să ne luăm noi doi, eu și cu tine, să-i zdrobim pe toți, acum — Nicolae se uită la calendar — în ziua de 11 decembrie 1944. Să fii tu ministru și eu poate rege... Asta-i judecată de comunist? Ai primit o sarcină, ai primit indicații precise și dacă nu le duci la îndeplinire, vei răspunde în fața partidului.

Nicolae dezbrăcă haina, se așeză la masă, își scoase din sertar pachetul cu țigări și îl întinse spre Mihai:

— Ia, mă, și nu fi supărat pe mine... Sînt sigur că acum o secundă erai gata să scoți pistolul, ca un șerif, și să mi-l pui pe masă în semn de demisie. Așa-i?

Roman rîse. Exact la acest lucru se gîndise.

— De ce nu pricepi, Mihai dragă, că ăștia sînt încă o forță, aș zice forța principală în această țară și că pînă la victoria noastră asupra lor drumul nu va fi simplu și nici ușor. De ce să le dăm prilej să mestece pe

contul nostru fel și fel de bîrfe?... Dragă Mihai, mă crezi că de patru zile și patru nopți n-am închis un ochi? Mă crezi că nevasta, comunistă, mă, nu o oarecare, mi-a pus în vedere că dacă după șapte ani de închisoare eu înțeleg să-mi petrec tot timpul la sediu, atunci ea trebuia să se socotească mai fericită cînd eram la dos, că acolo cel puțin mă vedea la vorbitor. Și colac peste pupăză îmi mai faci și tu necazuri. Habar n-ai ce scandal au făcut ăia de la Interne... Că punem în funcții oameni nepricepuți... Ce ți-a trebuit, mă, să sari pe tancul lui Scorțea?... Dacă nu eram într-o ședință veneam la tine și... Știu, nu ți-e simplu... Crezi că mie mi-e? Cui, la urma urmei, îi e ușor?... Și Scorțea ăsta care ne rîde în nas... Dacă vrei să știi eu cred că anume acționează în sectorul tău, să te facă de baftă... Ieri în guvern au rîs un sfert de oră pe chestia cu tancul... Au rîs, că ăla e deștept, dar nu ne-au spus pe față că ai noștri sînt proști... Din toate fac probleme, Mihai dragă, din toate... Ori noi, așa cum sîntem, trebuie să le dovedim că sîntem mai buni ca ei... Ei au o tradiție a conducerii, chiar dacă e vorba de o tradiție proastă, noi n-avem decît tradiția luptei, ori între a lupta politic și a conduce practic, să mă ia dracu, mă Mihai, e o diferență ca de la cer la pămînt... Cînd a trebuit să semnez primul act, m-a apucat durerea de cap Mihai, băiete...

Nicolae își stinse țigara. De oboseală și fum ochii îl lăcrimau.

— Ce mai face nea Pavel?... Tu de ce dracu nu te însori?... Uite cum umbli... Eu, cel puțin, am nasturi la cămașă... Văd că tu n-ai nici unul.

— Cu cine să mă însor?... Cine din tagma mea se duce după un polițai, Nicolae? Tu nici nu știi ce per-

daf mi-a tras tata... Şi pe urmă de ce să mă însor?... Ca să-mi zică şi mie nevastă-mea ce-ţi zice ţie?

— Tu să-i spui lui Pavel din partea mea să nu-ţi mai facă atmosferă pe la depou, că am auzit eu ceva, că-l pun în discuţie de nu se vede... Tu faci o muncă de partid şi el trebuie să înţeleagă...

— Pînă în vecii vecilor, Nicolae... dar pe Scorţea ăsta să ştii c-am să-l prind, să nu mai rîdă dumnealor...

— Lasă, Mihai, spuse Nicolae concesiv, văzînd că Roman se înverzeşte la faţă de ciudă, cine rîde la urmă o să rîdă mai bine... Nu ştiu dacă vom avea timp, dar de rîs noi vom rîde şi va fi fericire şi pe uliţa noastră, cum a spus tovarăşul Stalin...

— Numai de-ar veni fericirea aia mai iute, Nicolae...

— Numai şi numai de noi depinde, de puterea noastră de muncă, de mintea noastră, Mihai.

Mihai ieşi. Ajuns jos, în dreptul ghişeului de informaţii, îşi aduse aminte de ceva şi sub privirile mirate ale paznicului alergă înapoi la Nicolae. Din uşă, respirînd greoi, îl întrebă:

— Nicolae, mai ţii minte, în închisoare un tovarăş s-a uitat în curte şi cînd a văzut măgarul a zis: biata Rosinanda... De ce-a zis de măgar aşa?

Nicolae se ridică de la birou speriat. Secretara care auzise întrebarea îşi scăpă scrumul pe literele maşinii de scris. Era sigură că tînărul care s-a întors val-vîrtej nu e în toate minţile...

— Mi se pare că Rosi... Rosinanda aia de care zici e o carte... sau într-o carte... dar ce te-a apucat, Mihai?... Sper că nu eşti bolnav!

— Cum carte, dacă i-a zis Rosinanda măgarului? insistă Mihai. Nu-i nimic, las că aflu eu, zise el şi, sub privirile căscate ale secretarei, ieşi din sediul partidului.

Ajuns la mașină, Alexe se uită atent la Roman. După cum arăta șeful lui se părea că perdaful n-a lăsat asupra lui urme prea mari.

— Alexe, din foc, din iarbă verde, de la bibliotecă, de unde știi tu, să-mi faci rost de Rosinanda.

Alexe se uită în oglinda retrovizoare să vadă chipul comisarului. Nu-i zări decît o parte din obraz și partea aceea era neînchipuit de palidă.

14

Ninsoarea se înțeti. Dinspre nord răbufni mai întîi, printre zidurile caselor, cîteva pale de vînt, timide, apoi fulgii începură să cadă oblic, în pături dese, cosind cu tăiș de gheață tot ce întîlneau în cale. Becurile rare de la stîlpi începură să se clatine, conurile de lumină să se legene și ele, prinzînd în tifonul alb fluturii dezorientați ai zăpezii.

Mașina în care se afla Patulea se opri la cîțiva zeci de metri de un hotel din Calea Griviței. Ștergătoarele de parbriz mai făcură o cursă greoaie pe sticla înveșmîntată în alb, apoi se opriră undeva pe la jumătatea drumului. Prin parbriz nu se mai văzu nimic. Șoferul coborî în stradă și pentru o clipă interiorul mașinii se umplu de albul de afară. Se întoarse și-i făcu semn cu capul lui Patulea:

— A intrat înăuntru, domnule subcomisar.

Patulea coborî și el. Portiera din spate se deschise și Grigurcu, ridicîndu-și gulerul paltonului, se luă după

subcomisar, ținîndu-și o mînă la gît și alta în buzunar. Intrară în holul hotelului.

Patulea se duse la recepție, băgă legitimația sub nasul omului de serviciu și întrebă ceva în șoaptă, în timp ce Grigurcu, prin ușa batantă de la restaurant, privi înăuntru.

— Tu urcă cu liftul, eu merg pe jos, spuse Patulea și ca un locatar oarecare începu să urce scările în spirală, peste care era așternut un covor de culoare vișinie.

Grigurcu ajunse primul la etajul trei. Se postă în fața unei uși vopsite în alb. Din cîțiva pași, Patulea fu lîngă el. Grigurcu bătu de două ori. Nu se auzi nici un răspuns. Patulea mai ciocăni o dată și atunci se auzi cheia în broască și vocea unei femei care întrebă cine e.

Grigurcu se uită la Patulea și, la un semn al acestuia, cînd rotația cheii se opri, împinse ușa cu umărul. O femeie de vreo treizeci de ani încercă să strige, dar Grigurcu îi arătă țeava pistolului și femeia se liniști ca prin farmec.

— Bună, Jeni, spuse Patulea intrînd în cameră.

Jeni tocmai își dezbrăcase rochia. Rămăsese în furou și un ciorap îi atîrna desprins din port-jartier, peste genunchiul alb-gălbui, cu ușoare irizații de fildeș. Patulea se uită la ușa băii și văzînd halatul i-l aruncă femeii.

— Îmi pare rău, Jeni, că prietenul meu s-a purtat brutal, dar altfel riscam să rămînem pe dinafară, adică exact ceea ce nu doream...

— Ce vrei de la mine? întrebă femeia legîndu-și cordonul de la halat peste talia subțire.

Patulea se uită prin încăpere fără să răspundă. Îi plăcea camera fetei, patul alb, un Louis XVI cu două noptiere autohtone, cu vopseaua aurie aruncată cam fără gust peste trandafirii albi de la mijlocul sertarelor. În

încăpere plutea un parfum dens, înecăcios, amestecat cu fum de țigară, dilatat la maximum din pricina caloriferului încins care fîsîia, pe la ventil, destul de puternic. Din cînd în cînd, cîte o picătură de apă cădea în borcanul așezat sub robinetul caloriferului, aducînd liniștii încordate un adaus aproape comic.

Jeni se așezase între timp pe pat și își ridicase ciorapul căzut. Pentru o clipă, Grigurcu transpiră văzînd piciorul lung, alungit sub halatul din satin de culoare roz.

— Un singur lucru vreau, Jeni, unul singur, spuse Patulea și după ce își aprinse o țigară se așeză pe un scaun, nu înainte de a-l elibera de rufăria de corp aruncată acolo în dezordine. Unde se află la ora asta Scorțea? Te-am urmărit de pe Bărăției, ai ieșit de la el, la scurt timp te-am urmat, apoi din pricina viscolului te-am pierdut și pe tine și pe el. Vreau să-ți spun de la început că nu-l arestez, n-am probe și chiar dacă aș avea, n-am motive temeinice s-o fac. Dimpotrivă. Cum știam că mai devreme sau mai tîrziu ai să revii la hotel, te-am așteptat, dar după rochia atîrnată pe dulap îmi dau seama că ai venit doar să te schimbi.

Femeia se ridică în picioare. Ochii negri, mari, ușor migdalați, îl cercetară cu atenție pe Patulea. Mai avusese de-a face cu comisarul în termeni destul de calmi și știa că nu făcea parte dintre oamenii care nu se țin de cuvînt. Dar dacă, cu alte prilejuri, nu-și făcuse prea mari probleme să răspundă direct la întrebările puse, de data asta, fiind vorba de Scorțea, lucrurile se schimbau. Nu voia să riște.

— I-adevărat că am fost cu el, dar nu mi-a spus unde se duce...

Grigurcu se apropie de pat, dar Patulea făcu un semn cu capul și agentul se retrase, respectuos, lîngă ușă.

— Ți-am spus, vreau doar să știu unde se află și nimic mai mult.

— Și dacă-ți spun că nu știu?

— În cazul ăsta îmbracă-te și vino cu noi.

— Unde mă duceți? întrebă fata speriată, retrăgîndu-se ușor spre noptieră.

Grigurcu se dovedi însă mai îndemînatic și, împingînd-o cu brutalitate, ajunse primul și scoase din sertarul noptierei o Beretă cu prăsele de sidef.

— Pune-l la loc, zise Patulea plictisit și Grigurcu îndeplini ordinul cu un respect nedisimulat, întorcîndu-se pocăit la locul de unde plecase.

Patulea se apropie de fată și se așeză lîngă ea pe pat. Simți moliciunea saltelei și, fără să vrea, făcu comparație cu salteaua lui de acasă, cu mult mai tare și mai neîmbietoare. Calm, cu palma deschisă ca un eventai, o prinse pe Jeni de gît și începu să strîngă. Încercarea fetei de a ieși din strînsoare se dovedi zadarnică. Mîinile ei încercară cîtva timp cu disperare să descleștеze degetele comisarului, dar pînă la urmă forțele o părăsiră. Dădu de cîteva ori din picioarele ei lungi, apoi rămase nemișcată, cu ochii bulbucați, îndreptați spre tavan. Patulea se ridică și-i făcu semn lui Grigurcu. Acesta alergă în baie, veni cu o cană plină cu apă și o aruncă peste capul femeii. Jeni se trezi. Scuipă apa din gură, se șterse cu dosul mîinii pe față. Rimelul întins pe obraz dădea chipului ei un aspect aproape grotesc.

— Trebuia să mă întîlnesc cu el la 11, la barul Colorado.

— Prosopul, spuse Patulea și Grigurcu se execută grăbit.

Jeni se șterse pe obraz, apoi începu să sughită ușor.

— Brută...

— Vii la bar la unsprezece și jumătate, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Dacă încerci să-l anunți, faci cea mai mare prostie din viața ta. O să-l pierzi și pe el și vei avea de-a face cu noi.

Patulea se strîmbă ușor. În odaie, peste mirosul de parfum, stăruia acum altul, un miros iute, de transpirație. Se îndreptă spre ușă. Ieși primul, după el Grigurcu. După ce închise, agentul stătu cîtva timp cu urechea lipită de ușă. Din cameră, în afară de cîteva înjurături grosolane, nu se auzi altceva nimic. În stradă, Patulea se uită la ceas. Era zece și jumătate. Se urcă în mașină și în douăzeci de minute ajunse în spatele barului Colorado.

Cunoștea foarte bine barul, inclusiv intrările lui mai puțin folosite de marele public. Urcă cu liftul pînă la etajul șase al blocului din apropiere, apoi pe o scară de serviciu coborî în subsolul comun al celor două imobile. Nu-i fu greu să ajungă în depozitul de băuturi al barului, iar de acolo, direct în camera directorului, Aristide Zanidis, un grec rotofei, cu mustața căzută pe oală.

Cînd Patulea își făcu apariția, Zanidis, îmbrăcat într-un smoc impecabil, făcea socoteli într-un registru. Zanidis nu era atît de surprins de apariția subcomisarului cît de altceva. Se ridică de la masă, se duse la ușă, îi încercă clanța, apoi mirat întrebă cu un zîmbet voit tîmp:

— Poate îmi spune domnul subcomisar pe unde a intrat, ca data viitoare să-i fac o surpriză și să găsească intrarea zidită?

— Iar te-ai îngrășat Zanidis, pun pariu c-ai mai pus pe tine cinci kilograme... Ar trebui să ai puțină decență, sîntem în război, oamenii mor de foame și de boli, și dumneata...

— Eu nu sînt în război, eu am pierdut războiul, răspunse Zanidis cîntat, apăsînd pe litera *s* într-un fel comic, încît fiecare cuvînt avea o șuierătură specială, ca și cum ar fi ieșit din gîtlejul unui om cu limba tăiată de la jumătate.

Zanidis trase un scaun la masă, scoase, dintr-una din lăzile aflate lîngă perete, o sticlă de whisky, o deschise grăbit și turnă într-un pahar, nu înainte de a-l cerceta la lumina becului dacă e suficient de curat.

— Zanidis, una din cele trei camere rezervate oaspeților de seamă e ocupată la ora asta. Ca să nu pierd timpul de pomană și să caut eu prin labirintul acestor ganguri, poate îmi spui cu precizie care...

— Domnule comisar, ce plăcere, nu v-am văzut de mult, nu refuzați să beți un pahar cu mine... Adus cu sacrificii, pe cuvîntul meu de grec onest...

— Domnule Zanidis, e păcat ca o asemenea băutură să stea nevîndută și mai păcat de dumneata să schimbi acest costum pe altul vărgat...

— Camera a treia, albastră, domnule comisar, dar vă rog dacă se poate fără pac, pac... Am oroare de război...

Patulea se strecură pe ușa capitonată cu pluș și Grigurcu îi luă locul, tocmai cînd directorul voise să apese pe un buton.

— Și dumneata, domnule, dumneata pe cine cauți?

Grigurcu se uită la butonul alb prins pe o latură a biroului și, calm, tăie firul cu briceagul apoi, cu o curiozitate reală se uită la patron. Bău paharul de pe masă și se instală în locul lui Zanidis. Își scoase cărțile din buzunar și începu să-și facă o pasiență în timp ce Zanidis își trecea nervos, printre degete, un șirag grațios din chihlimbar.

15

Patulea parcurse un coridor slab luminat. Din cîţiva paşi ajunse în faţa unei uşi capitonate în albastru. Din spatele uşii nu străbătea pînă la el nici un zgomot şi, după ce se convinse că încăperea era goală, se postă în nişa din dreapta uşii, în dosul unui leandru cu frunzele lucioase de parcă cineva le-ar fi uns cu ulei. Auzi paşi moi, ca de pisică, şi fără grabă îşi scoase pistolul. Văzu un bărbat înalt, cu pălăria de fetru trasă pe ochi, cercetînd grăbit coridorul. Omul lui Scorţea, — Patulea îl recunoscu —, făcu un semn discret cu capul şi pe coridor se auziră alţi paşi, de data asta paşi grei, apăsaţi, care făcură să vibreze spaţiul dreptunghiular al coridorului, luminat discret de becul încorsetat într-un abajur din sticlă de Murano.

Patulea îl văzu pe Scorţea cum înaintează degajat, îmbrăcat într-un palton subţire din păr de cămilă. Obrazul îl strălucea uşor, iar mustaţa în formă de furculiţă urma mişcarea buzei drepte, întinzîndu-se uşor spre capăt. Nu apucă Scorţea să pună mîna pe clanţă că Patulea îi apăru în faţă şi banditul simţi în dreptul inimii ţeava neprietenoasă a pistolului. Omul lui Scorţea voi să se repeadă, dar acesta îl calmă cu un gest al degetului arătător de la mîna dreaptă, un gest ce voia să spună, de fapt, că ajutorul, oricare ar fi fost el, era tardiv.

— Nici o mişcare, Scorţea, altfel trag, spuse Patulea destul de tare ca să audă şi omul din spatele lui Scorţea.

Plictisit, Scorţea ridică mîinile în sus şi pe două din degetele de la mîna stîngă scînteiară diamantele mari ale inelelor.

Cu mîna stîngă, Patulea scoase de sub braţul lui Scorţea un pistol cu butoi, cu ţeavă scurtă şi după ce se uită

la el, îl aruncă impasibil omului rezemat de zidul coridorului în aceeași atitudine de apărare de la început.

— Unde putem sta de vorbă? întrebă Patulea.

După pistolul aruncat lui Cioacă, Scorțea își dădu seama că subcomisarul n-are de gînd să-l aresteze.

— Bagă tunurile în buzunar, Cioacă, și rămîi afară, spuse Scorțea și lăsîndu-și mîinile în jos apăsă pe clanța de la ușa albastră.

Primul intră Scorțea, apoi Patulea, nu înainte de a se convinge că Cioacă a îndeplinit întocmai ordinele primite.

Cioacă zîmbea și Patulea, vîrîndu-și pistolul în toc, intră și el.

— Mă mir, domnule Patulea, dumneata, socotit cel mai subțire sticlete din cîți are poliția majestății sale, să dorești să stai de vorbă cu mine? Înseamnă, domnule, că sau ești la mare ananghie sau că ți-au dat un picior în fund și vrei să intri maistru în echipa mea de deparazitare?

Scorțea umplu două pahare cu o băutură verzuie, ridică paharul și bău de unul singur, plimbînd mai întîi lichidul prin gură.

Patulea dădu paharul la o parte și așezîndu-se pe scaun îl privi pe Scorțea drept în față:

— Uite ce-i, Scorțea... Te am la mînă... Nu, nu... nu cu asta, arătă el spre pistol. De mai bine de o lună de zile te puteam prinde cînd aș fi dorit. Îți știu patru ascunzători, îți cunosc depozitele, oamenii de legătură, știu cu cine trăiești... Bănuiește și Miclovan că te am la mînă și dacă cu mine ți-e greu, cu el ți-ar fi foarte greu, deoarece din înfruntarea cu el pînă acum nici unul ca tine n-a scăpat viu... Peste cîteva zile urma să începem „plasa"... eu aș fi fost avansat... mă rog, cum se întîmplă, iar tu... Știi singur ce te-ar fi așteptat...

Scorțea se uită atent la Patulea, mai bău un gît din lichidul verzui, apoi mijindu-și ochii întrebă:

— Și?

— Au intervenit date noi, nu te privesc... Mi-am schimbat și eu punctul de vedere în privința dumitale...

— *Dumitale,* sublinie Scorțea. Înseamnă că acest punct de vedere s-a schimbat radical. Cît îmi ceri? Nu? Doar nu mi-ai spus *dumneata* de florile mărului... Înseamnă că asta mă costă al dracului de mult...

Patulea se uită la pahar, zîmbi cu jumătate de gură și cercetă eticheta de pe sticla cu formă ciudată. Își încreți fruntea, apoi se lumină la față și luînd paharul înghiți lichidul cu miros de smochină.

— Mult, în orice caz, spuse el după ce se șterse la gură, dar asta vom vedea mai pe urmă. Sper că n-ai plasat încă valuta confiscată de la Miclea...

— Se mai găsește cîte ceva, răspunse sibilinic Scorțea, rîzînd cine știe de ce cu gura pînă la urechi, arătîndu-și dantura îmbrăcată în aur.

— Uite ce e, Scorțea, zise Patulea cu o voce sigură, de om de afaceri. Te-ai organizat bine, recunosc. Ești un șef, dar asta mai poate ține o lună, două: pînă la urmă tot ai să cazi, chiar dacă eu mă fac că nu te cunosc... Dacă nu te lichidează poliția, te va lichida un alt Scorțea, mai deștept ca tine și mai bine organizat. O să apară și din ăștia... Miza pe care ți-o ofer eu e cu mult mai mare... Și dacă ești de acord cu ea s-ar putea s-o mai ții încă un an, doi, pînă se vor aranja într-un fel lucrurile... Pe urmă o să-ți spun cînd e momentul să te retragi, să-ți cumperi o casă la țară și să crești găini...

Scorțea rîse din nou, dar ochii lui cu sprîncene groase îl urmăreau atent, neștiind încă unde vrea să ajungă ajutorul de comisar cu miza de care îi vorbise.

— Domnule Patulea, pe cuvînt dacă înțeleg ceva...

Patulea își turnă vin în pahar, bău în înghițituri mărunte și continuă:

— Trebuie să dai activității dumitale un sens, o consistență, un scop, dacă vrei. Știu că ai o armată de oameni, că-i plătești bine: în fond ai de unde, nu-ți plîng de milă... Dar ca să poți supraviețui și să te încadrezi termenului pe care ți l-am dat, trebuie să cheltui o parte din bani; o parte bună, în scopuri mai înalte. Cu alte cuvinte, domnule Scorțea, în loc de cincizeci de oameni, eu vreau să ai de partea dumitale cîteva mii. Iar acești oameni, la un semnal, să facă ce vrei, ce dorești, la nevoie să pună mîna pe arme și să te urmeze ca pe un profet.

Fața lui Scorțea deveni dintr-o dată rigidă, palidă: intuia propunerea lui Patulea, fără să o înțeleagă încă prea bine. Sensurile ei începeau însă să-i hrănească orgoliul. Se și vedea într-o postură aparte, de profet, dar un profet de tip special, cu puteri discreționare, conducînd, nu din beciuri găunoase și camere înțesate cu miros de băutură și de fum, ci liber, în văzul lumii și apărat de lume. Chipul îi deveni din nou zîmbitor, semn că visul de o clipă se topise și că suspiciunea și curiozitatea încercau să-l macine din nou.

— Uite despre ce-i vorba, domnule Scorțea, continuă Patulea, apropiindu-se și mai mult de fața celuilalt.

Pe măsură ce Patulea povestea, Scorțea trecea de la o stare la alta, de la incertitudine la convingeri precise, capul lui mereu pus la contribuție alimentîndu-se cu vorbele subcomisarului și scoțînd din el scheme ale unor planuri de acțiune gata de pus în practică. Mîna lui zăbovi o clipă în aer, apoi se așeză lăptoasă peste mîna lui Patulea și acesta, la atingerea aceea rece, avu o senzație de jenă și de cumplită amărăciune. O fracțiune de secundă avu sincera dorință de a pune mîna pe pistol și de a face ceea ce nu făcuse niciodată: să tragă, o dată, de

două ori, să își descarce întreg încărcătorul în gura aceea aurită care rîdea satisfăcută de tot ce el spusese acolo. Clipa de încordare trecu, dominată de alta, de calm, ca pînă la urmă și calmul să fie învins de dorința de a-i servi lui Roman o lecție, o altfel de lecție decît aceea pe care i-o administrase cu ani în urmă. Nu, n-avea de ce să-i pară rău că utiliza forța brutală împotriva unui alt fel de brutalitate, mai umană, dar primitivă și ea. Amenințărilor lui Roman le va răspunde printr-o altă amenințare, mai abilă și mai eficientă. Forței îi va răspunde prin forță, convingerilor fanatice prin fanatism dictat de dorința de a supraviețui și de a învinge, alături de toți cei ce voiau să supraviețuiască și să învingă grelele încercări. Asta era. Nu putea sta deoparte. În consecință nici nu trebuia să se gîndească prea mult la calitatea prietenilor, din moment ce prietenii erau de acord să fie cu el, de partea lui. Nu se mai gîndea că Scorțea e un simplu bandit, dacă banditul sărea în sprijinul lui. Pe urmă, pe urmă n-avea decît să se descotorosească de el; istoria n-a dat niciodată cîștig de cauză decît învingătorilor, indiferent de mijloacele prin care au ajuns să învingă.

16

În demisolul comisariatului, cele zece camere de arest provizoriu vuiau din nou. Patulea avusese dreptate. În mai puțin de o săptămînă rîvna agenților dăduse roade și cei eliberați de Roman — cu singura deosebire că acum erau cu mult mai mulți la număr — făcuseră cale

întoarsă în beciurile poliției. Revoltați la culme, deținuții urlau cît îi ținea gura, fără un motiv bine determinat. Regulamentul era respectat cu strictețe; mîncarea sărăcăcioasă, asemănătoare unei lături, era distribuită la timp, tinetele scoase la orele prescrise, interogatoriile se țineau lanț, iar cei găsiți vinovați erau urgent trimiși mai departe, cu dosar cu tot, Parchetului. Cu toate astea, vacarmul continua și avea un caracter voit politic. La început pe unul din hîrdaie cineva scrisese cu cretă: „Jos comuniștii", dar gardianul de pază luă inscripția drept o glumă și nu reacționă în nici un fel. Era pentru prima dată că niște arestați de drept comun aveau asemenea ieșiri. Nu fusese informat de acest incident nici Patulea, dar nici Roman. La nici o jumătate de oră, cele scrise pe butoi fuseseră preluate de deținuții din celulele alăturate și acum întreaga pivniță, unită într-un glas, striga aceeași lozincă.

Roman, aflat într-un interogatoriu, auzi gălăgia, dar nu-i dădu nici el o atenție aparte, mai ales că textul rostit își pierdea pînă în biroul lui sensul din pricina nenumăraților pereți și a coridoarelor întortocheate. Numai cînd deschise ușa ca să se îndrepte spre casă auzi clar ce anume strigau deținuții. Rămase o clipă locului ascultînd, apoi făcu agentului în subordine un semn și coborî scările. Exact în același timp, apăru pe ușă și Patulea, venit de „pe teren" și fără să se mai dezbrace alergă și el spre subsol. Cînd Roman deschise ușa de la coridorul unde se aflau arestații, în urechi îl loviră jignitoare cuvintele care, neîndoios, îi erau adresate lui. Nimeni în comisariat, în afara lui, nu era comunist și fără doar și poate că acest lucru îl aflaseră și deținuții.

La vederea lui Roman, oamenii din dosul gratiilor se retraseră grăbiți. Se mai auziră cîteva voci răzlețe, apoi încetară și ele. Roman era roșu la obraz de indignare.

Patulea făcu semn gardianului și acesta văzînd un tînăr obraznic care continua de unul singur să strige, îl lovi cu bastonul de cauciuc.

— De ce lovești? se auzi vocea tunătoare a lui Roman și gardianul așteptînd din partea lui Patulea un cuvînt de apărare se uită spre acesta, dar subcomisarul nici nu-l luă în seamă.

— Tu ce cauți aici? întrebă Roman pe un tînăr care își ținea sub braț cele cîteva ziare nevîndute. Îl văzuse în ziua cînd luase primul contact cu comisariatul, bătîndu-se la colțul străzii cu cîțiva huligani.

— S-au bătut, domnule Roman, unul dintre ei a fost dus la spital, explică Patulea.

— Dacă ne-am bătut de ce ne-ați ridicat numai pe noi?... Pe ceilalți de ce i-ați lăsat să fugă? întrebă tînărul revoltat. Nu vă convine că vindem presa oamenilor muncii, asta e! spuse tînărul ștergîndu-se cu mîna murdară la ochiul umflat și vînăt.

Primul impuls al lui Roman fu acela de a cere cheia și de a da tînărului drumul, dar se abținu.

— E adevărat că pe ceilalți nu i-ați arestat? întrebă el și Patulea, înainte de a răspunde, ridică impasibil din umeri.

— Am arestat ce-am putut prinde...

— Parcă-mi spuneai, domnule Patulea, că nu e bine să... În orice caz, ceva cu clasele sociale... se bîlbîi Roman, nemaiaducîndu-și aminte exact cele ce îi spusese subcomisarul cu cîteva zile înainte. Văd însă că încurci borcanele și dumneata... Și deoarece eu sînt mai mare aici, îmi voi permite în acest unic caz să-mi iau răspunderea personal, pentru eliberarea... Hai, mă, cară-te, spuse Roman tînărului, după ce, la cererea lui, gardianul deschisese cu o cheie mare ușa.

— Cine a mai fost arestat odată cu el? întrebă Roman.

Se auziră cîteva voci.

— Îi cunoşti, sînt de-ai tăi? se interesă Mihai uitîndu-se la tînărul abia eliberat.

— Da, ei sînt, uitaţi avem hîrtii, de la „Scînteia", că vindem acolo, spuse băiatul şi scoase din buzunar o hîrtie mototolită.

Fură eliberaţi încă patru tineri.

— Cine a mai fost arestat cu ocazia bătăii pentru ziare? întrebă încă o dată Roman, dar din dosul drugilor de metal nu se mai auzi nici o voce.

— Păcat, domnule Patulea, din spirit de dreptate, dacă ar fi fost vreunul, îl eliberam şi pe el... aşa...

— Domnule Roman, vreau să vă informez că în zadar vă adresaţi mie, nu eu am efectuat arestarea...

— Mă adresez dumitale ca unui subaltern şi nu ca autorului arestării. Şi dacă se poate, aş vrea ca ordinele mele de comisar şef să fie şi ordinele dumitale... dacă se poate... Ascultaţi, mă, derbedeilor... V-am dat o dată drumul ca un prost, a doua oară s-a terminat... Şi dacă vă mai aud pe unul că strigaţi „Jos comuniştii", aveţi de-a face cu mine... Cineva v-a pus la cale... E clar... Vreau să ştiţi că eu sînt comunist, că am fost închis, dar nu pentru potlogării... Şi unor potlogari nu le dau voie să murdărească cuvîntul de comunist!... Înţeles?

— Noi sîntem liberi să avem opinii, se oţărî un tinerel mai spălat.

Roman îşi aduse aminte după fotografia din dosar că tînărul era un abil hoţ de colecţii de mărci poştale.

— Ai dreptul la opinii cînd eşti liber... N-ai decît, atunci, să te duci să manifestezi împotriva comuniştilor dacă îţi dă mîna... Pînă atunci... gardian, la car-

ceră cu el... Dacă nu vă place mutra mea, n-aveți decît să operați în alte sectoare. Gardian!... Astăzi le suspenzi mîncarea, mai spuse Roman și grăbit urcă scările urmat de Patulea.

— Domnule Patulea, aș vrea să știu cine i-a instigat și dacă se poate să-mi explici de ce s-au ridicat tocmai împotriva comuniștilor și nu a liberalilor de exemplu...

— Nu știu, domnule comisar... Nu sînt nici comunist, nici liberal...

Roman ar fi vrut să-i dea lui Patulea un răspuns usturător, tocmai îi venise ceva pe limbă, dar își aduse aminte de Nicolae și de perdaful primit la sediul partidului. Își înghiți cuvintele odată cu saliva.

Vru să coboare, dar vorbele lui Patulea îi atraseră atenția și îi dovediră cît de cuminte fusese că se reținuse să-i arunce subcomisarului în obraz, exact ceea ce gîndise cu o clipă înainte.

— Îmi permit să constat, domnule comisar, că însăși prezența mea aici vă enervează...

— Greșești, Patulea, mă enervează al dracului prezența mea și... dar Roman, și de data asta refuză să-și ducă gîndul pînă la capăt.

În stradă îl aștepta Alexe.

Se urcă în față, lîngă șofer, și trînti portiera cu putere, încît în cabină se ridică un nor ușor de praf.

„E cătrănit șeful", își spuse Alexe și temător din cale afară că are să-l enerveze și mai mult, tăcu chitic.

Numai pe la jumătatea drumului, cînd Roman se uită în oglinda retrovizoare, observă că în spate se află o femeie.

Se întoarse brusc, speriat aproape și în primul moment voi să-și ducă mîna la pistol. Recunoscu însă fi-

gura femeii și rămase descumpănit, neștiind cum ajunsese ea acolo.

Se uită la Alexe, gata să-l înghită de furie, dar șoferul cu candoare și calm răspunse:

— Mi-ați spus să fac rost de Rosinanda... Era la școală, că m-am și mirat de ce mi-ați zis să mă duc la bibliotecă, spuse Alexe, bucuros că prezența tinerei, în sfîrșit, îl va îmbuna pe comisar.

Rosinanda, îmbrăcată într-un loden, cu vioara pe genunchi, se uita înainte fără să spună nimic. La început avusese impresia că este ridicată din pricina cine știe cărei porcării făcută de taică-său, apoi refuză acest argument — tatăl ei nu ieșise încă din închisoare — apoi îi fu pur și simplu frică, fără a mai căuta un motiv.

— De ce m-ați căutat, domnule Roman? întrebă fata și Roman nu răspunse, deoarece mașina tocmai oprise în fața casei.

Coborî, deschise portiera din spate ca să coboare Rosinanda, apoi se îndreptă cu ea spre poartă, ca și cum anume avusese nevoie de ea, s-o aducă acasă.

—Cînd să viu la dumneavoastră, tovarășe Roman? întrebă Alexe, dar Roman, în afară de un mormăit, nu-l onoră cu alt răspuns.

„El îmi spune s-o aduc și tot el e supărat", își zise Alexe și cătrănit demară cu o viteză așa de mare, încît, mașina, din pricina derapajului, aproape că se răsuci în loc.

— De ce mi-ați spus să vin, domnule Roman? întrebă fata oprită în fața porții, neștiind dacă trebuie să intre sau nu. S-a întîmplat ceva cu tata? V-am spus doar că nu mai am relații cu el și că de zece ani nu l-am văzut, cu toate că în răstimpul ăsta a mai ieșit de două ori din închisoare...

— Domnișoară, începu Roman, scărpinîndu-se cu o mînă la ceafă. Să fiu al dracului dacă deșteptul ăsta n-a înțeles totul pe dos, zise el arătînd cu capul spre mașina care tocmai trecea colțul. Eu am zis să-mi aducă o carte... Rosinanda... sau așa ceva... Nu? Trebuie să existe așa o carte, și el mi te-a adus pe dumneata... Acum, că ai venit, să intri... Ce zici?

— Eu aș zice, domnule Roman, că ar fi mai bine să merg acasă...

— Acum, dacă ai venit pînă aici, de ce să mergi acasă?

În curte apăru Pavel. Se uită la poartă și văzîndu-l pe Mihai cu o față căscă gura.

— Poftiți, poftiți, că tocmai vă așteptam, se fîstîci el. Am ciorbă de cartofi și Debrețini... fără nimic, fierți și cu sare și dacă nu vă miroase, ceapă... Că mi-a spus mie Mihai că are o vizită și...

— Las-o baltă, tată... Ce ți-am spus?... Nu ți-am spus nimic, o să creadă domnișoara că sau eu o mint sau dumneata o minți... Acum, domnișoară Rosinanda, alege și dumneata, ia din ce a spus fiecare ce-ți convine mai mult, zise Roman și o pofti să intre.

Pe la garduri își făcură apariția cîteva femei curioase și îndată vorbele se auziră aruncate peste uluci:

— Nu-i urîtă, tu...

— Ba-i chiar frumoasă... Are gura cam mare, dar...

— Lasă, doamnă Maria, că n-o are mai mare ca dumneata, că a dumitale se aude în fiecare zi pînă la Depou, se simți dator să se amestece Pavel, bucuros că în casa lor, în sfîrșit, intra o femeie.

Domnișoara Argintaru intră în camera din față și Roman rămase surprins că masa era pusă cu grijă. Lîngă farfuriile adînci se odihneau tacîmurile. Numai în dreptul farfuriei lui, Pavel își pusese lingura de lemn, în casă neexistînd decît două linguri de metal. Pînă și pîinea

neagră era tăiată felii, lucru rar, iar într-o sticlă aburea țuică fiartă.

Roman își simți fruntea umedă. Se uită la taică-său nemaiînțelegînd nimic și din sigur pe sine, cum era la început, deveni ca un școlar care a făcut și, căruia, la rîndu-i, i s-a făcut o farsă.

— Dragii mei, eu mai am puțină treabă la bucătărie, spuse Pavel și se retrase.

Rămas singur, cu fata, Roman o ajută să se dezbrace, apoi turnă țuică în pahare.

— Domnișoară, pe cuvînt, dacă am pus eu ceva la cale...

— Să știi, că nu era nevoie să mă luați pe sus, ca pe o hoață... Puteai să-mi spui și veneam singură. Nu așa, cu de-a sila, spuse ea, bînd țuica din pahar dintr-o înghițitură, după care se duse la bucătărie să-l ajute pe Pavel.

Singurul fericit dintre toți era Pavel. Mîncă grăbit, bău îndoit și după ce se șterse la gură cu dosul mîinii, își luă cufărașul și le spuse că are treabă la depou.

„Minte, își zise Roman, nu intră în tură decît dimineața" și drept confirmare îl văzu pe taică-său intrînd pe furiș la doamna Maria.

— Ajută-mă la vase, eu le spăl, dumneata le ștergi, spuse domnișoara Argintaru și Roman se supuse, fără să crîcnească, incapabil să se opună sau să lege măcar două cuvinte. Doar din cînd în cînd, în timp ce făcea drumul de la sobă la dulăpiorul de vase, trăgea cu coada ochiului spre picioarele ei subțiri.

Cînd ajunse pentru a nu știu cîta oară la bufet, Roman zări un petic de hîrtie și înțelese misterul pînă atunci nedezlegat. Era un bilet de la Alexe: „Tovarășe Pavel, fă masă mare că șeful mi-a dat ordin să-i aduc o fată".

— Îl împușc, își zise Roman, dar supărarea îi trecu repede și începu chiar să fluiere.

Din dosul gardului, Pavel și doamna Maria ascultau cîntecul pe două voci venit din bucătărie.

— A dat dumnezeu, Pavele.

— E învățătoare, șopti încet tatăl lui Mihai, cu teamă parcă să nu fie auzit din curtea vecină.

— Dar ceva avere are, Pavele, că femeia fără avere e ca găina fără pene...

— Noi, Mario dragă, sîntem comuniști, noi nu ținem la așa ceva, răspunse Pavel bățos.

— Lasă, că și comuniștii trebuie să mănînce...

— Asta-i drept, dar cu trei salarii, gîndește-te și tu... Of, numai de-ar fi bună de copii. Să-mi facă un regiment, să nici nu știu cum îi cheamă cînd i-oi chema la masă.

17

Rosinanda Argintaru se trezise de mai bine de o oră, dar cu toate astea nu voia să coboare din pat. Cu puiul de pernă sub cap, cu genunchii îndoiți și aduși — sub cele două pături, cu care se acoperea în loc de plapomă — pînă sub bărbie, se gîndea la ziua care trecuse. Acum era în vacanță — prima zi din vacanța de Crăciun — dar nu vacanța era aceea care o făcea să zăbovească atît de mult în pat. Nu știa cum să rînduiască toate amănuntele petrecute cu o zi în urmă și cu atît mai mult nu era capabilă să explice gestul lui Roman. Nici în clipa de față nu știa dacă Roman o invi-

tase, în felul lui copilăresc, sau prezența ei acolo era datorată unor încurcături, așa cum susținuse el sus și tare. De fapt nu se petrecuse nimic deosebit. Mîncase împreună cu el și cu tatăl lui, spălaseră vasele împreună, suportase privirile lui destul de curioase și seara, nemaiavînd ce vorbi, se duseseră la un spectacol la Trianon.

Domnișoara Argintaru, aducîndu-și aminte de teatru, luă de pe noptieră programul tipărit pe două foi și începu să citească zîmbind cu plăcere.

Dacă ai vre-un parapon,
Du-te azi la Trianon.
Căci actualul său spectacol
E un adevărat miracol,
Noi filme țin programul:
Spirite cu kilogramul.
Vreți și alte indiscreții?
Atunci iată interpreții:
Betty Boop e eroina,
Delicioasă bat-o vina . . .

Domnișoara Argintaru băgă programul sub pătură și fixă iar tavanul, încercînd să găsească pe albul pictat de muște explicația pentru tot ce trăise — și trăise intens și nu fără spaimă — cu o zi înainte.

„Tot ce se poate că n-a mai avut de-a face cu femeile", își zise ea aducîndu-și aminte cît de stîngaci îi atinsese el umărul. Nici nu știa dacă Roman o făcuse premeditat sau întîmplător, dar important era că o făcuse. Mai avusese de-a face cu bărbați. Nu voise ea, voiseră alții, apoi îi plăcuse și ei, pînă ce ajunsese la vîrsta să înțeleagă, cu ajutorul unei vecine, că dacă o ține tot așa va ajunge în Crucea de piatră și încă rău de tot. Dacă nu era lipsită de minte, era cu desăvîrșire lipsită

de frumusețe, ori bărbații cînd se duc la femei nu dau banii pe minte ci pe altceva, și ea trebuia să-și folosească mintea, așa o sfătuise femeia. Intrase la filatura de bumbac, se calificase, apoi, împrietenindu-se cu o fată ambițioasă o urmase întocmai și se puse pe învățat. Cîntase de mică prin diferite birturi cu vioara ca să-și cîștige traiul și pentru că era singurul lucru pe care îl știa cu aproximație, își zise că n-ar strica să intre la școala de muzică de doi ani. Urmară ani de nopți nedormite pînă își termină școala normală. Era prea obosită ca să mai aibă timp de altele și mai ales de cele de care se ocupase înainte. Consideră că trecuse prin niște experiențe și nu-i părea rău. Crescută singură, fără mamă și cu un tată ajuns pe căi greșite socotea că ajunsese chiar bine. Ar fi vrut să-și găsească un prieten, dar pentru băieții din cartier se socotea prea aleasă, iar pentru domni, nu depășea stadiul de madamă de cartier. Și pe urmă își dădea singură seama că nu era prea frumoasă. Tocmai asta o surprinsese la Roman.

În drum spre casă, cînd ea îl întrebase direct ce-i place la ea, în cazul cînd într-adevăr putea să-i placă ceva, el răspunsese că „picioarele și gura ei mare", adică exact ceea ce credea că are mai urît.

Dădu păturile la o parte și se sculă. Se cercetă în oglindă; își țuguie buzele, se strîmbă cît putu mai urît cu putință, apoi rîse arătîndu-și dinții foarte frumoși. Uite, de dinți nu-i spusese nimic.

„Să știi că n-am nici o pretenție, dacă vrei poți să nu mai vii", îi spusese ea la plecare, dar acum ar fi dorit din toată inima să mai vie. Nu-și făcea visuri și nici nu-și făcea planuri în privința unor legături trainice, adică cu popă și biserică. Nu era aiurită. Întîlnise pentru prima dată în viața ei gingășie și se legase de ea ca înecatul de un pai. Și ar fi vrut să se înece, dacă

ar fi putut, în fiecare zi. Ochii mari, negri — mari pe măsura gurii — se fixară din nou în tavan și domnișoara Argintaru începu să numere urmele lăsate de muște alandala, dar mai ales în jurul becului.

Oricît ar fi vrut să-și umple capul cu altceva, gîndul se întorcea din nou la Roman care, după trei ani de pușcărie, mîngîiase prima femeie și această primă femeie fusese ea. N-o deranja că era comunist și nici că lucra la poliție și nu se supărase că n-avusese bani nici măcar să-i ofere o ciocolată. „Măi să fie al dracului!", își spuse ea și se așeză din nou în pat.

Își cuprinse picioarele cu brațele într-o îmbrățișare calmă, dar își dădu seama că de fapt dorea cealaltă îmbrățișare și se temu că după atîta vreme, furiile începutului să nu pună din nou stăpînire pe ea și din fată săracă dar cinstită, cum îi zicea lumea, să nu ajungă numai săracă.

Pe stradă se auzi o voce groasă anunțînd ceva la megafon.

Rosinanda Argintaru se îmbrăcă grăbită și cu o jenă străină ei pînă atunci, acoperi cu pătura cearceaful boțit, care mai păstra urme de miros bărbătesc.

Ieși la poartă. O mașină mică, de culoare neagră, care avea instalat deasupra ei un difuzor, două camioane, iar la urmă de tot cîteva căruțe încărcate cu brazi, apăruseră în colțul străzii.

— Doamne, ce s-o fi întîmplat? întrebă o vecină de-a domnișoarei Argintaru, ducîndu-și mîna la gură.

Numai cînd văzu lumea îngrămădită în jurul camionului, ca și cum s-ar fi vîndut ceva foarte ieftin, domnișoara Argintaru înțelese că pe strada lor, unde de obicei nu treceau decît căruțele cu lemne, se petrecea ceva. Explicația veni îndată cînd difuzorul începu să cîrîie din nou:

— Doamnelor și domnilor, un mic cadou de Crăciun din partea Societății Oastea domnului, prezidată de domnul Scorțea... Domnul Scorțea oferă de Crăciun familiilor nevoiașe și cu copii, îmbrăcăminte, încălțăminte și cîte un pom de Crăciun.

Din curți femeile ieșiră buluc și înaintea lor copiii aflați în vacanță.

Domnișoara Argintaru crezu o clipă că are vedenii. La o poartă apăruse un om și acel om semăna leit cu taică-său, cu toate că era mai gîrbovit de spate și mai îmbătrînit de ani. Nu, nu era nici o amăgire, el era, în carne și oase, fostul domn Argintaru, acum avînd un nume cu mult mai simplu: Oarcă.

Domnișoara Argintaru uită de camioane — de fapt încă erau departe de locul unde se afla ea — și strigă spre partea cealaltă a străzii, fără însă să se miște de lîngă poartă:

— Hei, tată, dumneata ești?

Oarcă privi spre locul unde se afla fata și după ce clipi de cîteva ori, răspunse, uitîndu-se însă nu la Rosinanda, ci la camionul împotmolit într-un șanț săpat din toamnă pentru pompa de apă și rămas așa. Îl acoperise zăpada și șoferul nu băgase de seamă. Lumea dădea o mînă de ajutor și Oarcă era atent tocmai la acest lucru.

— Am venit de ieri, zise el, simplu.

— Am primit scrisorile de la tine... De cînd ți-am devenit așa de dragă?

Oarcă ridică din umeri:

— Nu mi-ai devenit mai dragă; am zis să-ți scriu, să nu zică ăia că eu mă liberez și n-am pe nimeni... Nu-ți fie teamă, nu-ți cad pe cap... Am auzit c-ai făcut școală...

— Pot lua și tovarășii, se auzi vocea de la difuzor, sunînd de data asta destul de ironic.

Rosinanda, la răspunsul tatălui ei, trecu drumul și se opri în fața omului de la care moștenise și picioarele și gura mare. Numai ochii nu erau ai lui. Ai lui Oarcă erau mici, cu vinișoare roșii și n-aveau pic de astîmpăr.

— Dacă n-ai unde sta, poți dormi o noapte la mine, da nu mai mult, zise ea cu gîndul la bucuria de care se despărțise în clipa cînd coborîse din pat.

Oarcă se uită atent la fată, o măsură din cap pînă în picioare și în privirile lui se cuibări tristețea.

— Ți-am făcut mult rău, măi fată...

— S-o crezi mata... La cine stai?

— La nea Gușică, o zi două, în gazdă...

— Din cadourile domnului Scorțea pot lua și tovarășii, se auzi de data asta și mai distinct vocea de la difuzor

— Tu ce ești, mă Oarcă, tovarăș sau domn? întrebă un bărbat sprijinit în cîrjă și cu spatele rezemat de gard.

— Hoț, mă, dar nu sînt așa de mare ca ăștia, spuse el și se îndreptă spre camion.

Lumea era parcă nebună. Strada gemea de oameni și cei care luaseră o dată din darurile domnului Scorțea se îmbulzeau din nou. Începu bătaia, apoi strigătele, apoi ocările celor care erau îndepărtați să nu primească porție dublă. Oarcă luă un pantalon și o pereche de izmene, iar domnișoara Argintaru dînd zdrăvan din coate luă și ea o pereche de bocanci bărbătești și un brad. Bocancii nu-i plăceau, n-avea ce face cu ei, dar pomul verde o bucură peste măsură.

— Săru mîna, domnule, săru mîna, striga o femeie care alerga după mașina neagră pe care era instalat difuzorul, încercînd din mers să sărute mîna omului care se gîndise și la ea.

Pe fața femeii curgeau lacrimi de recunoștință și cu toate că de două ori era să ajungă cu un picior sub roată, nu se lăsă bătută pînă nu apucă mîna în care era ținut microfonul sărutînd-o cu evlavie, după care, făcînd un pas în lături, îngenunchie și făcu cîteva mătănii adînci. Genunchii femeii lăsară urme apoase în zăpada topită.

— Să vă dea dumnezeu sănătate că v-ați gîndit și la noi, murmură un bătrîn.

— Pot lua și tovarășii, continuă vocea. Comuniștii numai izmene... Doamnelor și domnilor, președintele Scorțea vă urează sărbători fericite!

— Cine-o fi Scorțea, mă Oarcă? întrebă același bătrîn, acum înarmat cu două perechi de bocanci și o pereche de izmene pe care le ținea pe după gît ca pe un fular.

Oarcă, preocupat să-și schimbe pantofii cu bocancii pe care îi dăduse Rosinanda, nu răspunse.

— Ăștia comuniști, mă Achime, nu sărăntocii tăi, spuse un bătrînel fălindu-se cu paltonul mult prea larg pentru statura lui puțină, adresîndu-se unui bărbat voinic și cine știe de ce mofluz, cu toate că luase și el o pereche de bocanci.

— Băga-te-aș unde știu eu, linge-blide! răspunse Achim și supărat intră în curte, trîntind poarta cu toate puterile.

— Și ce-ai de gînd, tată, să faci, dacă ai venit? întrebă Rosinanda, din cauza frigului săltîndu-și greutatea cînd pe un picior cînd pe celălalt.

— Deocamdată descarc la Obor... p'ormă oi vedea... Țara asta e mare... Dar de furat să știi, nu mai fur...

— Ai mai zis dumneata...

Oarcă își aduse aminte că într-adevăr mai zisese. Ridică din umeri.

— Ți-am adus de la Aiud niște chiloți... Am vrut să-i dau doamnei Gușică, dar nu-i intră nici o bucă în ei, zise Oarcă și scoase din buzunar un pachețel în care se vedea ceva de culoare roz.

— Dă-i altcuiva, tată, mai spuse Rosinanda și porni spre casă. La cîțiva pași se opri însă și zise: Îți mulțumesc că mi-ai dat numele de Rosinanda, îmi poartă noroc!...

— Eram beat și unul acolo... a zis, și eu...

Dar domnișoara Argintaru era pe partea cealaltă a drumului. N-o interesa cum au ajuns să-i dea un asemenea nume. Era mulțumită că-l avea.

18

Noaptea, Galeriile Lafayette fuseseră literalmente golite de peste douăzeci de oameni înarmați, iar numai la o oră întreaga Mandravelă se bucurase de darurile domnului Scorțea. Nici nu se împărțise încă ultima pereche de bocanci și agenții îi aduseră lui Roman la cunoștință tot ce se întîmplase acolo. Înainte de a coborî în stradă, telefonul sunase de cîteva ori, dar Mihai, fiind sigur că nu putea fi căutat decît de Nicolae, preferă să nu răspundă. Era convins că aflase și el despre furt și despre împărțirea hainelor și Roman voia să evite o discuție în care toate fulgerele aveau să se îndrepte din nou aspura lui. „Îi e ușor să critice", își spuse Mihai, în timp ce se urca în mașină.

Îi spuse lui Alexe unde să-l ducă și căzu pe gînduri. Făcuse rost de două camioane de la administrația Gale-

riilor și trimisese cîțiva agenți să strîngă lucrurile împărțile de Scorțea. Știa ce-l așteaptă și de furie, auzi și Alexe, cum dinții îi trosniră din pricina încleștării.

Încă de la manifestația făcută de deținuți în subsolul Comisariatului, Roman intuise că cineva intervenise, cineva dintre oamenii lui și la fel de sigur era că și împărțirea hainelor într-un cartier de oameni săraci nu era un simplu act de binefacere. Îi explicase lui Nicolae că nu-i era ușor să lucreze cu agenți lipsiți de devotament și cu un subcomisar, aparent corect, atent chiar, dar în mod logic profund ostil. Ca să se debaraseze de ei avea nevoie de argumente palpabile, ori motive întemeiate nici Patulea și nici agenții săi nu-i ofereau. Se achitau cu conștiinciozitate de sarcinile primite, chiar cu un anumit zel, dar nu-i putea urmări pe fiecare în parte să vadă cum acționează și mai ales ce discută cu rețeaua largă de informatori cu care aveau de-a face. Aparent totul decurgea normal, dar din puțina lui experiență, își dădea seama că de fapt el singur reprezenta o tabără, ceilalți, la un loc, alta. Îi sugerase lui Nicolae că ar fi cazul să-i schimbe, dar Nicolae îi rîsese în nas și îl făcuse să-și aducă aminte de situația politică în care se aflau, situație care nu permitea decît o colaborare bazată pe încredere, atît cît se putea, și nimic mai mult. „Uite unde duce încrederea", își mărturisi Roman cuprins de furie. Era sigur că ideea era plină de tîlc. Scorțea fura, n-avea obiceiul să împartă ce fură și nimeni nu-și aducea aminte să fi făcut vreun act cît de mic de binefacere.

Ar fi vrut să discute cu cineva toate aceste lipsuri, dar n-avea cu cine. Nu se putea duce pentru fiecare fleac la Nicolae și chiar dacă s-ar fi dus, mai mult ca sigur că i-ar fi dat dreptate, dar cu asta discuția s-ar fi încheiat. Nici el nu-l putea ajuta mai mult. „Ajută-te, de-aia te-am pus acolo, găsește soluții", îi spusese odată și se convin-

sese într-adevăr că altceva n-avea de făcut. Ar fi vrut să-i mărturisească gîndurile lui Alexe, dar șoferul, de la încurcătura cu Rosinanda, făcea pe supăratul. „Am fost pus aici să fiu șofer, nu pentru altceva", îi spusese Alexe cu o zi în urmă și bosumflat își vedea de condusul lui. O clipă Roman se gîndi că Patulea ar fi amestecat în toată această afacere, dar pînă la urmă refuză să creadă.

Îi părea rău că după perdaful tras de Nicolae nu găsise timp să vorbească cu Patulea, să-i spună deschis că greșise dîndu-i de înțeles că îi despărțea o prăpastie fără fund. N-o făcuse la început din convingere, apoi, după ce trecuseră cîteva zile, din jenă, ca pînă la urmă să renunțe definitiv, zicîndu-și că doar n-o să-și ceară scuze unui om pe care în adîncul inimii îl ura sincer. Cu toate astea, în momentele de calm, îi dădea dreptate lui Nicolae. Nu se putea munci suspectînd pe fiecare om care nu era comunist și, mai ales, în situația în care se afla, nu putea să lucreze de unul singur. „Ăștia-s oamenii, cu ăștia trebuie să lucrezi", 'tu-le mama lor, își zise Roman și se uită cu coada ochiului spre Alexe.

Șoferul, cu mîinile strînse pe volan, își vedea însă de condus, tras cît mai mult spre stînga, lîngă portieră, ca între el și Roman să existe un spațiu liber cît mai mare.

Roman își scoase tabachera și își aprinse o jumătate de țigară. În ultima vreme își făcuse obiceiul ca în timpul liber să-și răsucească țigările și să le taie cu lama în două. De cîteva ori își vărsase tot tutunul în mașină. Se adaptase noilor condiții. O jumătate de țigară era suficientă pentru un drum, oricît ar fi fost el de lung, mai ales că de la o jumătate de țigară nu se făcea în mașină fum decît pe jumătate, adică exact atît cît să nu-l facă pe Alexe să tușească. Acum îi părea rău că-și tăiase țigările.

Se foi pe banchetă, apoi plictisit că mașina mergea încet pe drumul lunecos, privi afară.

Ningea din nou cu fulgi mari, lăptoși. Lumea pestriță își vedea grăbită de treburi, iar din coșurile caselor fumul se împrăștia alandala: presiune atmosferică coborîtă, cel puțin așa îi explicase cineva în închisoare și el n-avea nici un motiv să nu creadă.

Roman aruncă capătul de țigară în scrumiera făcută de Alexe (o cutie mică de conserve, lustruită cu șmirghel) și își întinse picioarele...

— Deștept Scorțea ăsta, zise dintr-o dată Alexe, nemaiputînd suporta nici el tăcerea.

Roman se bucură că șoferului îi trecuse supărarea și ca să întrețină conversația întrebă cît mai rapid cu putință.

— De ce crezi tu, mă Alexe, că au făcut asta?

— Simplu, din bunătate sufletească... Îmbraci un cartier sărac și venim noi comuniștii să-l dezbrăcăm. Bine cusută...

Deci și Alexe gîndea la fel și faptul ăsta îl bucură pe Roman.

— Da ce crezi, mă Alexe, că numai noi sîntem deștepți, tu și cu mine?

Cînd ajunseră la capătul unei străzi, se auziră vociferări și Roman nu se îndoi de motivul lor.

După nici două sute de metri, mașina ocoli din nou o stradă. Gălăgia și animația ca și înjurăturile de aici veneau. Roman coborî și se îndreptă spre primul camion. Cîțiva agenți se luptau cu o femeie care nu voia în ruptul capului să lase din mînă paltonul, un palton de copil. O fetiță de vreo zece ani se ținea de fusta mamei, iar cu cealaltă trăgea și ea de palton: cu siguranță că paltonul fusese al ei...

— Domnule comisar, ce facem cu nenorociții ăștia? întrebă un agent, dar Roman parcă își pierduse graiul. Stătea locului ca o stană de piatră, privind la spectacolul din fața lui. Îl cuprinse o imensă rușine.

Văzînd că cel numit comisar nu se amestecă, femeia trase de palton cu putere, puse stăpînire pe el, apoi, ca ieșită din minți, începu să-l lovească pe agent peste cap. Oamenii începură să prindă curaj. Din spatele porților zăvorîte pînă atunci, ca agenții să nu poată intra în curți, își făcură apariția mai multe femei și bărbați. Un agent fu trîntit la pămînt, iar o femeie înfuriată lovi în el cu piciorul. În aer plesni o împușcătură și cei ieșiți din curți făcură cale întoarsă, lăsînd pe terenul de bătaie hainele furate din camion.

— Mihai, a venit un domn și ne-a dat haine și acum ăștia ni le iau.

Era domnișoara Argintaru, dar Roman, încă perplex, nu putu scoate o vorbă.

— Tovarășe Roman, păi ăștia dacă stăm așa, ne omoară, spuse Alexe și de-abia în clipa acea comisarul tresări.

Se apropie de locul unde o altă femeie trăgea cu furie de o pereche de izmene, în timp ce alta voia să lovească un agent cu un arac smuls din grădină. Dintr-o îmbrîncitură, Roman dădu femeia la o parte și agentul îi smulse obiectul disputei, o bluză.

— Nu v-ar răbda dumnezeu, de golani și anticriști, murmură femeia cu aracul.

— Tu Mihai, chiar tu? auzi Roman undeva în dreapta o voce cunoscută, dar nu mai avu timp să se întoarcă. O pătlăgea murată, cu miros încins, îi atinse fața și pentru o clipă fu orbit.

Se auzi o altă împușcătură.

— Să nu mai tragă nimeni, strigă Roman înfuriat. Se

îndreptă spre agentul care de frică trăsese un glonte în sus...

— Cine ți-a dat ordin să tragi? întrebă Roman...

— Domnule comisar, eu...

— Trei zile arest și retrogradare, și Roman, cu furie, smulse pistolul din mîna agentului.

— Tot pe ăia săraci îi dezbrăcați, fire-ați ai dracului să fiți, auzi Roman și cînd se întoarse o văzu lîngă el pe doamna Maria, vecina lui de casă.

— Cum ai ajuns aici, doamnă Maria?

Nu ajunse să-și ducă gîndul pînă la capăt...

— Am să te spun lui tactu, mă Mihai, ce faci cu oamenii... Că în loc să ne lași să luăm și noi, te porți ca un dușman, spuse ea, și dînd din mîini se îndepărtă...

— Domnule comisar, unii s-au ascuns prin case... Ce facem?...

— Percheziție, sună sec, ordinul lui Roman...

Din capătul celălalt al străzii mai sosiră cîțiva agenți încărcați de haine. Aruncară îmbrăcămintea în camion și intrară prin curți.

Oamenii se resemnară. Mulți dintre ei văzînd pe noii polițiști aduseră singuri „cadourile" primite...

— Ia-l ca amintire, auzi Roman și cînd se răsuci spre stînga văzu lîngă el un brad, gătit la vîrf cu panglici și pe ramuri purtînd încă urmele de bomboane.

Era domnișoara Argintaru.

Roman își mușcă buzele și tăcu. O altă femeie își descălță bocancii în văzul lumii, îi aruncă la picioarele lui și mîndră se îndreptă desculță spre casă.

— Săturați-vă! mai strigă ea, de la poartă, izbucnind în lacrimi.

Primul camion fu încărcat vîrf și porni greoi scîrțiind din arcuri. Roman strigă către șofer să meargă la Gale-

riile La Fayette și scuturîndu-și picioarele de zăpadă se îndreptă transpirat spre gardul unei curți. Își scoase șapca și cu mîna se șterse pe frunte. În fața lui se opri un om și Roman, la început nu-l recunoscu. Numai cînd se uită a doua oară, un zîmbet îi înflori pe buze.

— Ce faci, Oarcă?

Oarcă se uită la Roman, rece, dușmănos, și voi să treacă mai departe.

— Nu așa rău ca dumneavoastră...

Mîna lui Roman întinsă prietenește rămase nestrînsă și Mihai și-o retrase încet, cu vădită jenă...

— Ce-i mă, sau...

— În închisoare parcă ziceai că săracii sînt talpa țării și așa și pe dincolo și acum... Văd că tot pe ei îi jupuiți... De, tu te-ai ajuns, ăștialalți, dumnezeu cu mila și biciul pe ei...

— N-am timp și nici chef să-ți explic, Oarcă...

— Ce să-mi explicați? Se vede cu ochiul liber...

Oarcă își desfăcu cu migală șireturile de la bocanci, apoi îi scoase încet și calm îi aruncă în camionul ajuns aproape de el...

— Adu-mi, te rog, doamnă Gușică, pantofii mei de lux, zise Oarcă în bătaie de joc și femeia aflată în spatele porții se îndreptă spre casă.

— Hai cu mine, Oarcă, spuse Roman, vreau să stăm de vorbă, îi propuse Roman pe un ton prietenesc, dar fostul pușcăriaș scuipă lîngă picioarele lui cu o tehnică nemaipomenită și dădu din cap.

— Am avut de-a face destul cu sticleții, îmi ajunge, răspunse el și luînd pantofii scîlciați și rupți din mîna doamnei Gușică, începu să se încalțe...

— Ia-l, spuse Roman răspicat unui agent, și Oarcă se simți înșfăcat de umeri și tîrît spre mașină...

Din partea cealaltă a drumului, se îndreptă alergînd spre Oarcă domnișoara Argintaru. Dar înainte de a ajunge la Oarcă, acesta fu urcat în mașină și camionul porni spre capătul străzii...

— Mihai, mai putu să zică ea, înghițind de spaimă în gol.

— Acum cîteva zile spuneai că nu mai vrei să ai de-a face cu el, i-o reteză scurt Mihai și urcîndu-se în mașină porni și el în urma camionului.

19

Ușile grele de metal de la depozitele Galeriilor La Fayette se dădură în lături scîrțiind, făcînd loc camioanelor cu îmbrăcăminte. În urma inventarului făcut pe loc, se constată că din mărfurile furate nu lipseau decît vreo sută cincizeci de perechi de chiloți de damă, opt perechi de bocanci, optzeci de perechi de izmene bărbătești și zece paltoane de copii. Roman semnă procesul verbal și în timp ce președintele consiliului de administrație îi mulțumea călduros „pentru gestul unic în istoria furturilor de la acest magazin", de a se înapoia lucrurile „înstrăinate ilegal", Roman își suflă nasul zgomotos. Nu mai așteptă sfîrșitul alocuțiunii cu fraze alese și ieși. Afară, lîngă Buick, îl aștepta Miclovan. Roman se miră că șeful brigăzii anti-gang era acolo.

— Te felicit, domnule comisar, îi spuse Miclovan și Roman crezînd că felicitarea era serioasă și sinceră, că la mijloc nu era o glumă, își scoase încet mîna din buzunar, fiind convins că după cuvintele lui Miclovan va

urma acea strîngere de mînă firească în asemena ocazii. Miclovan însă nu numai că nu-şi scoase mîna din buzunar, ci, cu o oarecare ostentaţie, o îndesă şi mai mult.

— Văd că vă interesează activitatea mea, domnule Miclovan, spuse Roman. E pentru a patra oară cînd, întîmplător sau nu, sînteţi de faţă exact unde mă aflu şi eu.

Miclovan rîse, arătîndu-şi dantura albă, îşi scoase din buzunar ţigările şi, aprinzîndu-şi o regală, se uită pe sub borul pălăriei la Roman.

— Întîmplător, domnule comisar, cu totul întîmplător... Nici n-aş fi trecut pe aici dacă n-ar fi fost cazul să vă felicit pentru imensa popularitate pe care v-aţi dobîndit-o pe ziua de azi. În istoria Mandravelei veţi rămîne un personaj de seamă, cu toate că în locul dumitale aş face tot ce mi-ar sta în putinţă să nu mai trec pe-acolo...

— Mi-am făcut datoria, domnule Miclovan...

— Cu succes şi mai ales cu sîrg...

— Ce vreţi să spuneţi?

— Nimic deosebit, atîta doar că ar trebui să-ţi cunoşti mai bine colaboratorii şi, ce-i mai important, să nu te întorci noaptea prea tîrziu cu damele, într-un cartier unde de azi înainte Scorţea va fi adevăratul stăpîn...

Roman se încruntă. Dacă pînă atunci Miclovan zîmbise — deci cuvintele lui puteau fi interpretate în orice fel — ultimele fraze le rostise grav şi Mihai nu se îndoi nici o clipă că şeful Brigăzii anti-gang nu îi vorbise în glumă. Voi să-i spună că e treaba lui ce face şi că nu trebuie să dea socoteală nimănui, dar în locul vorbelor tăioase se pomeni zicînd cu totul altceva.

— Vă sînt recunoscător, domnule Miclovan...

— Nu acum... Cînd vei ajunge ministru, să nu uiţi că Miclovan ţi-a dat un sfat, zise el zîmbind din nou şi,

aruncînd ţigara, se uită cîteva clipe la jarul care se stingea, topind în jurul lui zăpada.

— Dacă voi ajunge ministru am să-mi aduc aminte, intră Roman în joc rîzînd cu poftă.

— Dumneata glumeşti, dar eu am vorbit serios... Nasul meu, domnule Roman, nasul meu, mai zise Miclovan şi cu mîinile în buzunar se urcă în maşină.

Roman rămase o clipă pe gînduri uitîndu-se după broasca pe patru roţi a lui Miclovan, dar aducîndu-şi aminte de ceva, se îndreptă spre grupul de gardieni care îl aşteptau în holul magazinului. Îl văzu şi pe Oarcă şi apucîndu-l de braţ, nu fără o anumită brutalitate, îi zise agentului căruia i-l dăduse în pază:

— El vine cu mine.

Roman aproape îl tîrî pe Oarcă pînă la maşina lui, dar Alexe lipsea. Roman claxonă de cîteva ori. Şoferul nu veni. Se plimba nervos cu mîinile în buzunare, fără măcar să ia aminte la sunetul claxonului, pe trotuarul din dreapta al străzii.

Roman coborî.

— Ce te-a apucat? N-ai auzit că te chem?

— Nu mai merg cu dumneavoastră. Eu, dacă aşa stau lucrurile... Să dezbrăcăm oamenii în toiul iernii... oameni săraci pentru care...

Roman nu-l lăsă să termine...

— Urcă în maşină că altfel te cîrpesc de nu te vezi! Şi tu-mi dai lecţii?

Roman îi împinse din spate şi Alexe, cu greutate, se urni din loc şi se urcă la volan. Cînd ajunseră în faţa unui birt, în apropierea casei lui Roman, comisarul îi spuse lui Alexe să oprească.

— Haideţi să bem o ţuică...

— Eu nu beau, spuse Alexe, cu fruntea aplecată pe volan...

— Atunci du-te învîrtindu-te și dimineață la șapte să vii la mine și să-mi raportezi că te-ai purtat ca un mucos sentimental.

— Asta s-o crezi dumneata c-am să spun...

— Atunci cel puțin rumegă.

Crîșma în care intrase Roman cu Oarcă n-avea decît o singură încăpere, afumată, și patru mese. Mirosea a oțet și vin, a resturi de mîncare. Înăuntru era mai frig ca afară.

— Dă-i drumul, spuse Roman și după ce se așeză la masă, îl trase pe Oarcă de mînecă să se așeze și el. Hai zi-i că m-am purtat ca un stăpîn, că m-am ajuns, că tot ce ți-am spus în închisoare nu erau decît simple minciuni și că de cînd m-am născut n-am visat altceva decît să fiu comisar, ca să iau șapte piei de pe oamenii săraci.

— Judec cum judecă oamenii, spuse Oarcă șoptit, fără să se uite la Roman.

— Judecată de găinar, Oarcă, filozofie de găinar... Poate crezi că mi-a făcut plăcere... Hoția e hoție, indiferent cine e păgubitul și cine se bucură de furt... Măcar atîta lucru trebuia să știi ca hoț cu pretenții...

Oarcă își scoase din buzunar o țigară. Și-o aprinse. Patronul, un bărbat burtos, cu mustața căzută pe oală, legat la mijloc cu un șorț cîndva alb, acum mai mult cenușiu și cu marginile umede, le aduse o sticlă cu vin și două pahare.

— Pentru asta m-ai arestat, ca să-mi ții încă o lecție?

— Nu te-a arestat nimeni, Oarcă... Și nu te-aș fi adus dacă n-aș avea nevoie de tine... Și dacă un om ajuns — Roman sublinie ultimul cuvînt în bătaie de joc — are nevoie de unul ca tine, înseamnă că *omul ajuns* n-are pe nimeni în jurul lui, că e singur și, ca să-ți fac și mai mare plăcere, neputincios... Și nu fă pe prostul cu

mine, că nu-ți merge... La închisoare erai mai sprinten la minte...

— Poate, dar atunci nu erai comisar... Și dacă îmi aduc bine aminte, nici nu-i iubeai prea tare...

— Și nici tu pe criminali... dacă nu mă-nșală memoria, aveai o vorbă: „Eu sînt un hoț cinstit".

Roman duse paharul la gură și bău vinul de o culoare incertă din cîteva înghițituri. Îi făcu semn lui Oarcă, dar acesta nu se atinse de pahar...

— Știi că ieri banda lui Scorțea a omorît trei oameni? Scorțea, prietenul săracilor...

— Nu lucrez pentru el, răspunse Oarcă.

— Ai să lucrezi, mîine, poimîine ai să tragi poate în mine... Să nu te mire... Voi, ăștialalți, aveați... cum dracu-i zicea... da... onoarea voastră... El nu; ucide... Nu te miri că ți le spun, ție, toate astea?

— Ba mă mir...

— Miră-te, că și eu mă mir... dar n-am cui să i le spun...

Roman își mai turnă un pahar de vin. De data asta îl bău dintr-o dată. Mărul lui Adam nici măcar nu tresări...

— Mai ții minte cînd m-au scos de la specială și m-au dus la voi? N-am să uit niciodată paharul ăla cu apă și faptul că te-ai arătat mai om decît alții. Ăla de m-a schilodit luni de zile, lucrează acum cu mine și trebuie să-i strîng mîna în fiecare dimineață, să-i zîmbesc ca să nu creadă că, doamne ferește, îl urăsc, că am ceva cu el... Ideea cu hainele nu poate fi a lui Scorțea... Bag mîna în foc, dar culmea e că nici nu știu a cui poate fi... Vor să mă dea peste cap, asta-i... De fapt dacă nu strîngeam hainele, presa lor ar fi scris că pactizez cu hoții, numai ca să nu-mi jignesc clasa din care fac parte... Adică exact judecata ta și a mucosului ăla de

Alexe, pe lîngă care politica a trecut cum trece cîinele pe lîngă gard, lăsînd doar ici colo cîte-o urmă... Tu pricepi că sînt singur, că trebuie să scuip în mine şi tot eu să înghit? Bea, ce stai? Nu-ţi dau otravă.

Oarcă luă paharul, îşi clăti gura cu o înghiţitură şi scuipă vinul lîngă el.

— Poşircă, zise el, fără alt comentariu..

— Te-ai boierit...

— Niciodată n-am băut vin prost... Am mîncat prost, am dormit prost, dar vin prost... Şi să ştii că dacă m-ai adus aici ca să mă amestec în ciorba lui Scorţea m-ai adus de pomană...

— Nu te-am adus pentru asta... Te-am adus să-ţi spun că ţi-am cunoscut fata...

— În schimb ea nu vrea să mă cunoască...

— Din cîte mi-a povestit nici nu mă mir...

— Am fost tînăr, prost, am crezut că lumea e a mea şi că pot face cu ea ce vreau... Şi n-am făcut altceva decît să-mi bat joc de ea...

— Ea şi-a bătut joc de tine...

Oarcă nu răspunse. Se uită la paharul cu vin şi fără să-l mai guste îl bău într-un fel ciudat, turnînd lichidul direct în gura larg deschisă, fără să apropie paharul de buze. Îşi turnă şi al doilea pahar şi după ce-l bău în acelaşi fel, îi făcu semn patronului cu un gest şi acesta înţelese că e vorba de rom, şi nu de orice cantitate de rom, ci de o litră...

— Să ştii că n-am de gînd să te tîrăsc acasă... zise Roman, cînd văzu romul pe masă.

— Casă, murmură Oarcă şi scoase cu degetul gros bucata de dop din pahar... Ai fost cu ea la cinema... Mi-a spus doamna Guşică... S-a lăudat la tot cartierul...

— Şi azi era să-mi spargă capul...

— Spune drept, te-ai dus cu ea din milă față de mine, din obligație?...

— Ce importanță are..

— Are, că oricum, e fata mea, chiar dacă ea nu mă recunoaște drept tată...

— M-am dus c-am vrut să mă duc.

Oarcă își bău romul, de data asta încet, ca și cum ar fi băut ceva deosebit de ales...

— Din toate prostiile pe care mi le-ai spus acolo, și Oarcă arătă cu degetul în spate într-un loc nedefinit, am înțeles un singur lucru... Că am trăit cam de pomană... Și tot un lucru mi-am pus în cap... Odată ieșit... De-aia i-am și scris... Eu care nici nu prea știu să scriu.

Oarcă își răsuci o țigară din tutunul lui Roman. O lipi vreme îndelungată, dorind parcă în răstimp să-și adune gîndurile răvășite.

— Și ce te împiedică să te schimbi? întrebă Roman, intuind ce-și pusese în cap Oarcă.

Oarcă se ridică. Îl văzu pe Roman că scoate bani să plătească și fără să zică nimic, lăsă și el pe masă o sută de lei...

— Ai fost invitatul meu, spuse Roman...

— Asta ar însemna să te iert pentru ce-ai făcut astăzi...

Afară începu din nou să ningă. Fulgi mici, trecuți parcă prin ciur...

— Dacă o să am nevoie să-mi ții o lecție-politică zdravănă, care să-mi treacă fix pe lîngă urechi, unde te pot găsi?

— În sectorul ăsta nu-i decît un Comisariat... Sectorul doi Negru.

— Sectorul Negru... suflet negru... spuse încet Oarcă...

Cu mîinile în buzunare, călcînd prin stratul de zăpadă cu pantofii lui găuriți, legați cu sîrmă, Oarcă urcă strada. Cîtva timp, Roman se uită după el, dar Oarcă nu se întoarse.

20

Pensiunea doamnei Cujbă „Ca în familie" — cel puțin așa scria cu vopsea albă pe zidul cafeniu al clădirii — era găzduită de o casă cu un etaj, undeva la marginea Dudeștilor.

La etajul de sus se ajungea printr-o scară interioară, iar la subsol și parter se cobora pe alta, în directă legătură cu prima. Ambele scări treceau prin fața camerei doamnei Cujbă. Cînd fusese construită clădirea, cam prin anul 1928, scările erau dispuse altfel, ca și camerele, dar necesitățile unei pensiuni „serioase" o obligaseră pe madam Cujbă să ia măsuri de precauție. Oricine intra sau, mai ales, ieșea din casă, trebuia să se strecoare prin gangul îngust, să se frece, aproape, de ușa patroanei, o ușă cu geam în dosul căreia lumina electrică nu se stingea niciodată. În felul acesta, madam Cujbă putea ști la orice oră din zi și din noapte numărul exact al pensionarilor, aflați în casă, neexistînd aproape nici o posibilitate să fie trasă pe sfoară. La etaj, din cele trei camere inițiale, doamna Cujbă făcuse una singură, în care paturile suprapuse, în număr de douăzeci și patru, aveau saltele de paie, cearceafuri și cîte o pătură fiecare. Acesta era salonul „lux" și doamna Cujbă se lăuda cu el, nevoie mare, deosebita lui calitate fiind

— după cum spunea ea clienților vremelnici — că nu cunoscuse în viața lui urme de ploșnițe sau de alte gîngănii.

La parter locuia bărbatul doamnei Cujbă, paralizat de ambele picioare, de care madam Cujbă avea o grijă aproape maternă. Doamna Cujbă fusese în această casă femeie de serviciu, iar după moartea soției lui Cujbă, acesta o luase cu forme legale de nevastă. De atunci pentru ea, domnul Cujbă însemnase totul. El era acela care ținea registrul de evidență al locatarilor, doamna Cujbă neprea știind să scrie și să citească.

La subsol era un alt salon, tot cu paturi suprapuse, fără urmă de saltele și pături. În locul pernelor erau paie, cu teaca lucie și frumos mirositoare și ca gîngăniile să nu-și facă cuib nici aici, printre paie erau presărate din belșug tulpini de coada șoricelului și pelin. În salonul de „sus" prețul unui pat era de șaizeci de lei pe noapte, adică exact prețul unei pîini, în timp ce jos, la „comun", prețul era pe jumătate, pentru cei ce plăteau înainte, și egal cu cel de sus pentru clienții care își achitau datoria o dată la lună. Jos locuiau în majoritate olteni, veniți la București să facă avere. Cu toate că aveau bani și puteau plăti înainte, preferau să plătească lunar, avînd certa impresie că rulînd banii ce se cuveneau chiriei, timp de o lună de zile, cîștigul era de partea lor. În salonul de sus dormeau clienții aleși, care nu zăboveau mai mult de o noapte sau două, fapt pentru care doamna Cujbă nu făcea altceva decît să treacă cearșafurile boțite de pe un pat pe altul, avînd în inima ei credința că de fapt a pus altele, curate. Nu era un secret pentru nimeni că printre oaspeții de noapte care poposeau în salonul de sus, cei mai mulți dintre ei erau certați cu legea, dar pe doamna Cujbă n-o interesa legea de vreme ce nu avea pretenția ca pensionarii să se

legitimeze. Poate și din această cauză, salonul era plin pînă la refuz. Closetul era unul singur, în fundul curții: din scînduri și cu un Isus Cristos colorat, prins în pioneze, ca omul în timpul ușurării să aibă vreme să mediteze și asupra celor sufletești; la nevoie să se căiască de faptele rele și necugetate.

Oarcă cunoștea destul de bine acest loc și după ce se despărți de Roman, schimbînd un tramvai și mergînd cale de alte patru stații pe jos — tramvaiele nu circulau decît pînă la ora douăzeci și unu — ajunse la pensiunea doamnei Cujbă.

Doamna Cujbă, îndată ce auzi cele trei bătăi în poartă, ieși în gang și își propti capul în rama despărțiturii înguste, să vadă cu cine are de-a face la ora aceea, destul de tîrzie pentru vreme de război. Scuipă sămînța de bostan din gură cu o iuțeală fantastică, aruncă între dinții măcinați alta și deschise zîmbind larg. Oarcă era un client vechi și om de onoare. Niciodată nu-i făcuse probleme cu chiria și, ce era mai important, îi trimisese destui clienți, așa că paturile din salonul de sus, prin bunăvoința lui, rar fuseseră în suferință. Păcat că Oarcă era mai mult închis decît liber, fapt pentru care doamna Cujbă nu prea beneficiase de bunele lui intenții.

— Săru' mîna, madam Cujbă, ce mai faceți, ce mai face domnul Cujbă, cum vă merg afacerile? întrebă Oarcă, punînd dintr-o dată trei întrebări, ca femeia să aleagă pe cea care i-ar fi convenit mai mult.

— Dragă domnule Oarcă, de patru ani, adică de atunci de cînd mata ai intrat să-ți faci iar stagiul, am intrat și eu la menopauză și am în trup și cap niște chestii și vise, ca să nu zic de nervi; Lică, săracu, umblă cu căruciorul, cu toate că afacerile merg, că eu sînt zi și noapte la post, răspunse madam Cujbă la toate trei întrebările deodată, ca să nu rămînă datoare cu nimic. „Rămîneți

peste noapte sau în trecere", mai întrebă ea și rîse larg din buzele groase și umede, cînd văzu că Oarcă scoate din buzunar un pachet de țigări americane.

Cadourile celor întorși după o lungă absență îi făceau doamnei Cujbă o plăcere deosebită, ele fiind nu numai un gest de afecțiune pentru patroană, din partea statornicului prieten al casei, dar, după valoarea lor, și un semn grăitor despre starea buzunarelor celui care îi trecea pragul. Doamna Cujbă adora țigările, mai ales la cafea, și de cînd contrabanda pusese în vînzare țigări tari, cu o cămilă lucioasă pe pachet, le primea cu o deosebită plăcere, avînd destui clienți cărora să le revîndă surplusul.

— Cum a fost la dos, domnu Oarcă, dumneata ești un om fin, sper că n-ați avut păduchi, că numai ieri am schimbat cearceafurile și știi că la mine e ca lacrima...

— N-am dus-o chiar așa prost, doamnă Cujbă, spuse Oarcă, urmînd-o pe femeia a cărei lățime în șolduri nu i-ar fi permis nimănui să meargă pe coridorul îngust alături de ea. S-au schimbat și închisorile: oameni subțiri, politici, că de, doamnă Cujbă, evenimentele ne-au aruncat și pe noi în politică... Se primeau pachete și dacă vrei să știi ți-am adus de acolo și o ciocolată, dar în gară am adormit lîngă o sobă și toată s-a topit...

— Era de calitate, de-aia s-a topit, spuse doamna Cujbă cu părere de rău și se strecură în cămăruța ei în care se vedeau pe pereți nenumărate chipuri de sfinți. Într-un colț, o candelă fumega ușor.

— Gogulete e pe-aici? se interesă Oarcă. Doamna Cujbă se întristă — lucru ce se citi pe întreaga ei figură.

— A decăzut, domnu Oarcă... Nu-i prea merg treburile... De o lună de zile e a patra oară cînd schimbă „luxul" cu salonul comun, dar acum iar e sus, că Lică m-a rugat să fiu cu el o doamnă... Joacă împreună table și Lică

al meu, suflet de înger, știe să prețuiască, ca să zic așa, pretenia... Deci pentru el ai venit?

— Să-l văd, am o treabă, spuse Oarcă și ca din nebăgare de seamă mai scoase din buzunar un pachet de „Camel".

— Dar văd că stai bine, domnu Oarcă... Dacă n-ai ceva boli poți trece întîi pe la Elviruța, tot curată a rămas.

Madam Cujbă lovi cu falanga noduroasă a unui deget în tăblia mesei de stejar și în ușa, aflată chiar vis-à-vis de cea a patroanei, apăru o femeie între două vîrste, îmbrăcată într-o rochie roșie, ce se unduia, cu nasturi de sus pînă jos, prinsă acum la mijloc numai într-unul, ca să se vadă cămașa de noapte roză de dedesubt. Elviruța își aruncă lenește un picior înainte, ca să se poată ghici forma plină a piciorului și cu o voce adormită întrebă, în timp ce cu greu își înfrîngea un căscat...

— Vii, domnu Oarcă, sau nu vii, că-s obosită...

— Nu viu Elviruțo, altă dată, zise Oarcă și-i întinse și ei o țigară, din pachetul aflat pe masa doamnei Cujbă...

— Merci, spuse Elviruța și își aprinse țigara, de la țigara doamnei Cujbă...

— Așa-i că nu s-a schimbat, Oarcă? Eu zic că-i mai frumoasă... Face două meserii și-i prieste. Că dacă n-ar fi ea nici nu știu ce-aș face cu curățenia...

Elviruța intră în camera ei, căscînd, de data asta, zgomotos, iar Oarcă porni pe scările ce duceau spre salonul de sus.

Gogulete era un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani, după cum îl arătau chipul adormit și sforăitul destul de gros.

Oarcă îl mișcă de umăr și Gogulete sări ca ars. Prima lui intenție fu aceea de a se repezi la ușă...

— De ce nu spui, bă, că ești tu și că ai venit, zise

el, cu voce joasă ca să nu-l audă vecinii de pat, care dormeau şi ei duşi, sforăind fiecare în felul lui.

— Am nevoie de tine, Gogulete, spuse Oarcă şi cel solicitat, fără să întrebe cu ce anume îi putea fi de folos, coborî din pat şi cu sprinteneală începu să se încalţe.

Gogulete era mic de statură, cu ochii de un verde stins, iar părul vîlvoi, era uns din belşug cu ulei de nucă, din această pricină avînd un uşor miros de mucegai.

— Îl scot la plimbare, doamnă Cujbă, spuse Oarcă trecînd din nou prin faţa ei şi ca să lase o impresie cît mai bună, scoase din buzunar cîteva sute de lei pe care, netezindu-le, le puse pe masă.

— Dinainte, poate voi avea plăcerea să dorm şi eu...

— Domnu Oarcă, totdeauna aţi fost un domn... Poate cînd veniţi o trezesc pe Elviruţa, la ea focul nu se stinge niciodată, îşi cumpără lemne pe banii ei... Şi pe Lică îl las din cînd în cînd, că viaţa omului e scurtă şi domnul a zis să ne bucurăm de ea, mai ales acum, că afară e frig şi să aveţi grijă să nu răciţi.

Oarcă şi Gogulete ajunseră în stradă. Era într-adevăr destul de frig. Ningea uşor şi fulgii zăboveau într-o plutire lină, tematori parcă să se aşeze pe cenuşiul caldarîmului unde aveau să fie terciuiţi în picioare.

21

După aproape o oră de mers pe jos, Oarcă şi Gogulete ajunseră undeva la marginea Bucureştilor.

Ningea în continuare, de data asta pieziş, din pricina vîntului ce se iscase în cîmpia largă a Bărăganului. Stîl-

pii de telegraf dispăruseră; ai fi crezut că te afli într-un sat oarecare dacă undeva în depărtare nu s-ar fi văzut luminile depoului I.T.B. și nu s-ar fi auzit clopotele stîrnite de vatmanii întorși din ultimele curse. Un cîine lătra a pustiu, iar la un colț de stradă, ca să nu înghețe cișmeaua, cineva proptise manivela cu o scîndură și apa șiroia cu presiune direct în canal.

Pe lîngă Oarcă și Gogulete trecu o birjă. Omul de pe capră încetini crezînd că are de-a face cu niște mușterii tîrzii, dar cînd se uită mai bine și văzu îmbrăcămintea celor doi, dădu bice cailor slabi și înjură în surdină.

— Oarcă, sîntem prea bătrîni, mă, să ne apucăm de altă meserie... La urma urmei, pentru un an de libertate, un an de pușcărie nici nu-i așa mult...

Oarcă nu zise nimic. Mergea cu capul aplecat înainte în umărul tovarășului său de drum, ferit măcar în partea aceea de vîntul tot mai puternic.

Sub pași, zăpada începuse să scîrțîie.

— Poate n-ar strica să ne adunăm și noi, cîțiva tovarăși mai vechi, de încredere, să facem o bandă pe cinste... Tu ai fi bun de șef, ești mai vechi în meserie... Nu mai rentează să dai lovituri mici, la buzunare... Mai ieri l-am căutat pe unul de ou și ce crezi c-am găsit în loc de portofel?... Un pachet cu ceai... I l-am dat doamnei Cujbă, se spală cu el pe față, zice că ajută la ten... De ce dracu taci?... Tot drumul n-ai scos o vorbă... Numai eu mi-am răcit gura...

— Zi-i, zi-i, te ascult, îl încurajă Oarcă pe Gogulete...

Oarcă nu vorbea din două motive: unul că nu prea avea ce să spună, al doilea, din pricina dintelui din față. Cum deschidea gura, și dintele dădea de aerul rece începea să-l doară la rădăcină, durere ascuțită de care scăpa numai dacă apăsa partea bolnavă cu vîrful limbii...

— Toți se organizează... Și numai ageamiii lucrează

cu șișul... De-alde Carcalet... Pistoale mitralieră, aur nu altceva... Și nu e personal calificat, nu e maiștri... mai dăunăzi mă căută Lăscărică, omul lui Semaca... acu în ceartă cu Scorțea, se au la cuțite... A zis că dacă merg la ei, capăt haine, intru în tain fix: o lună pregătire ca să învăț să trag și pe urmă... Am zis că aștept, că mă gîndesc și după ce-a plecat l-am urmărit... Așa m-am întîlnit cu Cioacă, de la Scorțea... A zis că la ei e complect personalul și m-a înjurat, a zis să mă dau de-o parte că put... Chiar put, Oarcă?

Oarcă se opri în drum, adulmecă aerul, apoi porni din nou.

— Așa, o idee..

— O idee e cu totul altceva, bă!

Mai merseră o sută de metri și se opriră între zidurile unei case dărăpănate.

— Uite colo stă, Cișmeaua Teilor, număru doi, dacă nu m-a mințit. Cioacă, cu toate că e băiat de cabinet, a lucrat la început cu mine, adică a învățat de la mine și mi-e recunoscător... Vezi casa din față? Aia e așa de ochii lumii, acolo stă unul de pază, atîta tot... Prin pivniță e o legătură cu casa cea din spate: iese direct dedesubt în caz că e groasă. De acolo au legătură cu strada Ialomiței, în spate. Adică, ce mai, lucrează oamenii frumos, cu planuri și siguranță... Și doar știi ce rahat era Scorțea înainte de război... majur la popotă, pe urmă a condus un pluton de execuție și l-au făcut ofițer... Acolo a căpătat sînge rece... Cînd trage, trage ca-n brînză... N-are mamă, n-are tată, conchise Gogulete, pentru care ultima formulă însemna că la nevoie Scorțea ar fi tras și în maică-sa și în taică-său, în cazul că i-ar fi avut...

— Mi-ai fost de mare folos, Gogulete, zise Oarcă tropăind încet din picioare...

— Dar de la mine nu știi nimic, Oarcă... pentru o chestie ca asta nu mai apuc Văcăreștiul, dar nici la Sfînta Vineri nu ajung... Direct Dîmbovița...

— Nici o grijă, Gogulete, eu încă n-am dat la fund pe nimeni...

— Mie-mi spui, nea Oarcă? Păi matale totdeauna ai fost un domn... Dar ce treabă ai cu Scorțea? Sau ți-a făcut viața amară?

— Nu, Gogulete, mai nimic n-am cu el...

— Fii atent și ai grijă, oamenii lui au un întreg arsenal... Știi cît primește Cioacă și Mînă lungă că-l păzesc? O avere, nea Oarcă, pă cuvînt... Trăiesc ăia ca-n sînul lui Avram... Acu eu mă duc, pentru gineală îl poți folosi pe băiatul meu: n-are decît paișpe ani, dar o s-ajungă a-ntîia, pă cuvînt... Spirit de observație, mînă iute, picioare expres... Lucrează cu Gioală, a zis că eu sînt bătrîn, mama cui l-a făcut de golan... Da, altfel, băiat bun... Luna trecută el mi-a plătit contul la madam Cujbă, suflet de aur femeia aia, domle, pă cuvînt...

După ultimele cuvinte, Gogulete se făcu nevăzut, cu totul prin altă parte decît pe acolo pe unde veniseră. După cîteva minute se întoarse gîfîind, speriat că n-are să mai dea de Oarcă.

— Uitai, fire-aș să fiu... Ți-am văzut domnișoara la Trianon... Eram la intrare, la înghesuială... Știi cu cine era, Oarcă... Mori dacă auzi... Cu unul ajuns șef la poliție... Mă Oarcă, tu nu lucrezi pentru ăia, mă, nu-i așa? că dacă tragi la ham pentru rege, nu te văd bine, mă...

— Fii liniștit, Gogulete... Eu cu fata n-am nimic... N-am văzut-o de zece ani... Nu vrea să știe de mine...

— Trage-i un toc de bătaie, Oarcă... E sînge din sîngele tău. Sau fă ce vrei, mai zise el și se topi din nou

în noaptea neagră ciuruită doar de albul fulgilor și tăiată în zdrențe umede de vînt.

Oarcă intră în dărăpănătura de lut și cîtva timp se uită la poarta pe care i-o arătase Gogulete. Locul unde se afla era bun de pîndă, în schimb oricine ar fi intrat la Scorțea ar fi fost greu de recunoscut din cauza întunericului. Or, el voia să știe dacă, într-adevăr, Scorțea locuia acolo sau nu.

Ieși din ascunzătoare. Vîntul se înteți și aproape îl răsturnă. Își făcu socoteala dacă e bine sau rău să rămînă pe strada Cișmeaua cu Tei, Scorțea putea foarte bine să iasă sau, la nevoie, să intre prin partea cealaltă și atunci n-avea cum să-l vadă. Trebuia să găsească un loc de unde să poată supraveghea dintr-o dată cele două intrări, altfel pînda putea să fie zadarnică. Propti cu spatele un gard vechi, căzut într-o parte și privi în jur. La nici cincizeci de metri văzu o casă cu un cat și cu pod înalt. Oarcă își zise că numai de-acolo ar fi putut ține sub observație locurile de care el avea nevoie. Dar dacă în casă locuiau tot oamenii lui Scorțea? Riscul meseriei, conchise el, și, fără să mai zăbovească, trecu pe lîngă casă de cîteva ori, s-o observe cît mai bine, apoi dintr-o curte mică, în fundul căreia se vedea o căsuță de paiantă, sări gardul. Se făcu ghem și cîtva timp urmări în tăcere intrarea de la casa cu un etaj. Geamurile erau întunecate. Ciini nu existau în curte, altfel mirosul lui le-ar fi dat fără îndoială de veste.

Se strecură printre cei cîțiva pomi, depăși intrarea principală și ajunse în stînga casei, unde se vedeau niște magazii. Cu deosebită agilitate se urcă pe una din ele, iar de acolo, cățărîndu-se pe o antenă groasă de brad, ajunse la luminatorul de la pod. Spre norocul lui, sticla era spartă și Oarcă se strecură în pod. Înăuntru era cu mult mai cald. Prin luminator nu putea vedea

însă mare lucru. Zărea numai o parte din strada Ialomiței, ori tocmai intrarea care-l adusese acolo îi scăpa ochiului; era cu mult mai în spate. Bîjbîi prin pod pînă ce se obișnui puțin cu întunericul. Se lovi de coșul încă cald, apoi cu capul de țigle și după felul cum bătea vîntul își dădu seama că se află în partea unde trebuia. Ridică cu grijă capătul unei țigle, propti sub ea o cutie de chibrituri scoasă din buzunar și privi afară. Locul de pîndă era perfect. Se vedeau ambele intrări ca-n palmă, dar ce era mai interesant că în fața lui Oarcă se deschidea o altă priveliște, care-l făcu să-și caște ochii de mirare. Cu toate că în cartier nu era lumină electrică, prin fereastra mare din curtea vecină, un bec își arunca suta de volți cu o putere aproape orbitoare asupra unui pat, iar în pat — se distingea foarte clar — era o femeie într-o poziție mai mult decît ciudată. Mîinile îi erau legate de la încheieturi de barele de metal ale patului, la fel și picioarele, încît femeia era ca un X răstignit. Dintr-o dată lumina se stinse și în locul ei se aprinse alta de culoare roșie, dar la fel de puternică. Însemna că în casă mai era cineva. După numai cîteva minute lîngă femeia goală apăru un bărbat, îmbrăcat elegant, ținînd într-o mînă un pahar și o sticlă. Bărbatul, întors cu spatele spre fereastră, se așeză pe un scaun și începu să bea privind la trupul aflat într-o nemișcare de animal doborît. Bărbatul mai umplu o dată paharul, dar de data asta nu-l mai duse la gură. Aruncă conținutul peste trupul femeii și Oarcă văzu că răstignita începe să se miște nervos. Bărbatul lăsă sticla jos și începu să se dezbrace. Lumina din roșie se făcu verde și umbra omului rămas acum numai în cămașă se proiecta într-un fel aparte pe pereți. În clipa aceea, Oarcă tresări. Îl recunoscuse pe Scorțea. Voi să se ridice de la locul lui și să plece: ceea ce voise să afle, aflase, nu mai avea de ce pierde

timpul, iar spectacolul oferit de Scorțea, odată înregistrat pe retină, își pierduse din farmec. Tocmai în clipa aceea însă în cameră își făcu apariția un om: era Cioacă, nu era nici o îndoială, îl recunoștea după nasul lui coroiat și strîmbat spre stînga. Scorțea vorbi ceva cu el, apoi își puse din nou cămașa și haina pe el și privind într-o oglindă ce nu se zărea din pod, începu să se pieptene.

„Cu siguranță că așteaptă pe cineva sau vrea să meargă undeva, altfel nu s-ar fi îmbrăcat așa grăbit", își spuse Oarcă și în curînd una din supozițiile sale se adeveri.

Din strada Ialomiței se văzură apărînd doi oameni. Unul era Cioacă, al doilea era un necunoscut, îmbrăcat în palton cu blană la gît, iar pe cap cu o căciulă de astrahan, trasă mult peste ochi.

Oarcă se gîndi că dacă Cioacă a intrat cu omul prin partea aceea a curții, mai mult ca sigur că avea să-l conducă, în cazul că acesta nu rămînea acolo, pe partea cealaltă, adică prin Cișmeaua cu Tei. Scoase cutia cu chibrituri de la locul ei și după ce se asigură în toate privințele, luă o cămașă și o pereche de izmene, întinse pe o frînghie și le băgă în sîn. Coborî în curte.

Ajuns la casa dărăpănată, Oarcă își scoase albiturile furate. Îi țineau rece, dar pipăindu-le, își dădu seama că erau de calitate, așa că nu voi să renunțe la ele. Le îndoi cu grijă, apoi le băgă în buzunarele mari de la haină, buzunare cu destinații speciale. Se așeză pe o bîrnă căzută la pămînt și își duse mîinile la frunte. Simți că-l apucă somnul. Ca să nu doarmă, se gîndi la fata lui, la viața ei, dar din viața ei el știa atît de puține, încît nici o amintire mai ca lumea nu voi să se anime în spatele ochilor lui obosiți de veghe. Era totuși mîndru că fata nu intrase în mocirla cartierului, mai bine zis

că ştiuse prin propriile ei puteri să iasă din ea şi era şi mai bucuros că Roman o însoţise la cinema. Roman era un bărbat, nu o otreapă oarecare şi Oarcă se înveseli şi crezu că peste capul Rosinandei a coborît din ceruri chiar Maica Precista, cu toate darurile ei. Nu-şi făcea sînge rău că Rosinanda nu voia să ştie de el şi că se ţinea cu nasul sus. Din punctul lui de vedere ar fi fost anormal să se poarte altfel şi nici nu voia să facă cum îl sfătuise Gogulete, adică acolo unde nu reuşise cu inima să reuşească cu bîta. Intenţionase să se întoarcă la ea, să-şi schimbe felul de viaţă, dar odată liber, înţelesese că felul lui de viaţă nu e chiar aşa de simplu de schimbat şi că preţul cerut pentru această nouă viaţă, la care se gîndise în închisoare, era mult prea mare, chiar dacă în el ar fi intrat şi dragostea recîştigată a Rosinandei. Era suficient că *Ea* ajunsese ceva, că nu se vindea pe doi poli ca altele. Cît despre el, Oarcă nu-şi făcea probleme. O pîine, prin mijloacele lui, nu era chiar aşa de greu de cîştigat.

Auzi un fluierat uşor şi Oarcă tresări. Lîngă cişmea un om făcea semne cu mîna. Era Cioacă, iar cel chemat de semnalul lui era bărbatul îmbrăcat în paltonul negru cu blană la gît. Deci avusese dreptate, intraseră pe-o parte şi ieşiseră pe alta.

Lîngă cişmea cei doi se despărţiră şi omul îmbrăcat în palton o luă spre oraş în timp ce Cioacă se întorcea spre Cişmeaua cu Tei. După ce se făcură nevăzuţi, unul în curtea cu gard înalt, iar celălalt după colţul străzii, Oarcă ieşi de la locul lui şi cu paşi de vată trecu de partea cealaltă a drumului. Îl urmări pe străin de la distanţă.

Noaptea era întunecoasă, străzile neluminate, dar Oarcă cu auzul lui fin înregistrase cadenţa paşilor şi intensitatea lor şi nu-i fu teamă că-l pierde pe cel din

fața lui. Cînd omul urmărit ajunse sub primul bec, de unde începea și drumul asfaltat, acesta își ridică gulerul de la palton, se uită în urmă, dar nevăzînd pe nimeni, porni mai departe. Oarcă nu-l scăpă însă din plasă. Se ținu în spatele lui pînă în colțul străzii Viting și într-un loc bine ales pîndi să vadă ce face. Bărbatul intră într-un bloc cu șapte etaje. Oarcă așteptă în stradă pînă ce la unul din etaje se aprinse becul; numără caturile pînă ajunse la cel luminat și fără să stea mult pe gînduri urcă și el scările oprindu-se la ușa de sub care se vedea pînza subțire a luminii. Aprinse un chibrit și citi pe ușă, săpat în metal galben, numele: Radu Patulea.

„Măi al dracului, cu ce oameni a-ntîia are legătură Scorțea", își zise Oarcă, cuprins de o sinceră invidie și simțind abia acum oboseala, se duse la Gara de Nord să-și petreacă restul nopții în sala de așteptare.

22

De o zi și o noapte, Roman nu părăsise Comisariatul. Repartizase pentru fiecare agent cîte trei, patru deținuți din arestul de la subsol și, ca să dea celorlalți exemplu, își notase și el patru nume. Timp de optsprezece ore, cu două pauze de o jumătate de oră, cît mîncase la birtul din colț, încălzise scaunul de la birou.

Cel mai mult durase interogatoriul unui tînăr tăcut, în vîrstă de douăzeci de ani, slab ca o arătare, învinuit de încercare de omor prin lovire. Voise să-și ucidă tatăl. Lovitura pe care i-o dăduse cu toporul fusese des-

tul de puternică, dar tatăl său supraviețuise, cine știe cărei minuni, și tînărul, recunoscîndu-și vina, nu cerea altceva decît să fie condamnat la moarte, să se termine fără însă a fi dispus să vorbească nimic despre mobilul crimei. Roman ar fi putut foarte bine să-l dea pe tînărul Foișteanu pe mîna lui Patulea sau să-l treacă în sarcina directă a celor de la judiciara prefecturii, dar curiozitatea și dorința, totodată, de a-și încerca propriile posibilități în arta interogatoriului — așa-i spusese Patulea că interogatoriul e o artă — îl obligaseră să se chinuie ore în șir cu întrebări sîcîitoare, unele dintre ele de-a dreptul prostești, numai să ajungă la un liman. Dar limanul nu se întrezărea, tînărul recunoscîndu-și fapta și cerînd să fie pedepsit exemplar. Degeaba îl făcuse Roman să înțeleagă că nu era suficient să-și recunoască fapta, că mai trebuia s-o și argumenteze, s-o explice logic, pentru ca astfel recunoașterea lui să fie luată în considerare. Dar Nicanor Foișteanu, fiul comerciantului en-gros, Zinade Foișteanu, mare cerealier, continua să tacă la toate insistențele comisarului, uitîndu-se — culmea — direct în ochii lui, ca și cum privirile lui goale și obosite erau suficientă mărturie. Timp de aproape cinci ore, Roman își păstrase calmul, nu ridicase tonul, nici nu-i băgase tînărului lumina orbitoare a becului de pe masă în ochi, așa cum făceau ceilalți. Trimise un agent să le aducă la amîndoi cîte o cafea, dar pînă la urmă Roman fu nevoit să bea el cafeaua arestatului, deoarece, cel obosit la culme se dovedise a fi el. La un moment dat, Roman își pierduse răbdarea. Se ridicase de la masă, venise în fața tînărului cu pumnul încleștat, gata să lovească și ar fi lovit cu sete dacă în aceeași clipă nu i-ar fi venit în minte un alt om de statura lui și dacă în locul lui Nicanor nu s-ar fi văzut pe el. Deci iată că viața, vrei nu vrei, te pune și în situații

din astea, își spuse Roman și își aduse perfect de bine aminte că primul lui interogatoriu cu Patulea durase șaisprezece ore și Patulea nici măcar nu se ridicase de pe scaun și nici nu-l amenințase.

Se așeză rușinat la locul lui, galben la față ca ceara și tăcu vreme îndelungată, nesocotind faptul că nu era singur și că Nicanor ar fi putut interpreta mutenia lui ca o abdicare. De la un timp, Roman uită cu desăvîrșire că Nicanor era acolo: încerca să-și amintească nopțile și zilele lui de nesomn... Trecuse aproape o săptămînă fără să spună ceva și apoi, Patulea, poate plictisit — așa cum era și el acum — recurse la mijloacele sale de constrîngere, fără însă ca acestea să se dovedească a fi mai eficace decît simplele și calmele întrebări formulate din dosul biroului. Roman, deși nu-și dusese gîndul la îndeplinire, deși nu lovise, prin intenția de care fusese conștient și prin care voise să-și înfrîngă propria oboseală și, deopotrivă, cerbicia acelui om cu chip de ceară, se trezi disculpîndu-l pe Patulea exact în măsura în care îl și acuza. Dar imediat, compară situațiile și își zise că el nu omorîse pe nimeni, nu fusese criminal și nici arestat ca atare. Cu toate că din această comparație el avea cîștig de cauză, părerea de rău pentru gestul necugetat era trează și dureroasă.

— Ce s-a întîmplat cu dumneavoastră, domnule comisar? întrebă Nicanor, conștient că schimbarea bruscă de pe fața lui Roman nu era schimbarea survenită în chip firesc, din cauza oboselii, ci alta, pornită dinăuntru și marcată pe față într-un fel de sfîrșeală totală.

Roman zîmbi. Ascunse faptul că omul care îl torturase lucra acum cu el și dintr-o pornire aproape prietenească îi povesti lui Nicanor că voise să-l lovească și că se oprise din motive cu totul și cu totul personale. Nu se sfii să-i spună ce anume îl oprise, apoi uitînd

că el e comisar și în fața lui se afla un prezumtiv criminal, îi povesti de anii lui de închisoare, de bătăile primite, de orele lungi de nesomn în care agenții se perindau unul după altul ca să-i ia interogatoriul.

Nicanor îl ascultase pe Roman cu atenție. Afară se lumina de ziuă. Ridicîndu-se de pe scaun se duse la fereastră și întors cu spatele, tînărul începu să-i mărturisească lui Roman cum încercase să-și omoare tatăl și de ce. Povestea era simplă. Toată viața, Zinade Foișteateanu îl umilise, socotind că nu e capabil de nimic. Suprema umilire a fost faptul că îl obligase să se căsătorească cu amanta lui pentru a scăpa de scandal. Nicanor se declarase de acord, ajunsese și el la concluzia că era un om slab, incapabil de vreo hotărîre proprie și consimțise, mai ales că fata îi plăcea. Dar legăturile dintre nevasta lui și taică-său fură reluate la scurt timp și Nicanor n-a putut să mai suporte. Nu-i părea rău de ceea ce făcuse, mai ales că gestul lui o lovise cel mai tare pe Ea. Ea îl terfelise în fel și chip, ea îi sugerase planul și după ce îl îndemnase la acest act oribil, tot ea fusese aceea care anunțase poliția. Abia după o noapte de arest Nicanor înțelesese că de fapt Ea cumpănise totul în capul ei. Dacă bătrînul comerciant avea să moară și fiul lui urma să fie închis, cel puțin pe viață, atunci, cu întreaga avere la îndemînă, ar fi putut trăi după bunul ei plac.

Roman îl ascultase pe Nicanor alte ore în șir, fiind atent la fiecare amănunt și la urmă avu impresia că Nicanor nu e vinovat cu nimic, că de vină erau ceilalți. Îi veni foarte greu să-i spună toate astea tînărului; el trebuia să întrebe și să consemneze în scris cele auzite, nu să dea verdicte. Verdicte urmau să dea cei de la tribunal.

În acele ore trăite în aceeași atmosferă și în același fum acru de țigară, se statornicise între ei o legătură invizibilă dar reală, și acea legătură îl făcea pe Roman să se simtă neînchipuit de prost și de nelalocul lui. Își povestise viața — o parte din ea — dintr-o pornire necalculată, fără să sconteze pe o sinceritate reciprocă, și confesiunea lui descătușase alta, numai că în virtutea acestei mărturisiri crima lui Nicanor intra dintr-un capitol în altul și pentru asta tînărul putea să plătească cu propria lui viață.

Roman încheie procesul verbal și înainte de a-l întinde tînărului zăbovi cu mîna deasupra lui, simțindu-se epuizat total. Obținuse mărturisirea prin povestirea propriei lui umiliri și chiar dacă n-o făcuse deliberat, chiar dacă nu scontase pe dezghețul sufletesc al lui Nicanor, faptul că tînărul se dezvăluise tocmai în urma povestirii lui, îi lăsa în gură un gust amar.

— Nu vă faceți procese de conștiință, domnule comisar...

— Poți să nu semnezi, dacă nu vrei.

— La ce bun, răspunse tînărul Foișteanu și își maltrată numele pe hîrtia de proastă calitate cu voluptatea sinucigașilor care pregătesc pentru cei ce rămîn în viață ultimele amănunte ale propriului lor sfîrșit.

Nicanor plecă dus de un agent și în locul lui apăru un tînăr spilcuit, cu sprîncenele subțiri, pensate, ușor arcuite în sus, cu buzele roșii și cărnoase, mișcîndu-se într-un fel ciudat.

În clipa aceea pe ușă intră Patulea și la vederea tînărului începu să zîmbească, mai ales că văzu pe chipul lui Roman, în afara unei cumplite oboseli, o mirare copilărească.

— Ce mai face domnul Fifi? întrebă Patulea și abia în clipa aceea Roman înțelese cu cine avea de-a face.

Dar nici povestirea plină de intonații feminine, de gesturi voit delicate, prin care tînărul voia să dovedească celor doi polițiști cît de ingrată este lumea că nu vrea să recunoască splendoarea unei asemenea îndeletniciri, nu reuși să-l scoată pe Roman din starea de apatie în care intrase.

Domnul Fifi, client vechi, avu o singură rugăminte, să fie închis într-o celulă cu oameni delicați, cît mai curați cu putință. Ieși din cameră mișcîndu-și șoldurile ostentativ, încît lui Roman îi veni să verse.

Fără să-și dea seama, din primul moment Roman se dovedise mai amabil cu Patulea și faptul că șeful comisar îi cedase scaunul cu un gest aproape prietenesc îl făcu pe Patulea să se întrebe ce se întîmplase cu Roman, a cărui agresivitate era prezentă chiar și atunci cînd nu se manifesta în nici un fel.

— Domnule Roman, îmi permit să vă atrag atenția că ritmul de muncă pe care vi l-ați impus este neomenesc. Nu uitați că sînteți singur, că deținuții sînt mulți, că interogatorii veți avea în fiecare zi... Dacă n-aveți nimic împotrivă, lăsați-mă să continui eu...

Roman se duse în camera alăturată și o vreme se auzi curgînd apa.

— Nici urmă de obiectele furate de la Miclea, spuse Patulea, după ce Roman se întoarse ușor înviorat la față.

— Da, aseară tîrziu am primit un telefon de la fostul deputat, întors cu grăbire de la muncile agricole, spuse Roman voind să fie ironic fără să reușească însă, deoarece Patulea nu schiță nici măcar un zîmbet...

— A mai rămas unul, lichidează-l dumneata, spuse Roman și se îndreptă spre cuier... Se pare că este destul de greu să se respecte regulamentul, constată tot el... Interogăm doi sau trei pe zi și în schimb arestăm zece... În aceste condiții, e clar că n-avem cum să-i

ținem la noi numai douăzeci și patru de ore, așa cum prevede...

De data asta Patulea zîmbi și îl aprobă pe Roman din priviri.

Intră un gardian și cătuîndu-l din ochi pe Roman luă poziție de drepți în fața lui...

— Cineva insistă să vă vadă, zice că e o chestiune personală de mare importanță pentru dumneavoastră.

Roman făcu un semn cu capul și după cîteva minute își făcu apariția Oarcă.

În locul cămășii murdare și boțite purta una albă cu guler tare și o cravată în carouri atîrna de sub mărul lui Adam, amîndouă definind noua stare socială a lui Oarcă.

— Ce-i, Oarcă? întrebă Roman și chipul lui topit de nesomn se lumină dintr-o dată.

Oarcă voi să spună ceva, dar privirile lui întîlniră ochii lui Patulea și cravata în carouri făcu un mic salt din pricina înghițiturii în gol.

— Hai, mă, stai jos, răsucește-ți o țigară, mai spuse Roman și ca Oarcă să nu se simtă stînjenit îi trase scaunul mai aproape. Se așeză și el pe unul din fotoliile din fața biroului.

— Mulțumesc, m-am lăsat de fumat, spuse Oarcă, urmărind cu coada ochiului mișcările lui Patulea...

— Cum te-ai lăsat de fumat, mă? întrebă Roman sincer, din pricina oboselii fiind incapabil să-și dea seama că de fapt cu fostul lui tovarăș de pușcărie se petrecea ceva.

— Acum două minute, zise el și trase discret cu coada ochiului spre Patulea...

— Domnul Patulea, comisar adjunct, zise Roman, bănuind că Oarcă nu vrea să vorbească în fața unui străin.

— N-am avut onoarea, spuse Oarcă și dintr-o dată, înveselit, zise: Am venit să-mi țineți o lecție politică, domnule Roman...

— Mă Oarcă, sînt mort de oboseală, dacă ai ceva să-mi spui, spune-mi. Nu te sfii, față de dumnealui n-am nici un secret...

Patulea se încruntă ușor și se așeză pe scaunul de la birou, unde stătuse pînă atunci Roman.

— Ai găsit ceva? Știi, spuse Roman întorcîndu-se spre Patulea, cu Oarcă am stat împreună în închisoare... E drept, din cauze diferite, dar...

În clipa aceea se auzi ușa trîntită și cînd Roman se întoarse, scaunul lui Oarcă era gol.

Roman se ridică grăbit și ieși, dar Oarcă mai iute de picior, ajunsese în stradă. Mihai îl înjură în gînd, se enervă și renunță să coboare pînă jos și să-l strige pe Oarcă. Se întoarse în birou...

— Naiba știe ce l-a apucat, îl scuză Roman și neștiind nici el de ce fugise Oarcă, ridică din umeri și își luă șapca din cuier.

Patulea scria ceva pe o foaie de hîrtie și părea cu totul indiferent la explicațiile lui Roman. De aceea întrebarea pe care o puse sună obișnuit...

— Acest domn Oarcă v-a promis colaborarea?

— Mi-a promis pe dracu... La ăștia nu știi niciodată ce le umblă prin cap, ca dovadă...

— Domnule Roman, în cazul Scorțea nu ne putem bizui pe informatori. Se tem... Și nici o razie masivă n-ar da rezultate acum... Cartierul în care stă ține cu el, nu cu noi...

— Dar de unde știi, domnule Patulea, că am vrut să-l întrebuințez în cazul Scorțea? întrebă Roman fără nici un gînd ascuns...

— Mi s-a părut, în sfîrșit, alte cazuri n-ar merita

această osteneală... Avem o singură pasăre rară, zise el și-l fixă calm pe Roman...

Roman se îndreptă spre ușă. Înainte de a deschide se pomeni spunînd...

— Azi noapte m-am gîndit la dumneata. N-ai sughițat?

— N-am avut timp, domnule Roman. Cînd pun capul pe pernă, m-am dus... Dar, dacă îmi permiteți, în ce sens v-ați gîndit la mine?

— În mai multe... În orice caz, unul dintre ele îmi zicea că poate n-am dreptul să te judec... Roman se opri... Lasă, am să-ți spun altă dată, cînd creierul o să-mi lucreze mai bine... Acum am acolo gelatină, și Roman se bătu cu degetul pe frunte... Aseară am cumpărat cafea, dacă doriți, e și zahăr... mai zise și, salutîndu-l cu o cordialitate pe care Pătulea nu i-o cunoscuse pînă atunci, plecă.

Patulea așteptă cîteva minute apoi se duse el singur la arhive și căută dosarul lui Oarcă. Îl cercetă cîtva timp în tăcere, apoi, căzînd pe gînduri, se așeză din nou la birou.

Două lucruri nu înțelegea Patulea; de ce își schimbase Roman atitudinea față de el și ce amestec avea Oarcă în viața lui Roman. În orice caz, plecarea bruscă a fostului hoț îi spunea subcomisarului că la mijloc era o necunoscută și că intra în obligația lui s-o dezlege. Dosarul lui Oarcă nu-i spusese mare lucru: dosar de hoț obișnuit, de mic pîrligar păgubos, atîta tot. Patulea voi să se îndrepte spre cabinetul lui, dar în clipa aceea sună telefonul. Era Oarcă. Patulea îl recunoscu după vocea găunoasă și respirația șuierătoare.

— Domnul comisar e în misiune, aici Patulea...

De cealaltă parte receptorul fu pus în grabă în furcă. Patulea rămase pe gînduri apoi alergă spre biroul lui.

23

După ce sunase la telefon Comisariatul și la capătul firului dăduse iar de Patulea, Oarcă simți că-l apucă spaima. Comisarul adjunct era în legătură cu Scorțea și hotărît Roman nu știa de asta nimic. Trebuia neapărat să-l anunțe cît mai iute cu putință pe Mihai. În același timp, știa că trebuie să fie cît se poate de atent și să nu dea nimănui de bănuit de legăturile lui cu Roman. Făcuse o greșeală că se dusese la comisariat, dar în afară de comisariat nu avea altă adresă. Ar fi fost cu mult mai bine să-i spună Rosinandei, dar, date fiind relațiile lor, socotise că n-are nici un rost să-și amestece fiica în treburi neplăcute și pentru el. Ceea ce nu făcuse la început, voia să facă acum și schimbînd mai multe tramvaie, ajunse în Mandravela.

La acea oră din zi n-ar fi dat nici de Gogulete, aflat mai mult ca sigur la „lucru" în fața cine știe cărui cinematograf sau birt împuțit din București, locurile lui de predilecție de unde putea să fure „cinstit" un ban.

N-o găsi acasă pe Rosinanda. Curtea era pustie. Ceilalți chiriași se aflau la treburi și Oarcă, neavînd ce face, se așeză pe pragul de lemn din fața ușii. Știa de la bun început că n-ar trebui să se amestece în treburile lui Scorțea și cu toate astea un îndemn lăuntric îl determina s-o facă. Stînd pe pragul fiicei lui, îi era rușine să recunoască care anume era acest îndemn. „Gînduri de om bătrîn și prost care visează cai verzi pe pereți", își zise el și își aprinse o țigară.

Îl cuprinse frigul. În afară de haina și pantalonii de postav și bineînțeles izmenele furate cu două seri înainte, nu mai avea nimic altceva pe el și închisoarea, cît era

ea de închisoare, îl dezobișnuise de frig. Se căută prin buzunare și dădu de un șperaclu. Fără să stea prea mult pe gînduri, deschise ușa și intră în odaia Rosinandei. Soba era caldă încă și Oarcă după ce zgîndări jarul cu un lemn, aruncă deasupra lui cîteva vreascuri uscate și în cîteva clipe focul începu să pîlpîie. Mai bägă două lemne de stejar. Căldura răspîndită în cameră îl cuprinse plăcut și nu numai trupul i se încălzise, ci și altceva. Era trist. Niciodată n-avusese senzația vinovăției ca acum, în clipa asta cînd se afla la masa propriei sale fiice, stînd însă fără voia ei. Văzu cîteva farfurii nespălate așezate într-un lighean și Oarcă, încălzind apă pe sobă, le spălă, zăbovind cu spălătoarea îndelung asupra lor. Și vasele erau calde aici, și pînă și sufletul lui, făcut parcă din piatră, se înmuiase. Așeză vasele în dulăpior, mătură prin cameră și își zise în sinea lui că fata era o proastă, că numai o proastă poate da cu piciorul unui ajutor care nu cerea nimic în schimb. Văzu pe pat cuvertura și marginile ei brodate și ca prin vis îi veni în minte nevasta lui, dar oricît se străduí să-i adune trăsăturile și să facă din ele un chip omenesc, el refuză să se închege. Trecuseră mulți ani de la moartea ei. N-o avusese prea dragă nici atunci, iar după aceea, viața îl făcuse atent cu altele și ea se topise încet din memoria lui. Acum oricît încerca s-o reînvie nu reușea. „Înseamnă că nu merită", se justifică și văzînd pe masă hîrtie și creion, la început din lipsă de altceva, voi să se joace, apoi îi trecu în gînd că n-ar strica să-i scrie fetei lui măcar un rînd, dar după prima literă își dădu seama că scrisul e lucru greu. La închisoare îl ajutaseră alții să-și scrie scrisorile. Nu mai știa a doua literă, în schimb a treia se așeză cuminte pe hîrtie. Voise să scrie „Dragă Rosinanda", dar îi ieșise „Daă Rinanda". Spațiile goale dintre cuvinte îi dădură de înțeles că dacă ar fi mers

înainte tot așa, cu siguranță că fata n-ar fi priceput nimic. Făcuse două clase primare, dar de atunci parcă trecuse o veșnicie și în veșnicia aceea el numai cu cuvintele nu avusese de-a face. Rămase mulțumit, totuși, că putuse face și atît și ca să treacă vremea se uită la poza de pe perete, în care fata lui zîmbea în fața unui buchet de flori. În schimb, în toată casa nu găsi nici o urmă care să-i spună că Rosinanda se gîndise din cînd în cînd la el și Oarcă recunoscu că de toate astea nu era vinovat decît el singur.

Fusese tînăr și prost, o dusese mai mult în chefuri. După un chef se apucase cu alți prieteni de prostii și uite așa ajunsese hoț. Mai întîi de rușine, apoi din obișnuință, refuzase să mai dea pe acasă și oamenii uită, n-ai ce-i face, își zise filozofînd, dorind de fapt să găsească justificări pentru lipsa de afecțiune a fiicei sale.

Zări sub pat o pereche de ghete și niște pantofi murdari și se simți dator să-i curețe. Îi lustrui sîrguincios cu mîneca hainei. Voi apoi să-și facă un ceai, dar găleata era goală și atunci, fluierînd, se duse în stradă după apă.

Umplu găleata și intră în curte, dar cînd se întoarse să tragă zăvorul, observă pe marginea cealaltă a drumului un om în civil, cu mîinile în buzunare, cu pălăria trasă pe ochi și lui Oarcă, cu experiența lui de om hăituit, nu-i trebui prea mult timp să înțeleagă că omul îl pîndea pe el. Spaima de moment se topi repede și se bucură că era nevoit să-și piardă urma și să se dovedească mai deștept ca sticletele de afară. Duse găleata în casă, mai băgă un lemn pe foc, apoi turnă apă peste jar ca să iasă fum pe coș și omul din stradă să înțeleagă că vînatul se afla înăuntru. Închizînd cu grijă ușa, se strecură apoi prin dosul grădinii și dintr-un salt fu în cealaltă stradă.

Cînd ajunse la tramvai își aprinse o țigară, aproape

liniştit, dar liniştea lui nu ţinu mult. Civilul era în spatele lui, cu mîinile în buzunare şi un rînjet prevestitor de rău îi schimonosea faţa. Oarcă îşi luă un bilet pînă la capătul liniei şi se strecură printre călătorii încă rari la ora aceea. Se întoarse să vadă dacă este urmat şi se linişti aproape cînd observă că sticletele sau cine o fi fost el, era la un metru în spatele lui, agăţat cu mîna de cureaua din tavan. „Are ceas de aur", constată Oarcă, chinuindu-se să-şi dea seama dacă urmăritorul lui era într-adevăr sticlete sau cu totul altceva. Se chinui în zadar. Spre centru, tramvaiul se aglomeră şi Oarcă înghiontindu-se sări aproape din mers. Nu făcu nici douăzeci de paşi şi simţi în spatele lui o răsuflare grăbită şi usturoiată. Se întoarse. Un alt civil, altfel îmbrăcat, venea în urma lui şi rîdea. În privinţa asta nu era nici o îndoială, era sigur că lui îi rîdea. Dacă pînă atunci Oarcă luase urmărirea în glumă, acum începea să se teamă, deoarece în viaţa lui nu i se întîmplase să fie urmărit de doi oameni în acelaşi timp şi atît de deschis. Ajunse la concluzia că se punea ceva la cale. De ce se ţineau de el atît de aproape şi de ce, dacă era vinovat cu ceva, nu-l arestau? „Păi simplu", îşi răspunse tot Oarcă şi la gîndul că era aşa cum presupunea el, o uşoară transpiraţie îi apăru pe faţă. Trebuia cu orice preţ să-l anunţe pe Roman că Patulea era în legătură cu Scorţea şi Oarcă se căi că pierduse în casa Rosinandei atîta timp fără să găsească o soluţie. „Nu-i nimic, împuţitule îţi vin eu de hac", spuse Oarcă şi văzînd uşa deschisă a unui tramvai sări din mers. Uşa se închise în urma lui şi urmăritorul, nemaiavînd altceva de făcut, începu să alerge ca un bezmetic în urma tramvaiului. La prima staţie, Oarcă coborî, alergă pe o stradă mărginaşă, apoi cu un alt tramvai merse pînă în Dudeşti, unde ştia că locuieşte familia lui Gogulete.

Îl găsi acasă pe băiatul cel mai mare al lui Gogulete, pe Fane, ocupat să scoată din laț niște scatii și să-i bage într-o colivie.

— Ce faci, Fane? întrebă Oarcă așezîndu-se și el pe vine să vadă cu ce se ocupă băiatul... Nu mă mai recunoști... Nu m-ai văzut de cinci ani...

— Cum să nu te recunosc, nea Oarcă, dar n-am timp...

— Ai crescut, Fane, și te-ai făcut mare...

— Păi ce să fac?

— M-am întîlnit cu taică-tău și mi-a zis...

— Și mie mi-a zis, da acu îs ocupat că vreau să merg în Obor.

— Mă Fane, eu am fost urmărit... Numai tu mă poți ajuta... Te duci pînă la Gara de Nord și acolo întrebi de unul Pavel Roman, șef de tren... Băiatul lui e comisar și să-i spui să vină în Mandravela, la fata mea, că e ceva al dracului de important...

— Nea Oarcă, pe cuvînt că...

Oarcă scoase din buzunar o sută de lei.

— De ce nu spuseși așa, nene, ce dracu, zise Fane și lăsînd scatiii și coliviile, alergă în casă și se întoarse gata îmbrăcat.

— Fane, băiatule, vezi că de asta depind multe și dacă faci treabă ca lumea, s-ar putea, cine știe cînd, să-ți folosească și ție...

— Te dăduși cu poliția, nea Oarcă, văd eu bine...

— Nu mă dădui, mă Fane...

— Acu mata crez că eu sînt prost...

— Cine-a zis că ești?

— Cine se dă cu poliția, moare de cuțit de hoț, nea Oarcă, zise puștiul și repetă încă o dată indicațiile primite de la Oarcă, ca să vadă dacă a reținut exact...

Fane ieşi pe poartă, iar Oarcă sări gardul din fundul curţii.

Ajuns în strada vecină, Oarcă cercetă cu atenţie. Nu era urmărit. Îşi aprinse o ţigară şi intră la primul birt. Bău o cinzeacă de ţuică, morfoli între dinţii stricaţi o jimblă peste care pusese sare şi ieşi iar în stradă. Se gîndi că n-ar fi rău să dea un telefon, dar cînd se uită în dreapta, un alt rînjet îi dădu de ştire că intrase în plasă. Acum Oarcă nu se mai temea. Ca să-şi bată joc de cel care-l urmărea, se urcă într-un alt tramvai. Merse pînă în centru, trecu pe jos prin faţa palatului regal şi cînd ajunse lîngă Poştă, se uită iar înapoi. Nu-l mai urmărea nimeni. Doar o femeie în vîrstă, cu o sacoşă rea în mînă, mergea legănîndu-se în spatele lui, gînditoare şi indiferentă.

— S-au plictisit, îşi zise Oarcă şi văzînd că se întunecă se gîndi că e timpul să se ducă la locul de întîlnire cu Roman. Se opri o clipă locului şi se apostrofă pentru că îi dăduse comisarului întîlnire acasă la fata lui, dar cînd se întrebă de ce o făcuse, refuză iar cu încăpăţînare să-şi răspundă. Scoase o înjurătură birjerească şi se îndreptă spre Mandravela.

24

Înainte de a ajunge în Gara de Nord, Fane Gogulete întîrzie destul de mult pe Calea Griviţei în faţa unui magazin cu păsări şi colivii. Se uită la firmă — totdeauna se uita la firme înainte de a intra în magazine, era un obicei al lui — şi cînd citi numele acela stîlcit

care se termina în „ovschi", ridică din umeri și scuipă cu o precizie uimitoare exact pe vîrful șoșonului unei cucoane bățoase, înaltă cît un stîlp de telegraf, apoi cu mîinile în buzunare privi mai departe la puzderia de păsări colorate; galbene ca lămîia, de culoarea cojii de portocală, verzi ca frunza de tutun și altele, tot verzi, dar pe acelea nu mai știu cu ce să le asemene. Îl plăceau lui Fane păsările: erau unica lui preocupare și dacă școala ar fi fost făcută numai din discipline în care să se vorbească despre păsări s-ar fi dus și el să-și petreacă timpul acolo, cu dragă inimă. Dar, bineînțeles, nu-i plăceau orice fel de păsări. Dacă se ocupa de sticleți, de vină nu era el, ci clima, care pe aceste meleaguri era neîndurătoare cu înaripatele aflate acum în dosul vitrinei și la căldură, incapabile să înțeleagă marea lui dragoste față de ele. Citise o carte, unica lui lectură, despre o țară mereu verde, unde papagalii zburau în cîrduri, iar pasărea Colibri, mare cît un degetar, umplea desișurile. Acolo ar fi vrut să se nască și să trăiască Fane. Nu numai că acolo era cald și încălțămintea nu era o problemă, dar înainte de toate se găseau păsări din belșug și nu era nevoit, vara de exemplu — să se cațere pe balcoane și să fure, în marea lui pasiune, cîte o colivie, cu cîntătoarea dintre gratii cu tot. Stătea vara lîngă Băneasa ceasuri întregi să asculte cîntecul privighetorilor, dar oricît încercase să le îmblînzească — pusese mîna pe vreo două — nu reușise să le facă să cînte în captivitate. Inimă duioasă, nereușind să le vîndă în Obor, le dădu drumul, tot la Băneasa, ca bietele păsări să nu facă singure un drum atît de mare pînă acolo.

Fane uitase de Pavel Roman, uitase de însărcinarea pe care i-o dase Oarcă. Fascinat de coloritul păsărilor, intră în magazin. Mai erau acolo vreo doi pasionați, pesemne de același neam cu vînzătorul, deoarece vorbeau

într-o românească pe care Fane nu o mai auzise prin cartierele Bucureștiului și doar nimeni ca el nu cunoștea orașul. În timp ce se uita la o maimuță cît un pumn, legată cu o zgardă din piele, ascultă, fără să vrea, discuția dintre cei trei bărbați. Spre mirarea lui, oamenii aceia în toată firea, în loc să se bucure de tot ce era împrejurul lor, stăteau aplecați deasupra unei hărți și cu creionul urmăreau linia frontului. Vorbeau de distrugerea Varșoviei, despre masacrarea evreilor, adică lucruri complet neinteresante pentru el. De fapt odrasla lui Gogulete era fericită că nu era băgată în seamă. Dacă l-ar fi întrebat ce dorește, știa el foarte bine, ar fi vrut și el un canar pătat pe aripi, pe gușă cu roșu, cum nu mai văzuse pînă atunci decît în poze, dar bani pentru așa ceva n-avea. Și cum după o întrebare de acest fel, dacă n-ai bani trebuie să părăsești magazinul, încercă să găsească o soluție cît mai comodă ca pasărea aflată în colivie să treacă în posesia lui, fără știrea patronului, se înțelege. Distanța pînă la colivie era însă prea mare și chiar dacă n-ar fi fost așa, nu era simplu să deschizi ușa coliviei. În afară de asta, după cum Fane putu să-și dea seama destul de repede, vînzătorul putea să-și vadă de ale lui liniștit, deoarece avea un paznic, tot înaripat, guraliv nevoie mare: un papagal, verde cu mov pe spate și roșu sub aripi, care țipa cît îl ținea gura: „Nu pune mîna, prațovițe, prațovițe", Fane nu știa ce înseamnă cuvîntul acela străin, dar își zise cu oarecare teamă că pasărea avea vorbirea ei secretă cu patronul și cînd văzu că, într-adevăr, unul din cei trei întoarce capul spre el, Fane fu sigur că avea dreptate și îi trecu deci pofta să mai fure.

— Ce dorește domnul? întrebă zîmbind vînzătorul. Fane ridică din umeri de două ori și zîmbi o dată, semn că voia pur și simplu să se uite. Numai cînd auzi din gară

fluierul unui tren își aduse aminte că el venise acolo nu să se uite la canari și papagali, ci pentru cu totul altceva.

Ieși din magazin val-vîrtej. Ajunse la gară.

Se amestecă printre oameni ca să treacă de controlorul care cerea bani pentru biletele de peron și văzînd un tren garat pe una din linii se duse direct la mecanic. Locomotivele i se păruseră întotdeauna nemaipomenite, iar mecanicii un soi de oameni cu totul și cu totul speciali. Întrebă de Pavel Roman, șef de tren.

Mecanicul nu răspunse, dar uitîndu-se mai cu atenție la puști, se simți dator să-l lămurească:

— Numai la biroul de mișcare poți afla, măi țîcă, poate e în tură și atunci e dus la dracu în praznic. Dacă nu e, atunci acolo afli unde poți da de el.

Fane, fără să mulțumească pentru explicații, începu să alerge pe peron cu brațele ridicate de parcă ar fi avut aripi și în această stare de zburătoare intră în biroul de mișcare al gării plin de ceferiști și de militari.

— Pavel Roman, Pavel Roman, se gîndi cîtva timp un impiegat de serviciu și după ce se scărpină sub chipiul cu banderola roșie soioasă, îi explică lui Fane că nu poate ca să știe, dar că în orice caz s-ar putea să-i fie de folos cei de la triaj, unde se formau trenurile...

— Păi nene, așa nici poimîine n-o să dau de el și i-a murit băiatul și e mare nevoie de el, că nevastă-sa săraca plînge și e singură...

La auzul cuvîntului „moarte", oamenii deveniră mai atenți și vreo trei se grăbiră să-l îndrume exact.

Pavel Roman se întorsese tocmai din cursă — însoțise un personal pînă la Focșani — și ieșea din baia rezervată personalului de la mișcare.

— Nene, zise Fane, vezi că la gagiii ăia de la biroul de mișcare le-am spus că ți-a murit pisica. Altfel, nu mi-ar

fi spus unde te afli... A fost nea Oarcă pe la mine, eu sînt Fane Gogulete — și mi-a zis să te duci la băiatul matale de la poliție și să-i spui că e de *oaie*...

— Cum de *oaie*, mă băiete? întreabă Pavel.

— Așa, de rău, completă Fane... A zis că băiatul matale să meargă la Mandravela... Știe el unde...

— Dar cine-i Oarcă, flăcăule?

Fane se opri o clipă locului:

— Prea multe vrei să știi, nene... da să-i spui, că altfel viața e în pericol și-ar putea să nu mai apuce ziua de mîine...

— Cine, mă, ce vorbești prostii...

— Păi crezi matale, nene, că viu cale de-o țară din Dudești pînă aici ca să-ți spun prostii?

— Bine, mă, bine, zise Pavel și grăbit își luă geamantănașul și împreună cu Fane ieși în Grivița.

Era ajunul anului nou și lumea alerga înnebunită după cumpărături. Magazinele erau aproape pustii și pentru că erau pustii, lumea, ca să nu se întoarcă acasă cu mîna goală, stătea la coadă la depozitele de vin.

— Ăștia fac afaceri, mă Fane, zise Pavel văzînd prin vitrină un vînzător pîntecos aplecat la șipul unui butoi, la fel de pîntecos ca și el... Dintr-un litru de vin, fac două, că apa e de la dumnezeu și e bună de băut și ea...

— Mie nu-mi place vinul, îmi plac păsările, zise Fane și considerînd că își îndeplinise datoria față de Oarcă, îl lăsă pe Pavel să-și vadă de ale lui și se duse din nou la vitrina cu canari și papagali.

Schimbînd două tramvaie, Pavel ajunse la Comisariat. Gardianul de la poartă îi spuse că șeful comisar se afla undeva în misiune și că nu știe cînd se întoarce, așa că lui Pavel nu-i mai rămase altceva de făcut decît să intre la birtul din colț și să tragă din cînd în cînd cu ochiul

la intrarea în comisariat, sperînd să-l vadă, pe Mihai cînd va veni cu mașina.

Comandă o ceașcă de vin fiert, își scoase din cufăraș bucata de slănină care-i mai rămăsese de la drum, o coajă de pîine cu miros de fum și începu să mănînce tacticos. Mînca și se gîndea la Mihai. Era supărat pe el. De ce dumnezeu nu aducea în casă o femeie care să-l scutească de multele și sîcîitoarele treburi ale gospodăriei? Nu mai mîncase o ciorbă de nu mai ținea minte și numai grija că trebuie să-l pîndească pe băiat îl împiedică să nu comande o ciorbă de burtă. Din bucătărie răzbătea pînă la el un miros de oțet și de cimbru și Pavel, săturat de atîta pîine și slănină, își înveli merindea cu grijă și o vîrî la loc. Pe fundul cănii mai rămăsese un strop de vin și Pavel nu se îndura să-l bea. În crîșmă se vorbea de război, de alimente, de numărul morților de pe front, de cîte în lună și stele.

Cînd se uită iar spre comisariat, Pavel avu o ușoară tresărire. Buickul oprise chiar în clipa aceea și Roman, parcă știind că tatăl lui se află în birt, se îndrepta și el într-acolo, urmat la cîțiva pași de Alexe.

Pavel îi ieși în întîmpinare.

— Ce-i cu matale, tată? zise Roman trecîndu-și mîna peste fața cenușie de oboseală. Pun pariu că mi-ai adus de mîncare? Hai, azi am luat leafa, ardem o ciorbă de fasole cu ciolan să se ducă vestea...

— Auzi, mă, îl întrerupse Pavel, a venit la mine la depou unul Fane Gogulete, și mi-a zis să te duci în Mandravela, știi tu unde, că e de rău... L-a trimis unul Oarcă. Cine-i Oarcă ăsta?

Roman se încruntă și făcîndu-i lui Alexe semn se întoarse spre mașină.

— Hai și matale, tată.

25

Tot drumul pînă la Mandravela, Roman nu scoase un cuvînt. Taică-său se aşezase în faţă, lîngă Alexe şi privea animaţia aceea de seară cu o curiozitate şi o plăcere de copil. Străzile erau slab luminate, iar vitrinele mai purtau încă în dosul geamurilor hîrtia groasă de camuflaj, de care oamenii se despărţeau greu. Cu faza de întîlnire aprinsă, împrăştiind pe jumătate o lumină albastră din pricina cernelei cu care Alexe vopsise partea de sus a farurilor, maşina îşi făcea drum cu încetinitorul prin străzile aglomerate şi umede. O ceaţă deasă începea să pună stăpînire pe oraş şi pe măsură ce se îndepărtau de centru, aerul devenea tot mai umed, iar figurile trecătorilor se conturau din ce în ce mai greu.

— La noapte e anul nou, zise Alexe încet, dar Roman sau nu-l auzi sau era cu mintea în altă parte.

Nu prea avusese timp să se gîndească la Oarcă. Cu toate că plecarea lui precipitată de la Comisariat îl pusese o clipă pe gînduri, fusese prea obosit să-i dea un sens anume. Crezuse pur şi simplu că Oarcă aflase de la domnişoara Argintaru despre întîlnirea lor nocturnă şi considerase probabil că în virtutea acestui lucru este îndreptăţit să-i facă o vizită. Lui îi chiar plăcuse o asemenea explicaţie. Îl fulgerase şi ideea că Oarcă aflase ceva despre Scorţea, dar în acest caz purtarea lui se dovedise copilăroasă. Nu era Oarcă omul care să ştie ceva şi să nu spună, îşi zise Roman pînă la urmă. Îl solicitase chiar, după cum îşi aducea bine aminte, să povestească dacă avea ceva de spus, dar Oarcă luase dintr-o dată o mutră de tîmpit, preferînd să amintească de acea lecţie politică pentru care chipurile venise. Voise să facă

pe interesantul, poate acesta era adevărul, să-şi de aere de veche cunoştinţă în faţa lui Patulea, atîta tot, conchise Roman.

Maşina intră într-o zonă complet neluminată şi Alexe încetini.

Roman îşi scoase batista, se şterse la nas — de două zile îl încerca un guturai — apoi îşi lăsă capul pe perna din spate încercînd să aţipească. Se obişnuise la închisoare, în timpul interogatoriilor, să fure cîteva clipe de somn, iar obiceiul acesta derutant pentru anchetatori. care nu înţelegeau cum putea rezista atît de mult, se dovedea la fel de eficace şi în viaţa de fiecare zi.

Îşi închise pleoapele şi pe dată un somn binefăcător puse stăpînire pe el. Visă că se afla undeva într-un pustiu, cu Rosinanda, că erau amîndoi însetaţi de cîteva zile şi cu toate că ajunseseră la marginea unei oaze unde se vedea strălucirea limpede a apei, picioarele înţepenite de oboseală nu-i mai puteau duce la locul care ar fi însemnat salvarea lor. Încercară cîtva timp să se tîrască cu ajutorul braţelor, dar curînd braţele ajunseră şi ele la moliciunea şi lipsa de putere a picioarelor, şi lui Roman îi veni să rîdă în vis de situaţia penibilă în care se afla de a nu putea da nici un ajutor fetei, care se stingea lîngă el.

Se trezi din somn în ţipetele mulţimii adunată la poarta casei unde locuia Rosinanda. După felul cum vorbea lumea şi mai ales după îngrămădeala aceea, Roman înţelese că acolo se petrecea ceva grav. Coborî din maşină, îşi făcu loc printre oameni, dar numai după ce pronunţă de cîteva ori cuvîntul poliţie, oamenii se dădură la o parte.

Oarcă zăcea într-o băltoacă, întors pe-o parte, iar în spate se vedea mînerul de lemn al unui cuţit, mai mult ca sigur un cuţit ieftin de bucătărie, aşa cum avea fiecare familie din cartier.

Roman se aplecă, prinse mîna lui Oarcă, crezînd că-i mai poate fi de vreun ajutor, dar mîna era rece și țeapănă, atît de țeapănă și înghețată încît Roman simți un fior în șira spinării.

— Cum s-a întîmplat, cine l-a...? întrebă Roman, dar văzînd-o pe Rosinanda nemișcată, privindu-l cu ochii ei mari, se opri. Simți că fata îl urăște și ura ei nu era cea veche, din ziua cînd luase hainele oamenilor, era alta, cu mult mai profundă.

— N-a fost nimeni de față, cum s-a întîmplat? întrebă Roman de data asta cu mult mai hotărît.

Lumea începu să se împrăștie, plecînd care încotro, nevoind să se amestece în treburi care nu erau de nasul lor. Rămaseră doar cîteva femei și un bătrîn sprijinit într-o bîtă.

— Domnule, începu destul de timid o femeie... să vezi și să nu crezi... Tocmai voia să intre în curte la domnișoara, că nici n-am știut că e fiica mortului... cînd a fugit spre el o femeie cu o sacoșă mare... Eram la apă și am crezut că vrea să-i spună domnului Oarcă ceva... Cînd colo... l-am văzut pe domnul Oarcă cum se apleacă pe o parte și cum cade în băltoacă... La început am crezut că s-a poticnit și a căzut... Femeia aceea, domnule de la poliție, l-a omorît, că după mine nici nu era femeie că alerga ca un bărbat... Pînă am strigat eu speriată, să iasă oamenii, s-a făcut nevăzută după colț...

— O fi fost vreo ibovnică de-a lui, zise una, dar îndată primi replica doamnei Gușică...

— Ce ibovnică, de ce vorbești prostii?... Domnul Oarcă stătea la mine și în rarele ocazii nu se ducea la altele, mărturisi femeia, socotind probabil că vorbind deschis despre viața intimă a unui mort nu era nici o rușine...

— Alexe, cheamă o mașină de la morgă, spuse Roman

și în timp ce Alexe alerga spre un telefon, Roman și Pavel îl luară pe Oarcă și la sugestia doamnei Gușică voiră să-l ducă la ea...

— Aduceți-l la mine, spuse domnișoara Argintaru cu o voce stinsă...

— De ce să-l ducă la tine, spurcato... Că nici n-ai vrut să-l primești în casă. Nici de-o ciorbă n-ai vrut să-i dai... Acum de ce să-l ducă la tine?... Tu crezi că dumnezeu te iartă la judecata de apoi?... Că a fost tatăl tău, bun, rău, cum a fost... Aduceți-l, domnilor, la mine, că mie nu mi-a fost nici scîrbă, nici rușine de el.

Roman însă hotărî să-l ducă pe Oarcă în casa fetei lui.

Doamna Gușică începu să vocifereze, dar Roman n-o asculta și pentru că femeia nu voia să tacă, Pavel rosti o astfel de înjurătură, încît madam Gușică tăcu speriată...

Îl duseră pe Oarcă în casă, îl așezară pe pat și Roman se uită profesional la obrazul lui. Rămase mirat că trăsăturile mortului nu trădau suferință, ci, dimpotrivă, un soi de liniște și împăcare.

Rosinanda stătea în picioare cu mîna la gură și se uita în gol, fără să plîngă, incapabilă de vreun gest.

— A fost azi pe la mine... A intrat cu șperaclul, mi-a adus apă, mi-a spălat vasele, mi-a curățat pantofii și a încercat să scrie ceva pe hîrtie, zise ea voind să-l pună pe Roman la curent cu aceste amănunte de care voia să se elibereze. Dar și după ce vorbi, chipul domnișoarei Argintaru păstră aceeași expresie împietrită de la început.

Roman avu un moment de sinceră repulsie față de învățătoare și o clipă se gîndi chiar cum de putuse... dar renunță să-și mai amintească. Domnișoara Argintaru luă de pe dulăpior vioara ei scorojită și cu gesturi conștiincioase începu să cînte un cîntec de pahar. În tot timpul cît cîntă un zîmbet trist i se anină pe obraz.

— Cînd eram mică și era beat, mă lua pe genunchi și mă punea să-i cînt, zise ea, și după ce își puse vioara la loc, acoperi mai bine cu cearceaful trupul celui ce pînă cu o oră înainte fusese tatăl ei.

Sosi mașina de la morgă însoțită de doi agenți. Trupul neînsuflețit fu urcat pe o targă în mașină. Agenții, văzîndu-l pe Roman, se grăbiră să plece. Peste patru ore era anul nou și fiecare avea treburi cu mult mai importante decît de a asista la interogatorii care și așa nu mai puteau ajuta pe nimeni cu nimic.

Mașina plecă și Roman, împreună cu Alexe, întocmi procesul verbal, pe baza celor mărturisite de oameni... Îi puse să semneze, semnă și el, doamna Gușică apăsă cu degetul mare și Roman se ridică în picioare, avînd acum convingerea că fără să vrea nu era străin de moartea lui Oarcă. Nu se mai îndoia că fostul pușcăriaș aflase ceva despre Scorțea și că acesta, pentru a-l face inofensiv, îl lichidase.

La plecare, nu-i spuse Rosinandei nici un cuvînt. Se uitase doar la ea într-un anumit fel, deloc binevoitor, își mușcă buza pe jos și ieșind primul din curte, se urcă în Buick.

Alexe nu oprise pînă în fața porții lor și Pavel, pe tăcute, simțind că Roman cu toată oboseala, n-are de gînd să se culce, se apucă să-i facă o cafea din năut. Era ceasul nouă și pînă la trecerea în noul an nu mai rămăseseră decît trei ore.

Alexe, bănuind că șeful lui ar putea să mai aibă nevoie de el, nu se duse la Lenuța, așa cum îi promisese. Se urcă în mașină și rezemîndu-și capul de portieră adormi într-o clipă: somn greu, de plumb, fără vise.

Așezați la masă, Roman și Pavel, fără să se uite unul la altul, se gîndeau de fapt la același lucru, la moartea

lui Oarcă, la chipul acela liniştit atît de nefiresc pentru felul violent în care îi fuseseră curmate zilele.

— Da, zise Roman, şi lovind cu pumnul în masă începu să se plimbe prin cameră ca un leu în cuşcă. Dacă ar fi putut, ar fi urlat, atîta furie neomenească îl cuprinsese. Se calmă tîrziu, se aşeză pe pat şi cu mîinile sub cap, fixă cu ochi nemişcaţi tavanul.

26

— L-am cunoscut pe Oarcă la Aiud în 1941, începu Roman să-şi depene firul amintirilor, în timp ce Pavel stătea cu capul rezemat în mîini, privind zaţul negru cu linii de labirint, din ceaşca ciobită la o margine. Eram bolnav, de două săptămîni nu mă ridicasem din pat. Eram slab ca un ogar. Cine ştie cum, la bucătăria închisorii fuseseră luaţi ca ajutoare doi legionari şi într-o zi ne pomenirăm cu o dizenterie de toată frumuseţea. Curios era că nici unul din legionari nu se îmbolnăvise, de unde am dedus că la mijloc fusese mîna celor doi... De fapt, nici nu ştiu de ce ţi le spun toate astea, tată...

Pavel se duse la sobă, aţîţă focul şi se întoarse la locul lui la masă.

— Aşa, să mai aflu şi eu ce-ai mai făcut pe acolo, că tot nu mi-ai zis nimic... De cînd ai venit acasă mai mult nu te văd, decît te văd...

— N-are nici un rost, mai zise Roman şi se culcă pe-o parte, uitîndu-se pieziş la taică-său...

— Şi cine-i Oarcă ăsta? întrebă Pavel, cu toate că mai pusese această întrebare de cîteva ori.

— Cînd celulele au fost deschise pentru plimbarea de seară, legionarii, care mergeau în rînd pe coridor, au tăbărît în camere şi-au vrut să ne omoare... Trei tovarăşi de-ai mei au căzut atunci, înjunghiaţi cu furculiţele, mai bine zis li s-au deschis beregatele, ca la porci. Erau cu noi vreo cinsprezece deţinuţi de drept comun... Oarcă şi încă doi prieteni de-ai lui, m-au apărat, tată, m-au ascuns cu trupurile lor. Pînă la urmă, după ce-am fost descoperit, Oarcă a scos cuţitul, avea un cuţit ca un bisturiu pe care în ceasurile libere nu făcea altceva decît să-l ascută. I-a ţinut la distanţă pînă au venit gardienii... Un hoţ... mai spuse Roman şi se opri...

— Parcă de prea mult bine ajung unii să se facă hoţi, spuse bătrînul încet...

— Era singurul om care... cel puţin aşa mi s-a părut... ar fi vrut să mă ajute...

— Mai ştia cineva de asta? întrebă bătrînul şi îl privi pe Roman iscoditor...

— Cine dracu să ştie?

— Nici de la voi... de la poliţie?

Roman se ridică în coate, îşi scutură capul obosit, apoi se aşeză la masă şi îşi bău încet cafeaua răcită...

— Ce vrei să spui, tată?

— Aşa, voiam doar să ştiu dacă nu mai ştia cineva...

— Cînd a venit la mine, era de faţă Patulea, dar Oarcă n-a vrut să spună nimic...

După privirile bătrînului, Roman îşi dădu seama cam la ce se gîndea Pavel, dar nu avea curajul s-o spună...

— Am fost destul frecat, tată, pentru suspiciune, pentru... Îmi ajunge... Cred că am greşit de la început că n-am avut mai mare încredere în Patulea... În loc să-mi fac din el un colaborator, m-am uitat la el tot timpul cu duşmănie... Mai lasă-mă şi dumneata în pace... Cum vrei să muncesc?... Mă duc mîine la partid şi le

spun, fraților, nu-i de mine treaba asta, faceți-mi ce vreți...

— Da, zise încet Pavel, învîrtind în mînă ceașca de cafea goală... Să-i rogi să te pună popă în cartier: muncă ușoară, voce n-ai, da nu contează, banul să iasă și traiul să fie ușor...

— Lasă glumele, tată, de glume din astea sînt sătul pînă peste cap... Le face și Nicolae și să știi că nu mă omor cu rîsul...

— Dacă ți-a fost așa de drag Oarcă, de ce n-ai avut grijă de el?... Sau îți era mai aproape fiică-sa, că văd că pe ea ai avut grijă s-o aduci aici...

— Ți-am mai spus, n-am adus-o eu...

— Mă copile, eu atîta îți spun, pe mine de rîs să nu mă faci... iar în privința lui Oarcă te-am întrebat... adică cine mai știa că Oarcă voia să te ajute... Tu la asta să-mi răspunzi...

— Și dacă-ți răspund? marele detectiv din dumneata o să rezolve cît ai bate din palme problema, nu-i așa? Ți-am spus, nimeni... Ce mai vrei?

— Atunci înseamnă că ție ți-a umblat gura, zise Pavel și lovi cu pumnul în masă.

— Spui niște prostii cît dumneata de mari...

— Sigur, în vreme ce din gura ta ies numai lucruri deștepte... Dacă Oarcă vine la tine și văzîndu-l pe Patulea nu vrea să vorbească și în locul lui vine Fane la mine, atunci înseamnă că Oarcă n-a bătut drumul pînă acolo ca să-ți vorbească de fiică-sa... E clar, nu?

— Și dacă e clar?

— Păi asta înseamnă că a vrut să-ți vorbească de altcineva, să zicem de Patulea sau de Scorțea sau de altul, dar cineva tot important, că altfel, dragu-meu, Oarcă n-ar fi fost urmărit...

— De unde știi dumneata că a fost urmărit?...

— Păi e la mintea cocoşului... Nu-l trimitea pe ţîncul ăla la mine, dacă putea veni el... Bag mîna în foc, n-a vrut nici să se afle că are legături cu tine, adică, vezi tu, că lucrează pentru poliţie... Numai pe-aici pe undeva e adevărul, Mihai, oricît ai vrea tu să fie în altă parte...

Mihai se urcă din nou în pat şi îşi puse mîinile sub cap. Nici nu fusese prea atent la cele ce-i spusese taică-său, considerînd de la bun început că bătrînul trăncănea numai ca să se afle în treabă. Reţinuse doar ultimele cuvinte: ele însemnau ceva, dar lui Roman îi fu ruşine să-l întrebe pe Pavel încă o dată, ca acesta să nu creadă că în timp ce vorbise, el fusese cu gîndul în altă parte.

— Şi mai poate fi ceva, Mihai, adăugă Pavel, iscodindu-l din nou pe Roman... În noaptea aia, prima ta noapte cînd ai lipsit de acasă, unde-ai dormit?...

Roman îşi încruntă sprîncenele mai mult decît ar fi trebuit. Răspunse într-un tîrziu.

— La comisariat...

— Adică te-ai dus cu fata la film, ai condus-o acasă că aşa face un om civilizat, ai lăsat-o pe ea să doarmă singură şi tu te-ai întors la sediu...

— Da, tată, unde vrei să-ajungi?

— Nicăieri, numai că eu cu maică-ta, dumnezeu s-o ierte, n-am făcut aşa şi nu-mi vine să cred că după patru ani de puşcărie, doar eşti om sănătos, ce dracu...

— Uite, tată, nu mă priveşte ce-ai făcut dumneata şi, zău, nu te interesa ce-am făcut eu...

— Păi dacă discutăm să discutăm pînă la capăt... Dacă fata i-a spus ceva lui taică-său şi Oarcă a vrut să te atragă în capcană?

— Spui tată la...

— Prostii... Adică acolo ai dormit, asta am vrut să aflu... Păi dacă-i aşa, dragul meu, înţeleg de ce te

frămînți așa. El îți salvează viața, tu îți bați joc de ea... Că eu dacă am rămas cu maică-ta, a doua zi m-am dus la biserică, așa era pe-atunci...

— Doar nu-i fi vrînd...

— Nu vreau nimic, vreau doar să știu de ce te frămînți tu așa dacă în sufletul tău socotești că n-ai nici o vină...

— Am fost de două ori la ea, n-a vrut să stea de vorbă cu mine...

— Nu i-ai plăcut și nici nu mă mir... Dacă nu-ți spăl eu cămașa, nu ți-o spală nimeni... Tu știi să-ți cureți numai revolverele...

— Tată, n-am conștiința încărcată în privința faptelor mele. Și pe urmă dacă am rămas, nu eu am vrut să rămîn, jur... Nici prin cap nu mi-a trecut. Pe urmă tot ea a făcut pe țîfnoasa, parcă ar fi fost madam Miclea sau mai știu eu cine... Mă macină gîndul că Oarcă a aflat ceva despre Scorțea și Scorțea nu iartă... Oarcă a vrut să-mi spună și nu mi-a spus. Necunoscîndu-l pe Patulea a tăcut, iar pe urmă dumneata singur ziceai că n-a mai vrut... Da, uite că în loc să mă duc la Patulea, să-i explic că am greșit în privința atitudinii mele, în loc să-mi fac din el un aliat și să-l prind pe Scorțea, am preferat să fac pe fostul umilit... da, asta mă frămîntă...

— Tu i-ai spus lui Oarcă de Patulea că e omul poliției?

— I-am spus...

— Și atunci?

— Atunci, atunci! De unde să știu?... Am vrut să alerg după el, pe urmă mi-am zis că un comisar nu are dreptul...

— Ba are dreptul, să fie prost, cum să n-aibă, zise bătrînul supărat... Încep să cred și eu, mă Mihai, că

nu ești bun de meseria asta... Am mai zis eu că pun în funcții niște mucoși...

— De ce nu te-au pus pe dumneata în locul meu, văd că tot îți place să te joci de-a hoții și vardiștii...

În curte se auziră pași. Pavel se duse la ușă și se întoarse cu Alexe.

— Ce, mă Alexe, tu n-ai plecat la ale tale?...

— Am adormit în mașină și a venit, domnul ăla, de la bancă, Miclovan, vă așteaptă afară...

— Și ce, îi cădeau galoanele dacă intra înăuntru? întrebă Mihai și încălțîndu-și pantofii ieși în stradă...

— Haide înăuntru, domnule Miclovan...

— Nu voiam să vă deranjez, e noaptea de anul nou...

— Ne-am dezobișnuit să mai avem vreme și pentru așa ceva, zise Roman și intră primul ca să-i arate drumul lui Miclovan spre camera din față...

— Am auzit că s-a petrecut o nouă crimă în sectorul dumitale, de fapt și al meu, zise Miclovan zîmbind și se așeză pe scaun fără să se dezbrace...

— Tatăl meu, îl prezentă Roman pe Pavel...

Pavel răspunse la salut, apoi, ca să nu-i deranjeze pe cei doi, se duse în bucătărie cu Alexe.

— Da, un fost, aș putea zice, amic de-al meu...

— Și eu am mulți amici din ăștia... ca să fiu sincer se dovedesc uneori mai devotați decît propriii mei agenți... De fapt, domnule Roman, pentru altceva mi-am permis să vă deranjez... Oarcă lucra pentru dumneata?

— I-am cerut-o, dar nu mi-a spus nimic precis...

— Cu toate astea el l-a urmărit pe Scorțea, de asta sînt sigur, și apoi a fost omorît de unul din oamenii lui...

— M-am gîndit și eu la posibilitatea asta.

— Numai că, domnule Roman, Scorțea nu l-ar fi omorît dacă n-ar fi știut că Oarcă lucrează pentru dum-

neata... De asta iarăși sînt sigur... Scorțea e elegant cu pungașii, pungaș de rînd a fost el însuși; pentru un simplu filaj, nu se încurcă el... S-a simțit direct amenințat și a acționat... Asta le e legea, o știu și ei, a știut-o și Oarcă, așa cum o știu și eu...

— În afară de mine, spuse Roman încet, cu reproș...

— Sînteți la început, nici nu-i de mirare... dar să știți că nu mă oboseam pînă aici numai pentru atît... Cine-i omul care mai știa că Oarcă lucrează pentru dumneavoastră?...

— Nu mai știa nimeni...

— Chiar nimeni?

— Nimeni, domnule Miclovan...

— În cazul acesta respectivul știa, fără ca dumneavoastră să știți...

— Și dumneata știi cine e?

— Dacă știam ți l-aș fi spus, mai zise Miclovan și se ridică... În orice caz, domnule Roman, nu mi-o luați în nume de rău, dar nu mai umblați fără un trăgător de elită... Vremurile dulci ale Bucureștiului s-au dus... mi se pare că v-am mai spus-o, dar vă încăpățînați să nu țineți cont de un sfat dat de un om cu experiență...

Miclovan ieși în curte, apoi în stradă. Cînd Roman ajunse la poartă, camionul brigăzii anti-gang se făcuse nevăzut după colțul străzii.

— Alexe, pregătește mașina, ordonă Roman și grăbit se duse în casă să se îmbrace...

— Unde te duci, mă copile, întrebă Pavel, speriat de graba lui Mihai...

— Ai avut dreptate, tată, dumneata ești mai bun polițist ca mine...

— Păi sigur că sînt mai bun, de-aia te-am făcut eu pe tine și nu tu pe mine, zise Pavel.

27

Uitîndu-se în oglinda retrovizoare, Roman zări în spate luminile de poziție ale unei mașini care se ținuse tot timpul după ei.

— Fă un ocol, Alexe, zise Roman și șoferul, neștiind despre ce e vorba, în loc să ajungă pe strada Viting pe drumul cel mai scurt, intră în marile bulevarde, apoi pe la Podul Elefterie se îndreptă spre grajdurile regale, ca de acolo să taie drumul direct în sus, spre gară.

Roman mai privi o dată la oglindă, dar în spatele lor nu se mai vedea nimic. Mai mult ca sigur că urmărirea fusese o simplă părere.

Cînd ajunseră în apropierea blocului unde locuia Patulea, Roman își luă rămas bun de la Alexe. Peste două ore avea să fie anul nou și Mihai ar fi vrut să spună ceva deosebit, ceva cald, dar nu reuși. I se păru penibil, așa cum stătea în mașină, să-l îmbrățișeze pe Alexe, cum de fapt ar fi dorit. Îi strînse doar mîna, se uită în ochii lui și fără să zică nimic coborî.

— Vă aștept, tovarășe Roman?

— Nu mi-ar ierta-o Lenuța pentru nimic în lume... Ne vedem poimîine...

— Lenuța așteaptă ea, zise șoferul și dădu să coboare din mașină, dar Roman sau nu-l observase sau era prea grăbit, deoarece cînd tînărul puse piciorul pe asfalt, Roman era la scara blocului.

Nu urcă cu liftul. Nimeni nu dormea. De la fiecare etaj răzbătea gălăgia petrecerilor. La etajul trei se auzea o muzică de dans, lentă, adormitoare, ordinele scurte și autoritare date de o femeie și răspunsurile la fel de

scurte dar subalterne ale unui bărbat. Roman dădu din cap și urcă la etajul patru.

La ușa lui Patulea era liniște. Roman știa că Patulea e obosit; toată noaptea stătuse la Comisariat. Nu plecase acasă decît pe la amiază și, stînjenit, Roman își formulă în minte o frază de circumstanță cu care să se scuze. Apoi dintr-o pornire lăuntrică își zise că n-are de ce să se scuze și sub acest ultim impuls sună la ușă. Trecu destulă vreme pînă să-i răspundă cineva. Auzi niște papuci tîrșîiți pe dalele vestibulului și la scurt timp o voce care întrebă:

— Cine e?

— Roman, răspunse Mihai și își îndesă și mai tare mîinile în scurta de piele.

Patulea deschise, atît cît permitea lanțul de siguranță, apoi văzînd că într-adevăr era Roman, se șterse buimac la ochi.

— Ce, s-a întîmplat ceva? întrebă el și desfăcu ușa larg și în mers își legă cordonul halatului de baie.

— Voiam să stau de vorbă cu dumneata. Știu, nu e o oră potrivită. Vă rog să mă iertați. Credeam că sărbătoriți...

— Nevastă-mea e cam bolnavă, iar eu... De ce n-ai dat un telefon...

Roman zîmbi, căută prin holul pe care îl cunoștea să găsească un scaun, dar pentru că scaunele erau vîrîte sub masa de sufragerie se mulțumi doar să răspundă.

— N-am...

Din dosul glasvandului se auzi tusea soției lui Patulea, apoi ușa se întredeschise și apăru și ea, puțin speriată.

— Ce e, ce s-a întîmplat? întrebă doamna Patulea, ducîndu-și o batistă la nas.

— Nimic, culcă-te, treburi de servici, răspunse Patulea și-i făcu semn lui Roman să-l urmeze.

Intrară într-o încăpere fără ferestre, unde Patulea își avea biroul. Roman nu mai văzuse această încăpere și rămase surprins de biblioteca mare și mai ales de numărul impresionant de cărți.

Patulea apăsă pe butonul unei lămpi de birou și în cameră se răspîndi lumina intens galbenă a becului.

— Vrei o cafea?

— Nu, mulțumesc, spuse Roman și auzind pași moi pe covor se întoarse. Era tizul lui, Mihai, puștiul lui Patulea, somnoros, cu ochii aproape lipiți.

— Veceul e în partea cealaltă, îl îndrumă Patulea și puștiul, mecanic, ascultă de vocea tatălui său. În curînd se auzi apa trasă.

— Mîine dimineață dacă-l întreb nici nu știe că s-a sculat, zise Patulea zîmbind și așeză o sticlă de vin pe masă și două pahare. Pentru decor, continuă el, probabil că vom avea o discuție mai lungă. Patulea zîmbi și turnă vin în pahare... Din nou trecutul... Mereu trecutul, nu-i așa?

— Oarcă a fost ucis, domnule Patulea, anunță Roman cu o voce surdă.

Patulea lăsă paharul din mînă, se încruntă pentru o clipă, apoi fața i se destinse treptat, culminînd cu o expresie de mirare.

— În fiecare zi, în București, sînt împușcați opt-zece indivizi...

— Oarcă, apăsă Roman pe nume, ca celălalt să-și dea seama că nu l-ar fi deranjat dacă era vorba de un individ oarecare.

— Domnule Roman, îmi pare rău, dar moartea lui nu-mi spune nimic...

— A fost ieri la Comisariat... Omul acela... un hoț...

Pătulea luă din nou paharul și bău două înghițituri, îndemnîndu-l pe Roman să facă la fel.

— Mi se pare că era o cunoștință de-a dumneavoastră, de la închisoare. Acceptase să devină informator?

Roman își purtă ochii peste cărțile din bibliotecă, apoi privirile lui se fixară pe chipul lui Patulea.

— Am impresia că da...

Patulea lăsă paharul și își desfăcu mîinile larg într-un gest de înțelegere totală a situației și de neputință, în același timp.

— De ce nu mi-ai spus de la început... Acum mi-e clar totul...

Zîmbetul de pe fața lui Patulea muri strivit între buze și bărbia subcomisarului începu să tremure ușor...

— Deci mîrșavul zbir, adică eu, începu Patulea agresiv, ghicind acest lucru din cele cîteva cuvinte tîmpite pe care le-a spus, l-am urmărit și l-am împușcat... Sînteți un om fericit, domnule Roman... Pentru dumneavoastră toate lucrurile sînt clare — albe sau negre...

Roman voi să-și răsucească o țigară, dar renunță și sfărîmă foița și tutunul între degete, apoi le aruncă în coșul de lîngă birou. Se ridică de pe scaun și începu să se plimbe în spațiul îngust, de la fotoliul pe care stătuse pînă la ușă.

— Nu, domnule Patulea. Lucrurile sînt foarte complicate și oamenii sînt foarte complicați. Asta însă nu mă face nici fericit nici nefericit... Aș vrea doar să fiu mai deștept și să pot căpăta într-o zi experiența dumitale profesională. Atîta tot...

Patulea se uită la mînă, dar ceasul îi lipsea.

— Nu cred c-ați venit la ora asta, ca să-mi spuneți doar atît... Și chiar dacă-mi spuneți că e așa, nu vă cred...

— Domnule Patulea, văd că atunci cînd vă acuz eu, vă disculpați, cînd nu vă aduc nici o acuzație, vă inculpați dumneavoastră. De ce?

— Nu înțeleg...

— În legătură cu Oarcă... De ce era nevoie să insinuezi, ironic, firește, că dumneata l-ai lichidat... Nu trebuia... Și n-am venit numai să aduc această veste care, poate pentru dumneata, nu înseamnă nimic. Dacă vrei să știi exact pentru ce-am venit, nu mi-e greu să-ți spun... M-am frămîntat, m-au obligat și alții să mă frămînt, da, da, m-au obligat și te-am deranjat ca să-ți spun că am greșit... Că am greșit față de dumneata. Nu ca om, domnule Patulea. Ca om, eu n-am să uit niciodată. În închisoare nopți la rînd, gîndul că odată și odată am să te întîlnesc îmi dădea putere să rezist... Mă vedeam... în sfîrșit... N-are rost... Am greșit ca superior al dumitale, atunci cînd te-am amenințat cu răzbunarea... Asta e... scuză-mă...

Patulea îl privi pe Roman atent... Cuvintele lui i se păruseră sincere, dar cu toate astea, se simți dator să fie cît mai precaut cu putință. De-a lungul anilor, învățase să cunoască oameni din toate mediile și, după părerea lui, cei care jucau cel mai bine teatru erau cei din categoria în care trăia Roman. Nu voia să se lase dus de Roman și nici nu era înclinat să creadă în destăinuirile lui, indiferent că vorbele sunaseră cald și deschis.

— Scuzele astea vor avea vreo greutate atunci cînd voi fi tras la răspundere? Pentru că voi fi tras, asta o știu, în concepția dumitale e inevitabil. Istoria, cum vă place să spuneți mereu...

— Depinde de dumneata... Și s-a mai întîmplat ceva, în seara aceea cînd eu m-am invitat la dumneata, bănuindu-te singur...

— Anume?

— Ți-am văzut copilul...

— Și vi s-a făcut milă...

— Zi-i cum vrei, mi-am format o părere mai complexă.

Patulea nu răspunse imediat. Se uită prin fumul țigării la Roman și dacă la început avusese îndoieli în ce privește sinceritatea acestuia, acum se convinse definitiv că se înșelase. Scontase și el pe ambianța familiară, pe căldura pe care o oferea căminul său. De fapt, într-un fel, în virtutea desfășurării lucrurilor, voise să-i dovedească lui Roman că nu era o brută și că dacă făcuse ceea ce făcuse, nu el era de vină ci acele împrejurări în care îl aruncase datoria față de lege și față de sine însuși.

Patulea oftă, fără să vrea, zicîndu-și să fie totuși prudent, cît mai prundent cu putință. Dacă Roman venise să-și ceară scuze, acum cînd murise Oarcă, scuzele acestea puteau avea un dublu scop. Sau Roman ajunsese la convingerea definitivă a neputinței sale sau miza pe scuze pentru a cîștiga ceva în urma lor. Ajungînd la un asemenea raționament, subcomisarul constată că Roman, în ciuda lipsei lui de instruire, nu era chiar atît de prost pe cît și-l închipuise. Turnă vin în pahare și de data asta Patulea nu bău pînă ce nu-l văzu pe Roman că duce paharul la gură.

Vinul era bun, aspru. După ce-l dădu pe gît, Roman se simți mai bine, mai în largul lui, atmosfera devenise mai caldă, mai familiară și zîmbi. Dacă în clipa cînd se hotărîse să vină la el avusese destule îndoieli, în privința unui anumit lucru, acum aceste îndoieli căpătau o nouă dimensiune. Nu numai că se înmulțeau înclinînd și mai mult balanța în favorul subcomisarului — aceasta ar fi fost latura simplă a explicației stării lui — dar prin aglomerarea lor, de fond, deveneau stînjenitoare, dacă

nu chiar sîcîitoare și Roman se simți jenat că în toate scuzele lui — reale dealtfel — pusese prea mult suflet și un patetism pe care celălalt l-ar fi putut socoti fals. Era aproape sigur că această parte, sentimentală, Patulea i-o ghicise. Avea de-a face cu un om inteligent și dacă n-ar fi fost lumina care-i ținea fața în semiobscuritate, subcomisarul i-ar fi citit stînjeneala în ochi.

— Că ți-ai dat seama că m-ai judecat greșit, asta înțeleg, domnule Roman și mă bucur că ai trecut peste dumneata, că ți-ai călcat pe inimă și mi-ai mărturisit propriile dumitale îndoieli...Ca să fiu sincer, ochiul meu format cu fel și fel de oameni, cu fel și fel de medii, mi-a dat un mic semnal de alarmă, mi-a spus că această părere de rău a dumitale era prezentă în dumneata de mai multe zile... Nu știu dacă te-a îndemnat cineva să recunoști adevărul sau pur și simplu acesta a fost rodul frămîntărilor dumitale; important e că ai ajuns la el, că în virtutea acestei recunoașteri deschise faci posibilă o mai bună colaborare între noi... Dar, cu toate astea, tot experiența mea îmi spune că așa cum ai venit acum, puteai foarte bine să vii de exemplu și poimîine: sentimentele nu sînt cazuri ce se cer rezolvate imediat, sentimentele sînt stări, ori stările se comunică imediat numai atunci cînd ceri ceva în schimbul lor... Nu te supăra că sînt așa de deschis, poate jignitor de deschis, dar prefer sinceritatea totală în locul uneia de formă... Nu ne-am menajat nici pînă acum și nu văd de ce am face-o de aici încolo... Ce-mi ceri pentru această stare specială pe care mi-ai comunicat-o, pentru această înțelegere mai „complexă" a omului Patulea, zise subcomisarul și pe fața lui nu se mai văzu urmă de zîmbet, semn că nu voise să fie ironic și că întrebarea lui făcea parte din felul lui de a fi și nu din calcul.

Roman își terminase de răsucit țigara. Și-o rupse în două: jumătate o puse înapoi în tabacheră, iar cealaltă jumătate o aprinse cu bricheta: o brichetă marinărească cu flamă mare.

— Să mă ajuți cu toată experiența dumitale să-l prindem pe Scorțea... În primul rînd pe Scorțea, viu...

Patulea se încruntă ușor: numai o cută a frunții se adînci abia perceptibil, în mijloc, dar cuta atrase după sine alte zeci de mărunte schimbări, al căror sens Roman nu-l putu descifra. Puse încruntarea lui Patulea pe seama acestui trafic de sentimente pe care îl ghicise de la început, trafic care probabil îl nemulțumea...

— Vrei să-l prinzi pe Scorțea, domnule Roman... Probabil că superiorii dumitale sînt nemulțumiți că-și face de cap ca și cum nici n-ar exista poliție... Prinderea lui ar însemna pentru dumneata nu numai dovada practică a capacității dumitale în această funcție, ci și recunoașterea deschisă de către opinia publică că n-ai intrat în Comisariat pe ușa din dos... Înțeleg și sînt de acord... Dar nu înțeleg de ce nu te-ar mulțumi lichidarea lui în general și de ce vrei cu orice preț să-l ai viu.. dacă am înțeles bine...

Roman își stinse țigara. Îl ustura în gît și își zise că de vină erau numai foițele: în ultimul timp erau din ce în ce mai proaste.

— Singur mi l-ai descris pe Scorțea... Toată inteligența lui stă în a ucide și a ucide cît mai mult... Un om care ucide este un simplu criminal; un criminal însă care vrea să inducă în eroare opinia publică și, mai ales, o categorie de oameni bine definiți ca stare socială, își depășește calitatea și se transformă în altceva... Ideea cu hainele nu putea fi a lui Scorțea, domnule Patulea, spuse Roman, dar în aceeași clipă își zise că făcuse o mare prostie că-și mărturisise exact gîndurile și regretă

amarnic că gura i-o luase pe dinainte... Putea foarte bine să găsească alt motiv cu care să justifice necesitatea de a-l prinde pe Scorțea viu...

— A, înțeleg... V-a atins în resortul dumneavoastră social... Și din cazul Scorțea ați făcut tot o problemă personală...

Patulea își umplu din nou paharul, îl bău cu lăcomie, apoi aprinzîndu-și o țigară se ridică...

— O cafea, domnule Roman...

Roman încuviință, cu toate că numai de cafea nu-i ardea. Voia să-și adune gîndurile, să le pună în lumina lor exactă.

Patulea ieși cu grijă și închise ușa în urma lui. Roman auzi ușa deschizîndu-se și închizîndu-se, apoi în toată casa domni liniștea. Probabil bucătăria era în celălalt capăt al apartamentului își zise Roman, supărat că în ultima parte a discuției procedase ca un copil. Își mușcă din neputință buza de jos, aspră și crăpată de vînt.

Era convins că Patulea îl va refuza. Nu direct. Pe scară ierarhică trebuia să se supună unei anumite discipline; era dator să se conformeze unui plan de acțiune determinat de el... O să-l refuze altfel, pe ocolite, insinuînd zeci și zeci de motive, negînd că știe ceva de Scorțea și prezentîndu-i cazul ca cel mai dificil cu putință, caz care cerea timp și inteligență. Venise la Patulea nu numai să-i ceară scuze, nu numai să-i spună că-i pare rău de toate suspiciunile alimentate zi de zi în colaborarea lor, venise și pentru altceva, dacă nu în primul rînd pentru acest altceva... Murise Oarcă... Murise în împrejurări tragice și înțelesese singur — Miclovan îi întărise și el convingerea — că Oarcă n-ar fi murit dacă Scorțea n-ar fi aflat că lucrează pentru el. Dar ca Scorțea să afle trebuia ca cineva să-i fi adus la cunoștință acest lucru. Existau mai multe posibili-

tăți dintre care reale și demne de luat în seamă nu puteau fi decît două... Sau Scorțea bănuia pur și simplu și acționase mînat de instinct sau cineva din poliție era în legătură cu el. Din poliție, singurul care putuse să aibă astfel de bănuieli era Patulea. El, direct, sau unul din oamenii săi îl prevenise pe bandit să-și ia măsuri de apărare. Dacă Patulea a fost cu adevărat autorul ideii cu împărțirea hainelor, acum, după ce-i spusese că vrea să-l prindă viu, subcomisarul avea să facă tot ce-i va sta în putință ca Scorțea sau să nu cadă deloc sau în nici un caz să nu cadă viu. „Vorbesc de sinceritate și de colaborare și eu sînt primul care îl suspectez", recunoscu Roman și iritat își mai turnă un pahar de vin. Deodată Roman avu revelația unui fapt pe cît de veridic pe atît de brutal. Între el și Patulea exista o prăpastie fără fund. Slujeau interese diferite, țeluri diferite și de aceea oricît s-ar fi străduit și unul și altul să înlăture suspiciunea, ea urma să existe ca o rană vie, imposibil de vindecat... În acest fel toate scuzele lui, cît de sincere ar fi fost, sunau fals, cum și ajutorul celuilalt, cît de sincer și dezinteresat ar fi fost, era eficace, doar în măsura în care Patulea înceta să mai aibă rezerve față de el... ori rezerve, din pricina aceluiași trecut, Patulea nu putea să nu aibă... Atunci? Atunci nu rămînea decît calea deschisă, a colaborării, marcată însă de o neomenească tensiune din partea amîndorura. Dar dacă greșea!... Dar dacă Patulea nu avea nici cel mai mic amestec în moartea lui Oarcă? Nicolae avea poate dreptate spunîndu-i că înțelegea mersul înainte al lucrurilor de pe poziții de clasă lipsite de suplețe, în condiții istorice care te obligau să scrîșnești din dinți, dar să te conformezi lor, dacă voiai ca țelul suprem să învingă; nu cel imediat, personal, neesențial, în vîltoarea

marilor evenimente... Oricum, ajunse la concluzia că dacă Patulea era nevinovat, nu-i va refuza colaborarea şi profesionalismul unui autopsier care taie fără milă, dar cu socoteală.

Roman tresări. Telefonul aflat pe birou — nu-l văzuse pînă atunci tot din pricina luminii care bătea în partea opusă — avu un clinchet scurt, ca atunci cînd în casă se mai află şi un alt telefon şi cineva vrea să vorbească de acolo. O picătură de sudoare i se prelinse pe şira spinării, în jos, şi Roman urmări scurgerea ei peste fiecare vertebră, pînă ce picătura fu absorbită de cămaşă la locul unde cureaua pantalonilor îi strîngea mijlocul.

28

Patulea deschise uşa de la birou cu cotul, apoi împingînd-o cu genunchiul îşi făcu loc în încăpere ţinînd cu ambele mîini tava pe care abureau două ceşti cu cafea... Aşeză tava pe birou, dar întîlnind privirile lui Roman ţintuite cu încăpăţînare într-un anumit punct, observă telefonul. Tava se lovi de sticla de cristal şi una din ceşti se vărsă peste şerveţelul alb aflat sub farfurie.

— Trebuie să recunosc că nu mă prea pricep, domnule Roman... De fapt, la ceasul acesta ar fi trebuit să desfundăm o sticlă cu şampanie, dar sincer să fiu, mă bucur că n-o am; şampania trebuie băută pentru ceva, pentru ceva deosebit şi eu nu ştiu pentru ce-am fi putut să închinăm...

— Pentru sinceritate, rosti Roman direct, poate prea direct. Cînd Patulea se uită la comisar văzu că din liniştea de pe faţa lui Roman nu mai rămăsese nimic.

Patulea se uită din nou la telefon şi aceeaşi cută îi apăru în mijlocul frunţii.

— Bine, domnule Roman, zise Patulea şi se aşeză pe scaun, nu înainte de a-i aşeza comisarului ceaşca cu cafea în faţă... Sinceritate pentru sinceritate, continuă el şi faţa lui deveni palidă şi gravă.

— Scorţea e în mîna mea, domnule Roman, da, nu vă miraţi, deocamdată formal, se înţelege... În haosul care domneşte peste tot astăzi, singura dificultate în prinderea unui bandit e ascunzătoarea... „La planque", cum zic francezii... Eu am aflat-o pe a lui Scorţea... Voiam să-l prind sau să-l lichidez... Ai apărut dumneata, impus de partidul dumitale. Mi-ai arătat clar, fără echivoc, că orice aş face, eu sînt un om pecetluit... din cauza activităţii depuse în cadrul siguranţei... Ce voiai să fac? Să mă linguşesc, să-ţi pun la dispoziţie experienţa mea, să te ajut să devii celebru în poliţie la două zile după numirea dumitale? Te-am lăsat să te descurci singur. Dar bețe în roate nu ţi-am pus şi crede-mă, dacă vrei şi dacă poţi, nici nu m-am aliat cu Scorţea... Voiam doar să te compromiţi... şi să ajungi dumneata singur la convingerea că trebuie să pleci... Comisar şef, poate m-aş fi putut reabilita... Adjunct al dumitale, niciodată... Mă rog, aşa credeam pînă în clipa de faţă... Ai maşina aici?

— Nu, de ce?

— Mergem să-l umflăm pe Scorţea... Fii liniştit, nu e nevoie de forţe... În noaptea de anul nou e singur, eventual cu amanta... Toţi sîntem slabi şi orgolioşi...

Patulea dădu ceaşca la o parte, căută printre hîrtii ceva şi găsind cheiţa o bagă în broasca sertarului...

— Totdeauna îl închid... Curiozitatea de diavol a celui mic...

Patulea scoase din sertar un pistol strălucitor și îi verifică încărcătorul.

— Ești înarmat?

— Nu, răspunse Roman.

— Poftim, spuse Patulea și îi întinse comisarului arma. Roman privi cîtva timp pistolul, îi verifică și el încărcătorul sub privirile zîmbitoare ale lui Patulea, apoi îl vîrî cu destulă cazną sub cureaua de la pantaloni.

— S-ar putea să nimeresc pe altcineva, zise Roman cu un rîs strîmb...

— Pe mine, de pildă?... Nu e genul dumitale, spuse Patulea, și în încăpere se împrăștie rîsul lui cristalin, ciudat de copilăros.

Din camera vecină se auziră pași pe covor și ușa se deschise încet. În rama ei apăru mai întîi nasul lui Mihai, apoi ochii cercetători și pînă la urmă băiatul lui Patulea intră ținîndu-și pantalonii de la pijama cu mîna.

— Ce-i, mă Mihai, de ce nu dormi? întrebă Patulea și își luă băiatul în brațe...

— Am visat urît, zise puștiul și cu o mînă catifelată începu să se șteargă la ochi... Uite că e și domnul Mihai aici, mai spuse puștiul.

— Hai, du-te la culcare, zise Patulea, dar în clipa aceea, de la Gara de Nord, se auziră locomotivele fluierînd în cor și strigătul lor, cu toate că ar fi trebuit să fie vesel în noaptea aceea de anul nou, suna parcă răgușit cu stridențe sinistre...

— Să crești mare, dragul meu, tata îți dorește numai sănătate și fericire, și Patulea emoționat îl sărută pe băiat pe frunte, sincer tulburat de cuvintele rostite...

— La mulți ani, domnule Roman, uite, dacă aș fi avut

șampanie, acum zău că aș fi știut pentru ce-o beau, zise el și se înclină ușor spre comisar...

Roman ar fi vrut să-i întindă mîna, dar mîinile subcomisarului erau ocupate. Nu-i rămase decît să zîmbească fîstîcit.

— La culcare, Mihai, am zis.

— Dumneata nu te culci?

— Nu, noi mai avem treabă...

— Of, mereu ai treabă, mama a zis, înainte de a se culca, că în alte case se petrece în noaptea asta, numai la noi...

— A zis mama, asta?

— Eu cred că n-a zis, Mihai, interveni Roman voind să-l salveze pe puști.

— Ba a zis, se încăpățînă băiatul și coborînd din brațele tatălui său se îndreptă spre ușă...

În dreptunghiul ei se opri și scobindu-se în nas fără jenă întrebă:

— Tată, mama a zis că dumneata ești un om bun și curajos, i-adevărat?

— De ce mă întrebi? Vrei s-o verifici pe maică-ta?

Puștiul înclină din cap...

— Eu totdeauna am încredere în ce spune ea, zise Patulea și pe fața lui coborî o urmă de îngrijorare.

După plecarea lui Mihai, între Roman și Patulea domni o clipă de liniște stînjenitoare.

— Am impresia că atunci, dimineața, cînd ai plecat de la mine, ai avut dreptate, domnule Roman...

— Am vorbit din invidie, domnule Patulea, zise Roman uitîndu-se la subcomisar cum se îmbracă.

Locomotivele încetară să sune. Peste oraș liniștea, acea liniște aparentă a spațiilor mari, nemișcate, se întinse din nou și Roman se uită cu curiozitate la telefon, voind

să descifreze în el sensul acelui clinchet pe care îl auzise.

— Am telefonat la unul din oamenii mei, zise Patulea observînd privirea piezişă a comisarului îndreptată spre aparat... Probabil apelul s-a auzit şi aici...

Roman se uită brusc la telefon, voind să-l încredinţeze pe subcomisar că de fapt acum lua pentru prima oară cunoştinţă de faptul că în încăpere se găsea un al doilea aparat şi zise ridicînd din umeri:

— N-am auzit nimic... se scuză el...

Spre surprinderea lui Roman, cînd ajunseră jos, cu intenţia să meargă la gară să caute un taxi, îl văzură pe Alexe plimbîndu-se pe lîngă maşină...

— Ţi-am spus că n-am nevoie de maşină, Alexe? îi reproşă Roman...

— După cum observ, văd că aveţi, spuse Alexe, privind la cei doi oameni... Poftiţi... E un frig fire-ar... zise el, alergînd comic prin faţa maşinii ca să poată deschide la timp şi a doua portieră. Aşa îl învăţase că trebuie să facă un prieten de-al lui, şofer şi el, la un comerciant.

Maşina înaintă în noapte spre cartierul indicat de Patulea.

Alexe conducea cu grijă.

— La mulţi ani, am uitat să urez, spuse Alexe fără să se întoarcă spre cei doi oameni care stăteau tăcuţi pe pernele din spate...

— La mulţi ani, Alexe... Mîine toate înjurăturile Lenuţei le iau asupra mea...

— Las că e fată bună, ştie ea ce e ăla serviciul...

Tăcură din nou. Nu se auzea decît motorul maşinii şi un zgomot surd, sub Buick, provocat de ţeava de eşapament, care era spartă.

— Domnule Roman, ciudat, începu Patulea, acum vreo două luni am văzut un film, se chema „Căruțașul morții", da, da, așa se chema...

— Ce-i cu el? întrebă Roman, văzînd că Patulea se oprise din vorbit.

— Nu sînt superstițios, dar fiind vorba de anul nou... Un subiect tîmpit, idiot, aș zice, dar cu toate astea capabil să te impresioneze, eu știu... poate tocmai prin idiotenia lui... Despre credința existentă în nu știu ce parte a lumii că cine moare în noaptea de anul nou va ajunge Căruțașul morții. O poveste bretonă mi se pare... Un tip care se afla în spital, văzînd că se apropie miezul nopții, fuge, ca nu cumva să moară... Și, firește, moare și ajunge exact în locul de care se temea... Să ducă timp de un an toți morții... pînă cînd alt nenorocos urma să-l înlocuiască.

— N-am văzut în viața mea decît vreo zece filme, spuse Roman, deloc impresionat de cele povestite de Patulea...

— Nu mi-aș fi adus aminte, poate, dacă n-aș fi auzit locomotivele... Sinistre, nu-i așa? Mari și negre... Probabil sînt cu nervii întinși la maximum, mai zise el și își ridică gulerul de la palton...

Începură să apară cîteva coșuri de fabrică și Patulea, arătînd cu degetul spre ele, își permise să remarce:

— Nu te surprinde faptul că Scorțea și-a găsit adăpost tocmai într-un cartier muncitoresc?

— De ce? Fiecare clasă își are ciurucurile ei...

Mai merseră cîtva timp, apoi Patulea îl atinse pe Alexe cu mîna pe un umăr.

— Oprim, pe aici trec atît de rar mașini... încet... Nu închide motorul, lasă-l încet... În caz de ceva...

— Dar ce, e ceva periculos? se interesă Alexe...

— Nu, Alexe, dar pentru orice eventualitate ia arma asta, tot nu mi-e de prea mare folos, spuse Roman și își scoase pistolul de la brîu... Știi să umbli cu el?

— Eu? Păi atîția bani să avem noi, cîte filme cu cowboy am văzut eu pînă acuma, zise el și nu fără mîndrie își vîrî arma în buzunarul hainei schimbate cu două săptămîni în urmă cu Roman.

29

Ninsoarea deasă și umedă se porni din nou, întunecînd și mai mult cerul. Nu se vedea la un metru depărtare și Roman, ca să nu-l piardă pe Patulea, mergea aproape de el, umăr în umăr, simțind din cînd în cînd prin haina de piele atingerea nedorită a celuilalt.

Mașina rămăsese undeva în urmă, dar Alexe nu prea era omul care să se conformeze unei indicații și mai ales s-o respecte pînă la capăt. Motorul Buick-ului se auzea mormăind și Roman avu certa senzație că șoferul, neîncrezător, îi urmărește tăcut, de la distanță, ghidîndu-se după pașii lor rămași în zăpada proaspătă și afînată.

Întregul cartier era cufundat în întuneric.

Printr-o fereastră deschisă de-o palmă, atît cît permitea hîrtia de camuflaj, acum ținînd loc de perdea, în lumina opacă a becului dinăuntru, se vedea strecurîndu-se afară o dîră de fum gros și pînă la nasul lui Roman ajunseră mirosuri grase, ademenitoare, de sarmale și fripturi.

Era noaptea de revelion; noaptea speranțelor, noaptea credinței oarbe a oamenilor în ceva mai bun.

Fără să vrea, Roman își aduse aminte de povestea lui Patulea cu „Căruțașul morții" și dacă la început ascultase sumarul subiect cu plictiseala omului înarmat împotriva superstițiilor, acum nu trebui să facă prea mare efort să și-o reprezinte aievea. Își ciuli urechile — avea acest dar din copilărie de a-și comanda mișcările pîlniilor de la urechi — și auzi sau numai i se păru că aude, un scîrțîit de osii neunse, de loitre curbate, gata să se rupă sub greutatea cadavrelor culese în noaptea de la răscrucea anilor și nevoite ca vreme de douăsprezece luni să umble fără odihnă prin împărăția Doamnei în negru. Scîrțîitul crescu în intensitate și cînd Roman se uită mai bine văzu prin fulgii grei o poartă zbătîndu-se în bătaia vîntului, scîrțîind cumplit din balamale. Deci asta era căruța morții, își zise, dar nu rîse la descoperirea făcută și nici nu se simți mai ușurat.

Patulea îl strînse ușor de braț și Roman își încetini pașii. La colțul străzii, văzură o casă dărăpănată, cu un perete surpat, cu acoperișul spart, lăsată pe-o parte ca o căciulă cu fundul tești. Vîntul răscolea zăpada și o împrăștia într-un zgomot de nisip măcinat prin toate ungherele.

Patulea își scoase pistolul, îl armă, apăsă pe piedică și se uită la Roman cu un reproș vizibil pentru faptul că-i dăduse arma șoferului.

Ocoliră casa și ajunseră în spatele unei grădini de unde puteau observa destul de bine imobilul cu un etaj, mai la dreapta; în stînga lor, ascunsă între arborii desfrunziți, o altă casă își desena contururile; o casă joasă, acoperită cu tablă, din coșul căreia fumul se ridica de-o palmă ca apoi vîntul să-l împrăștie grăbit răspîndind în aerul rece mirosul de lemn ars.

— La ora asta nu poate fi nimeni de pază, șopti Patulea. E ora armistițiului între viciu și virtute...

Înaintară cu grijă spre fundul grădinii exact spre partea unde gardul depășea înălțimea de doi metri. Ulucile erau bătute una în alta iar deasupra legate cu două rînduri de sîrmă ghimpată. De la gard încolo domnea împărăția Bărăganului. Gardul înalt avea dubla menire de a apăra casa de vînturile tăioase ale iernii și de a o păzi de eventualii curioși ce ar fi dorit să se strecoare pe acolo. De sîrma ghimpată erau atîrnate cutii vechi de conserve. Vîntul făcea, acum, din fiecare cutie o orgă de zgomote; se ascundea pentru o clipă în căușurile goale șuierător, ca apoi, după o scurtă tresărire, să se elibereze, aruncînd în eter un țipăt surd, multiplicat ca un ecou.

Locul ales de Patulea pentru trecere i se păru lui Roman dificil, dar bun. Nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să excaladeze gardul înalt. În plus, de la gard pînă la o casă era destul spațiu ca urlătoarele, atinse din nebăgare de seamă, să nu facă mai mult zgomot decît făceau acum din pricina vîntului. Dar Patulea, înaintînd cîțiva metri, cu spatele aplecat, nu numai că nu încercă să sară gardul, dar se lungi aproape pe burtă și cîtva timp comisarul îl văzu făcînd eforturi să ridice ceva. Se apropie și el. Trăsese de un capac de lemn prevăzut cu două belciuge puternice, atît capacul cît și belciugele aflîndu-se undeva sub gard, acoperite de stratul gros de zăpadă. Roman ar fi vrut să-l întrebe pe subcomisar de unde cunoștea atît de bine rosturile casei și mai ales această intrare, dar se mulțumi să tacă. Capacele se ridicară și Patulea făcînd semn cu capul intră primul în gaura destul de largă, care permitea unui om să se strecoare îndoit de spate. Roman îl urma. Capacele de lemn fură lăsate la loc și Mihai auzi deasupra cum vîntul se năpustește în gard cu și mai mare furie făcînd cutiile de conserve să urle lugubru.

Tunelul în care intraseră avea înălțimea de un metru, un metru treizeci; nu era armat decît din loc în loc cu cîteva scînduri sub care erau proptiți stîlpi mari de lemn. După cît își dădea seama Roman nici nu putea fi foarte adînc de la nivelul pămîntului, deoarece panta pe care o coborîse nu era prea înclinată, iar pe alocuri, prin pereții galeriei se vedeau rădăcinile pomilor ca niște brațe de sepie încremenite. Înțelese că tunelul nu era altceva decît o ieșire de siguranță în cazul că cineva ar fi atacat casa. Coridorul dădea probabil undeva în pivniță sau în orice caz își avea ieșirea în apropierea ei. Un sistem de uși, poate la fel de simplu ca cel din afară, ar fi creat posibilitatea ca în cîteva secunde omul certat cu legea să se facă nevăzut în dosul gardului mare, urmînd ca de acolo, după cîțiva pași, să intre în pădurice din apropiere sau în labirintul de străzi și curți. Roman trăise doar în asemenea cartiere și știa foarte bine că în materie de ascunzișuri ele semănau cu o junglă — cel puțin asemenea comparație făcuse el pe vremea cînd era copil și se juca de-a hoții și vardiștii. De fapt, acum făcea același lucru, numai că era de-adevărat.

Pămîntul era moale și Roman cu greu își putu smulge un picior din argila prinsă de gheată ca o rășină topită. Simți că inima îi bate cu putere. Se opri. Patulea se întoarse luminînd coridorul cu lanterna mică de buzunar și Mihai înțelese după țeava pistolului dusă la gură că subcomisarul cerea de la el liniște desăvîrșită.

Se așeză pe vine și cîtva timp ascultă vîntul care abia se mai auzea de afară.

Faptul că intraseră atît de ușor în galerie, îl făcu pe Roman să se teamă. Locul putea să fie tot atît de bine o capcană de unde nu mai avea să iasă viu. Cu această îndoială în suflet plecase din casa lui Patulea, dar între îndoială și imensul semn de întrebare care stăruia în

conştiinţa lui, preferase să elimine îndoiala, dorind ca semnul de întrebare să se transforme într-o negaţie a propriei lui suspiciuni sau într-o confirmare a ei.

Patulea aprinse din nou lanterna şi Roman observă că faţa subcomisarului e năclăită de sudoare. Într-adevăr, aerul jilav, ascuţit, cu miros de bălegar putred, stăruia în coridor atît de persistent încît şi Roman abia mai putea să respire.

Făcură cîţiva paşi şi ajunseră într-un dreptunghi, asemănător unei pivniţe, pe pereţii căruia mucegaiul alb putea fi uşor confundat cu un strat subţire de brumă.

Patulea făcu din nou un semn cu mîna şi Roman, cu picioarele tremurînde, se opri locului. De sus, din tavanul pivniţei, se auzeau înfundat paşi. Deasupra lor, cineva se plimba dintr-un colţ în altul al încăperii. Apoi paşii se opriră. O uşă se lovi de perete şi la scurt timp, în subsol se auzi un geamăt uşor de femeie. Voi să-i facă un semn lui Patulea, dar acesta probabil asculta şi el, aşa că nu întoarse ochii spre el.

Pe spatele lui Roman sudoarea curgea şiroaie. Respiraţia îi era gîtuită de emoţie şi de aerul îmbîcsit.

Sus se auziră din nou paşi, de data asta erau două perechi de paşi. Capacul de lemn transmitea intensitatea lor destul de precis şi Roman înţelese că sus erau doi oameni: un bărbat şi o femeie. O uşă se trînti cu putere, apoi zgomotele încetară cu desăvîrşire.

Patulea se ridică în picioare — pînă atunci stătuse pitit şi cu mîna liberă pipăi capacul de deasupra. Împinse şi una din laturile uşii se ridică fără prea mare greutate. Deci uşa nu fusese închisă, îşi zise Roman, dar imediat îşi mărturisi că cei de sus ar fi fost nişte ageamii dacă ar fi ţinut uşa închisă cu lacătul sau cheia. În cazul unui atac sau al unei percheziţii, ar fi pierdut destul timp ca să poată fugi. Roman nu putu să vadă nimic prin des-

chizătură. În cameră era întuneric și tocmai de acest lucru profită Patulea. Ridică fără teamă capacul și ținîndu-l cu mîna ca să nu cadă, urcă cele cîteva scări de lemn. Roman îl urmă. Închiseră apoi capacul la loc și îi încercară rezistența sub picioare. Patulea îl prinse pe Roman de cot și-l trase spre el.

— Au ieșit din casă, vino . . .

Roman se supuse și de data asta. Își descheie încet haina de piele și mîna lui zăbovi o fracțiune de secundă la subțioară. Intrară într-o altă încăpere, la fel de întunecată ca și prima, cu singura deosebire că era încălzită și mirosea puternic a parfum.

„Totul e prea simplu, prea ușor", își zise Roman și un sentiment de teamă puse stăpînire pe el. Era acum aproape sigur, cu toate că încă n-avea un indiciu precis, că semnul de întrebare cu care pornise de acasă se întorsese cu partea bombată în jos și că din belciugul ăsta cobora o frînghie care în cîteva clipe avea să-și strîngă lațul în jurul gîtului său. Ar fi avut încă posibilitatea să acționeze, dar o curiozitate prostească, copilărească, lipsită de logică, îl îndemna să se supună pînă la capăt jocului la care participase, ca pe vremuri. Dar dacă pe atunci jocul era un simplu joc, acum el putea să-l coste viața.

Din odaia vecină se auziră pași și Patulea îl prinse pe Roman de mînă și-l trase lîngă el, apoi se depărtă cîțiva metri în partea opusă.

Ușa se deschise fără precauții, apoi flacăra unui chibrit licări. O sticlă de lampă se ridică în sus, chibritul aprinse fețila și cînd încăperea se lumină, Roman îl văzu pe Patulea stînd pe un fotoliu cu pistolul îndreptat spre el. Omul de lîngă masă, îmbrăcat într-un costum elegant, cu papion la gît, zîmbea din colțul gurii drepte,

lăsînd să se întrevadă cîteva rînduri de dinți îmbrăcați în aur.

— Scorțea, ai o vizită, domnul comisar Roman vrea să te prindă viu și nevătămat.

— Mîinile sus, spuse Scorțea încet și ridică și mai mult flacăra lămpii.

— Nu e înarmat, spuse Patulea și cedă locul de pe fotoliu lui Scorțea.

— Am zis mîinile sus, comandă Scorțea de data asta cu brutalitate și Roman își ridică brațele.

— Tîmpitule, spuse Patulea privindu-l cu haz pe comisar... Și un copil și-ar fi dat seama...

Scorțea rîse...

— Dumnealui nu e copil, e un mucos, zise el și își turnă într-un pahar același lichid de culoare verzuie...

— Vă înșelați, domnilor, eu mi-am dat seama, răspunse Roman.. Cînd am plecat de la dumneata eram sigur aproape că ăsta va fi sfîrșitul...

— Bine, și atunci de ce l-ai urmat? întrebă Scorțea curios și el...

— Voiam să-i ofer o șansă, o unică șansă...

Scorțea se uită la Patulea, bău vinul și rîse din nou...

— Domnule Roman, la dumneata prostia sare în ochi, spuse Scorțea, de-a dreptul mirat de răspunsul lui. Vii să mori ca să te convingi că ai dreptate... Asta e nemaipomenit. Domnule Patulea, păi în cazul ăsta dumneata ești mai mare escroc decît mine... și Scorțea scoase din sertarul unui birou un pistol cu butoi.

— Deci ideea cu hainele a fost a dumitale Patulea? întrebă Roman și își linse buza de sus, de unde transpirația trecută prin mustăți îi intra, sărată și amară, în gură...

— A mea, domnule comisar, spuse Patulea și clinchetul piedicii de la pistol se auzi atît de distinct de

parcă ar fi bătut peste un oraş pustiu clopotele Mitropoliei...

— Eroicul fiu al clasei muncitoare, vrînd să facă treaba de unul singur a căzut la datorie... va fi găsit, dacă va fi găsit, acolo la primăvară, undeva la... spuse Scorţea şi de data asta rîse gros, arătîndu-şi în cerul gurii placa de aur a protezei masive...

— Patulea, îmi scot şapca în faţa dumitale, şi Roman îşi scoase şapca şi brusc o aruncă în lampa cu gaz de pe masă. În aceeaşi secundă se trînti la pămînt.

Răsunară cîteva împuşcături. Geamurile se făcură ţăndări, apoi o linişte de mormînt se lăsă în încăpere.

Uşa dintre cele două camere se dădu brusc în lături, lovită cu piciorul şi lumina unei lanterne puternice cercetă camera. Roman cu pistolul în mînă voi să tragă, dar în rama uşii îl văzu pe Miclovan.

— Eşti rănit, domnule comisar? întrebă el şi se aplecă spre podea ca să-l ajute pe Roman să se ridice... La dumneata nu prostia a ajuns o virtute, ci virtutea s-a transformat în prostie, zise Miclovan şi fluieră uşor văzînd fruntea însîngerată a comisarului.

— Domnule, dar eşti şi norocos şi pe deasupra ştii să şi tragi admirabil, zise el şi cu lanterna urmări îndelung chipurile lui Patulea şi Scorţea, amîndoi întinşi pe podea. Patulea era lovit direct în frunte, iar Scorţea, dacă nu s-ar fi văzut dinţii de aur sfărîmaţi, nimeni nu şi-ar fi putut da seama că era lovit. Numai în spate, la ceafă, se vedea gaura pe unde ieşise glonţul.

În curte se mai auziră cîteva împuşcături...

— Sînt oamenii mei, domnule Roman... Eu mă mulţumesc şi cu cei de mîna a doua, spuse el şi ieşi din încăpere...

Prin uşile date în lături ale pivniţei, Alexe se uita în sus temător...

— Tovarăşe Roman, sînteţi viu?

— Viu şi ceva mai deştept, Alexe, zise Roman zîmbind amar...

— Bine că sînteţi viu, zise el şi se şterse la ochii înceţoşaţi... Că mi-aţi dat un pistol cu gloanţe oarbe, mama mă-si că altfel...

30

Primul lucru pe care-l făcu Roman fu să se oprească la cişmeaua din colţul străzii şi să se spele pe obraz. La atingerea rece a apei, fruntea începu să-l usture, îşi pipăi rana cu degetele ca să vadă dacă e adîncă. Nu era atins osul. Alexe îl pansă cu o batistă înflorată, mirosind a parfum şi comisarului nu-i fu greu să-şi dea seama că era a Lenuţei sau că, în orice caz, Lenuţa i-o făcuse cadou lui Alexe.

În maşina de la colţ erau băgaţi rînd pe rînd oamenii găsiţi în casa lui Scorţea.

Scăpase de la moarte ca prin urechile acului, datorită norocului. Trăsese la întîmplare şi după ce lumina orbitoare a lanternei lui Miclovan stabilise exact unde fuseseră loviţi Scorţea şi Patulea, Roman nu se socoti deloc fericit că era autorul unei asemenea isprăvi, cu toate că fusese în legitimă apărare.

Aproape cu forţa îl luase Alexe din faţa celor doi morţi. Roman era ca hipnotizat de ochii deschişi ai lui Patulea, imobili şi trişti. Se cutremură cînd îşi aduse aminte de povestea „Cărăuşului morţii". Era pentru prima dată în viaţa lui că omorîse: n-avea importanţă care era

cauza; justificările erau teoretice, rezultatul lor era însă aceşti doi morţi, unul lovit în frunte, altul în gură şi moartea o provocase el. Se clătină. Stomacul începu să-l doară cumplit şi vomă tot ce mîncase în ziua aceea.

Dintr-o nişă a pivniţei, zidită în beton, doi agenţi cărau cu o căldare bijuteriile şi cocoşeii, teancurile de bancnote şi valută, cu dezinvoltura cu care ar fi dus lături pentru porci. Totul era depus direct în maşina lui Miclovan, fără proces verbal, fără inventar: comisarul n-avea timp pentru aşa ceva. Roman încercă o mare admiraţie pentru el.

Rămaseră doi agenţi de pază şi Miclovan apucîndu-l pe Roman de cot îl scoase din curte.

— Vă pot însoţi, maşina mea e plină de marfă, zise Miclovan zîmbind...

— Domnule comisar, presa...

— Presa să se ocupe de cei vii, spuse Miclovan şi nu avu nimic împotrivă să se lase fotografiat din mers, cu toate că aparent nu dădea prea mare importanţă nici acestui fapt. Frumoasă noapte de anul nou, spuse Miclovan odată urcat în maşină lîngă Roman şi tacticos, fără să-şi scoată mănuşile fine de piele, îşi aprinse o regală, apoi îi dădu indicaţii lui Alexe unde să meargă.

— Întîi pe Viting, contramandă Roman cursa cerută de Miclovan şi acesta, cu un surîs distins, concesiv, dădu din cap în semn că n-are nimic împotrivă.

— Domnule Roman, domnule Roman, spuse Miclovan trăgînd cu putere fumul moale în piept, trebuie să recunoşti că meseria asta are nişte legi ale ei, pe care nu e bine să le ignori... Mă mir cum ai scăpat... Ştiu că te întrebi cum am ajuns acolo şi mai ales, de ce nu te-am anunţat din vreme, dacă ştiam locul... Vreau să-ţi spun că meritul îţi aparţine integral... N-am avut cînd să te informez că am avut cîteva discuţii cu Patulea, de unde

am înțeles că imparțialitatea lui politică, declarată dealtfel — încetase să mai fie imparțialitate și îl suspectam în sinea mea de posibile prostii. Iată că faptele mi-au demonstrat supoziția, cu toate că l-am prevenit. După ce am ieșit de la dumneata — mașina mă aștepta [illegible]ă colț — am așteptat să văd ce hotărîre vei lua... Nici o clipă nu mi-am închipuit că n-ai să procedezi așa cum ai procedat, pînă la un punct, firește... Eram sigur că ai să mergi la Patulea, ca să te convingi, sau mai bine zis să-ți lămurești multele semne de întrebare în privința lui... Dar ce-a urmat pe urmă, este aproape de necrezut și cu tot curajul meu, recunoscut și arhicunoscut, dar calculat întotdeauna, n-aș fi făcut ce-ai făcut dumneata... În asemenea situații se dă un telefon, își ia omul măsuri de siguranță, în sfîrșit, propria lui securitate l-ar obliga la așa ceva... Cu toate că aveam un om la post, la Comisariat, cu care păstram permanent legătura, n-am fost anunțat de nimic. Am dedus că orgoliul sau nepriceperea sau, ca să fiu mai exact, lipsa de experiență, te-au îndemnat să procedezi cum ai procedat. Te-am urmărit, pas cu pas. Am intrat în casă prin același tunel — trebuie să recunosc, Scorțea, știa meserie — și am ajuns exact la timp... Din fericire, te-ai descurcat singur, cu toate că după primele împușcături, ceilalți bandiți, aflați în casa vecină, te-ar fi lichidat imediat ce-ar fi aflat că șeful lor și nu dumneata a fost cel ucis. Așa s-a și întîmplat. În clipa cînd s-a tras primul glonte, bandiții au alergat din casa vecină, dar la ieșirea din pivniță îi așteptau oamenii mei...

— Îți mulțumesc, domnule Miclovan, spuse Roman cu o voce peste măsură de obosită.

— Nu ți-am povestit aceste lucruri ca să-mi mulțumești, de fapt eu ar trebui să fiu acela care s-o fac. Cazul Scorțea intra în atribuțiile mele... N-o fac pentru

că dumneata erai dator să mă anunți, așa cum eu de fiecare dată am făcut-o cînd am operat în sectorul pe care îl conduci...

— Practic, n-aveam cum, zise Roman... Ajuns la Patulea acasă nu puteam să-i cer voie să te sun și nici pe drum nu-l puteam părăsi... Dar, în sfîrșit, ce rost mai au toate astea...

— În cazul ăsta puteai să-ți pui șoferul să sune sau pe altcineva de încredere... Mi-aș fi dat imediat seama...

— Mai am multe de învățat, domnule Miclovan...

Roman tăcu. Volubilitatea lui Miclovan îl deranja, o găsea inutilă. Nu avea acum nevoie de explicații, nu avea nevoie de nimic...

Mașina se opri în fața casei lui Patulea.

—Vreau să-i anunț nevasta, spuse Roman...

— Bine, dar asta e o prostie, o să afle oricum, tocmai dumneata...

Roman nu comentă. Coborî și Miclovan; curios îl urmă pînă la etajul patru...

Ușa se deschise mai repede decît s-ar fi așteptat Roman, de unde deduse că nevasta lui Patulea, după plecarea lor, nu mai dormise.

În vestibul, doamna Patulea și copilul se uitară la Roman speriați și cînd femeia îi văzu sîngele de pe față, voi să-l dea pe comisar la o parte și să se uite în spatele lui, dar în spate era Miclovan și nu omul pe care ea l-ar fi dorit. Își dădu seama că s-a întîmplat ceva grav, ceva deosebit de grav și desfigurată la față deschise gura, dar nu putu articula un cuvînt. Se așeză pe scaunul de lîngă cuier, intuind tragicul sfîrșit, dar neavînd curajul să întrebe dacă era așa...

— Unde e tata? întrebă puștiul, ținîndu-și pijamaua

cu mîna și Roman, înghițind în gol, spuse pe o voce seacă:

— A căzut la datorie.

Roman coborî scările. Numai cînd ajunse jos, auzi la etajul patru țipătul deznădăjduit al femeii...

31

Cimitirul Sfînta Vineri era plin de oameni. Din capelă, Oarcă fu dus pe umerii a patru bărbați pînă la groapa unde avea să fie îngropat. Coșciugul din lemn de brad, dat cu baiț, fu așezat pe două scînduri deasupra gropii și un popă tînăr, cu odăjdiile încă noi, oficie slujba religioasă în toate amănuntele ei, cîntînd din răsputeri. Cînta așa de frumos încît lumea adunată uitase parcă de mort, urmărind cu gura căscată i-urile înalte și u-urile joase, scoase de preot cu o forță aproape incredibilă, din pieptul lui slab.

Oarcă fusese un om cunoscut în lumea lui și lumea aceea pestriță, temătoare, mereu cu ochii în dreapta și-n stînga, cu nările fremătînde în căutarea de sticleți, se adunase acolo, de la mic la mare, îmbrăcată cu ce avea mai bun. Nu lipsea nici Gogulete. Așezat la capul mortului, se rezema de crucea de stejar pe care săpase cu briceagul, la îndemnul unui pensionar cu carte, ajuns cine știe din ce motive în pleava lor, următoarele cuvinte:

— Cum sînteți voi
Am fost și noi
Cum sîntem noi
Veți fi și voi...

Gogulete lăcrima ușor și dădea din cînd în cînd din cap, apostrofîndu-l pe Oarcă în gînd, că nu-i dăduse ascultare și în loc să facă împreună o bandă pe cinste intrase în tagma celor de la poliție, și ajunsese să sfîrșească atît de prosteşte. Era sigur că din pricina asta murise.

Gogulete era încălțat cu șoșonii împrumutați de domnul Lică, care suferind fiind, nu putuse participa la înmormîntare, dar voise totuși să fie prezent prin încălțămintea împrumutată lui Gogulete și prin madam Cujbă.

Proprietara pensionului „Ca în familie" venise îmbrăcată în negru, cu o pălărie, ca un castron, așezată pe vîrful capului, cu văl de doliu pe față. Femeia își ducea batista la ochii umezi, gîndindu-se ce bine ar fi dacă la moartea lui Lică ar participa atîta lume ca la înmormîntarea lui Oarcă. Îl stimase și prețuise pe Oarcă, dar după părerea ei prea se făcea tămbălău de persoana lui și doamna Cujbă se referi înainte de toate la domnii aceia bine îmbrăcați, care nu erau alții decît Miclovan, Roman și Pavel și încă o duzină de ceferiști veniți la înmormîntare din stimă pentru Pavel. Pînă și Elviruța venise la înmormîntare, dar nu voise să renunțe la culorile ei preferate, roșu și verde. Numai pălăria mare era neagră și de sub ea Elviruța scuipa din cînd în cînd cîte o coajă de sămînță. Le prăjise și le sărase în ajun special pentru înmormîntare, căci știa că va dura mult.

Rosinanda, îmbrăcată și ea în palton negru, un palton de copil, cu umerii prea strîmți, încheiat în față bărbătește — era unul din paltoanele nerestituite Galeriilor La Fayette, își zise Roman privind-o cu atenție — stătea stingheră într-un colț și se uita curioasă la chipul galben din sicriu. Ar fi vrut să plîngă, dar nu putea, cu toate că din cînd în cînd i se ridica un nod în gît. Picioarele încălțate în pantofii curățați de Oarcă stăteau în poziție de drepți, strînse unul lîngă altul. Buzele erau strînse și

ele, numai ochii, mari peste măsură, cercetau lumea și se minunau cît de multă se putuse aduna acolo la înmormîntarea părintelui ei...

— Domnule Roman, îi șopti Miclovan acestuia la ureche, situația este unică... Am în spatele bisericii patru camioane... Niciodată n-o să se mai ivească ocazia...

Roman îl privi cu asprime pe Miclovan și dădu din cap în semn că nu era de acord să se profite de pe urma morții lui Oarcă.

— Domnule Roman, ocazia este unică, insistă Miclovan...

— Sub nici o formă, șuieră Roman printre dinți și Miclovan, întrucît era vorba doar de niște borfași, deci nu intrau în sectorul lui de activitate, se dădu bătut, dar nu fără părere de rău. Adusese cu el și cîțiva fotografi. Nu s-ar fi așteptat pentru nimic în lume ca Roman să nu fie de acord cu el și în sinea lui îl considera pe acesta nu numai un sentimental prost, ci pur și simplu idiot.

Popa citi ceva din evanghelie, apoi se apucă să țină o predică, pe care ascultînd-o, cei mai mulți dintre oamenii adunați acolo începură să se uite mirați unul la altul...

Mai mult ca sigur că părintele nu fusese prea bine informat în privința răposatului, altfel n-ar fi vorbit despre el ca despre un înger, venit din înaltul cerului pe pămînt, ca acum sufletul lui, îmbrăcat în alb să se întoarcă la înălțimile din care venise. Amintise popa de sufletul lui mare, de contribuția lui la opera statornicirii cinstei și umanității pe pămînt și de multe altele încă, încît Gogulete, sincer impresionat, și crezînd cinstit în tot ce auzea, plîngea la capătul gropii cu atîta năduf încît crucea grea tremura, gata să cadă din mîna lui. Și doamna Cujbă plîngea. Numai Elviruța insensibilă scuipa din cînd în cînd semințele drept la picioarele preotului care,

cumpănindu-şi greutatea de pe un picior pe celălalt le călca, făcîndu-le una cu ţărîna.

Sicriul fu acoperit, apoi stropit cu vin şi două curele, groase, de pantaloni, îl lăsară pe Oarcă pe fundul gropii.

Rosinanda îşi duse mîinile la ochi şi Roman se apropie de ea, adăugînd la tăcerea ei şi pe a lui.

Bulgării de pămînt începură să cadă pe sicriu şi după ce movila de pămînt crescu atît cît se cuvenea, Gogulete înfipse crucea la capul ei cu epitaful întors spre cei adunaţi. Madam Cujbă începu să plîngă, cutremurîndu-se din tot trupul.

Camioanele plecară din dosul bisericii şi agenţii îmbrăcaţi elegant îşi văzură de ale lor, supăraţi că fuseseră obligaţi să asiste de pomană la înmormîntarea unui hoţ.

În curînd în cimitir nu mai rămase nimeni. Două buchete de flori şi crucea mai aminteau doar de cel ce fusese Oarcă.

Rosinanda puse în mîna preotului şi cîntăreţului cîteva hîrtii de o sută de lei şi aceştia înclinîndu-se cu smerenie se îndepărtară...

— Cum a fost, domnule Leonte? îl mai auzi Roman pe popă interesîndu-se de felul cum a decurs slujba. Răspunsul diaconului sosi prompt.

— Nici la Mitropolie, dom' părinte, pe cuvîntul meu de onoare...

Roman se acoperi, apoi se uită în ochii trişti ai fetei.

— Ce faci?

— Ce să fac, mă duc acasă...

Se îndreptară amîndoi spre poarta cimitirului. Alexe îi aştepta, dar Roman îi făcu semn cu mîna că nu mai avea nevoie de el.

— Am să-i fac o cruce din piatră, am şi vorbit la Bellu, la un pietrar, spuse Rosinanda şi în clipa aceea Roman

se ruşină că uitase din nou de promisiunea pe care o făcuse la mormîntul mamei lui, de la „Izvorul nou".

Obrajii i se colorară uşor şi îşi muşcă buzele socotind că de fapt nu era numai vina lui, ci şi a lui taică-său care avea mai mult timp ca el şi căruia Roman îi dădea, ca unei soţii fidele, ultimul ban pe care îl cîştiga...

— Nu vrei să vii la noi, Rosinando? întrebă Roman numind-o pe fată pentru prima dată pe nume.

Rosinanda tăcu un timp, apoi răspunse:

— Ce să fac la voi?...

— Tata m-a întrebat de tine...

— Nu viu, Mihai...

— De ce?

— Aşa... Sînt femei cu care bărbaţii se culcă... şi altele cu care se însoară. Nu vreau să fac parte din categoria primelor... Am făcut-o... mi-a ajuns...

— Să ştii că nu-ţi cer nici una, nici alta... Voiam doar aşa, să vii pe la noi... Şi eu sînt singur...

— Ţi-am mai spus, nu eşti obligat faţă de mine cu nimic şi nici din cauza tatii... Cît ştiam că e viu, nu mă interesa... dar ştiam că e viu... Acum nu mai am pe nimeni, pe nimeni pe care să mă supăr şi pe nimeni pe care să-l aştept, şi Rosinanda, fără să mai zică nimic, se întoarse şi alergă spre tramvai.

Roman voi să alerge după ea, dar pînă la urmă renunţă. Se uită doar la picioarele ei cum alergau şi zîmbi înduioşat.

Se duse şi el spre staţia de tramvai. Nu era aglomeraţie. Se urcă, dar cînd voi să-şi scoată portofelul nu-l găsi. Se căută cu străşnicie sub privirile încruntate ale casieriţei, dar portofelul nu era şi pace. Cercetă toate buzunarele, dar erau goale. Pînă şi batista i-o furase.

Înjură şi coborî la prima staţie fără să ia aminte la casieriţa care îl ameninţa cu poliţia.

ÎN 1974 AU APĂRUT:

H. de Balzac, *O dramă la marginea mării,* nuvele
Iurek Becker, *Iacob mincinosul,* roman
Frans G. Bengtsson, *Vikingii,* roman
Victor Bîrlădeanu, *Cei care caută cei care găsesc,* roman
Nicolae Calomfirescu, *Drumuri la Porțile Soarelui,* roman
Stanislaw Lem, *Solaris,* roman
Vasile Rebreanu, *A treia zi după război,* nuvele
Tompa István, *Pîinea cea de toate zilele,* nuvele
Eugen Zehan, *O partidă de remi,* roman

ÎN CURS DE APARIȚIE:

Constantin Cubleșan, *Licheni,* roman
Romulus Guga, *Adio, Arizona,* roman
Leonida Neamțu, *Norii de diamant,* nuvele
Hugo Raes, *La dreapta liniei de elicoptere,* nuvele
R. L. Stevenson, *Straniul caz al dr. Jekyll și al domnului Hyde,* roman
Constantin Zărnescu, *Clodi Primus,* roman
Marguerite Yourcenar, *Memoriile lui Hadrian*

Redactor: VIORICA MĂRII
Tehnoredactor: CONSTANTIN RUSU

Bun de tipar: 09.05.1974. Apărut: 1974. Comanda nr.: 1258. Coli de tipar: 12,75. Tiraj: 50.000+140 legate 1/2. Hîrtia: tip. înalt AB 63 g/m². Format 54×84/16. C.Z. pentru biblioteci: 859.0—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 336/1974,
la Întreprinderea Poligrafică Cluj,
Str. Brassai nr. 5—7,
Republica Socialistă România.

Lei 9,75

EDITURA DACIA